

Hrvatski glasnik

GLASILO HRVATA CRNE GORE

Godina XII Broj 105 Siječanj 2014. ISSN 1800-5179

Novi početak

Sadržaj:

- 3** Božić radosno dočekan diljem Boke
- 10** Božićna bajka sa šegrtom Hlapićem
- 13** Vještine jasličkog izričaja u Hrvata
- 17** Doček Nove godine u regiji
- 20** Dokument jednog vremena
- 25** Razgovor s povodom – Adrijan Vuksanović
- 30** Nesvakidašnji glazbeni ugođaj
- 32** Smanjuje se broj Hrvata u gotovo svim manjinskim zajednicama
- 37** Ličnost izbliza – Ljubinko Ljubo Biskupović
- 40** Kronika Društva
- 46** Aktualnosti
- 53** Novosti iz Hrvatskoga nacionalnog vijeća
- 58** Povijest brodskih kružnih putovanja u Boki kotorskoj: Gaea
- 62** Po bokeški...
- 64** Bokeljska pjatanca
- 69** Vremeplov
- 74** Kotorski oridinali – galioti i škerci
- 76** Kronika grada
- 78** Pisma čitatelja
- 79** In Memoriam – Veselin Simović Aga

- 13. siječnja - KARIKE, Izabran mali admiral
Bokeljske mornarice 809.
Marin Dragana Milošević
- 27. siječnja - LODE
- 3. veljače - Sveti Tripun
- 9. veljače - Vanjska proslava sv. Tripuna

Proglas vjernicima Kotorske biskupije u Boki i Bokeljima izvan Boke za svečanosti sv. Tripuna

Dragi vjernici Kotorske biskupije,
Dragi Bokelji i dragi prijatelji Boke,

Svima pozdrav iz starodrevnog grada Kotora, iz Kotora kojega krase katedrala sv. Tripuna, iz Kotora koji ima svoje biskupijsko sjedište tamo od kraja V. stoljeća, iz Kotora opkoljenog zidinama, iz Kotora koji je imao svoju staru katedralu na mjestu gdje je danas crkva sv. Marije zvana od Rijeke u kojoj se nalaze zemni ostaci tijela bl. Ozane, iz Kotora koji dvanaest stoljeća ima Bokeljsku mornaricu.

Novi tijek povijesti grad Kotor doživljava na početku IX. stoljeća kada su dospjele moći sv. Tripuna (13. siječnja 809. godine). U to davno vrijeme radost tadašnjih vjernika grada Kotora omogućio je donator Andrija Saracenis sa svojom ženom Marijom, koji su otkupili moći mučenika, svjedoka vjere, iz Male Azije, iz Frigije, iz mjesta Kampsade, moći koje su bile pohranjene (ne zna se kada) u Konstantinopolisu, u Carigradu, današnjem Istanbulu. Iz Konstantinopolisa moći sv. Tripuna trebale su imati svoje novo odredište – Veneciju. Ali nevrijeme je primoralo brod, koji je prenosio moći, da se skloni u Bokokotorski zaljev. Ta okolnost je učinila da grad Kotor bude novo prebivalište zemnim ostacima sv. Tripuna. Vjernici i građani grada Kotora s oduševljenjem prihvatili su moći sv. Tripuna, a toga sretnoga dana 13. siječnja 809. godine Bokeljska mornarica zaigra kolo. Andrija, mecena, dao je sagraditi i trobrodnu crkvu (na mjestu sakristije današnje katedrale) u kojoj će se s poštovanjem čuvati ovo duhovno blago grada Kotora i čitave mjesne Crkve.

Pobožnost prema sv. Tripunu je rasla i osjećala se potreba gradnje veće crkve gdje će se brojni štovatelji iz grada i šire okolice moći okupljati, slaviti Gospoda Boga i u svojim nevoljama i duhovnim potrebama zazivati nebeskoga zagovornika sv. Tripuna. San vjernika se počeo ostvarivati 1124. godine gradnjom nove crkve koja je zasjala svojim sjajem posvetom 1166. godine. To je današnja katedrala koja je ponos grada Kotora i mogao bih reći ponos Mediterana. Iako je kroz povijest puno puta oštećivana potresima, ipak je uvijek temeljito obnovljena.

Netko bi mogao reći: Što nam danas može poručiti taj lik mučenika iz III. stoljeća koji je svojom krvlju potvrdio svoj ljudski i vjernički identitet? Itekako da može i to svakom vjerniku kome je Isus u središtu života, a posebno mladima koji su na početku svjedočenja kršćanskoga života. Tripun u svojoj 18-toj godini, za vrijeme progonstva rimskog cara Decija godine 250. smjelo odgovara pred predstavnicima toga poganskoga cara. Kad su mu naredili da se pokloni kipu cara kao bogu Tripun smjelo odgovara: „Ne, to neću nikada učiniti, ja se klanjam jedino Bogu, tvorcu neba i zemlje“. Vojnici i dalje žele slomiti Tripuna, te jedan od vojnika, Akvilin, prozbori: „Tripune, možda se varaš, daj uzmi malo tamjana i pokadi kip našega cara“. Tripun ponovo odlučno odgovara: „Ne, ja sam kršćanin!“ Ove dvije Tripunove izjave koštale su ga života. Sljedio je mučenje. Mladić iz Kampsade se sjeća Svetoga Pisma i Isusovih riječi „Ne bojte se onih koji ubijaju tijelo a dušu ne mogu ubiti...“ što mu daje ustrajnost u svojim načelima i nepokolebljivost u vjeri.

Zar danas, na početku trećeg tisućljeća, u vremenu hedonizma nije potreban ovakav mladenački životni stav? Kad bi bile slične prilike iz Tripunovog doba, koliko bi bilo hrabrih, svjesnih svojih životnih načela poput Tripuna? Neka na to odgovore ne samo mladi, nego svi koji su na ovozemaljskom putu k Gospodinu.

Sve vjernike Kotorske biskupije, sve Bokelje i prijatelje Bokelja ovdje i u svijetu, srdačno pozdravljam i pozivam, dodite na Vanjsku proslavu sv. Tripuna, 09. veljače, u vaš i naš Kotor.

Kotor, na Karike 2014.

† ILIJA Janjić
biskup kotorski

“Hrvatski glasnik”, Kotor, je upisan u evidenciju javnih glasila kod Republičkog sekretarijata za informisanje RCG pod rednim brojem 04/01-1828 od 31.12.2002. godine. Časopisu je dodijeljen međunarodni standardni broj za serijske publikacije ISSN 1800-5179, koji je otisnut u gornjem desnom uglu korica. Časopis izlazi mjesečno.

Adresa: **Zatvoreni bazen, Škaljari 85330 Kotor**
Telefon: +382 (0)32 304 232 · Faks: +382 (0)32 304 233
E-mail: hgd-kotor@t-com.me · WEB: www.hrvaticg.com
Žiro-računi: **520-361700-17** · **510-4741-76**
Osnivač i nakladnik: **Hrvatsko građansko društvo Crne Gore – Kotor**

Urednica: **Tijana Petrović**
Uređivački odbor: **Marija Mihaliček, Tripo Schubert, Vivijan Vuksanović, Danijela Vulović, Joško Katelan** · Lektorica: **Sandra Čudina** · Fotografije: **Foto Parteli, Klaudio Katelan, Radoje Milić, Dario Musić, Radio Dux, arhiva HGD CG**
Grafička priprema i tisak: **Biro Konto, Igalo**
Naklada: 600 primjeraka

BOŽIĆ RADOSNO DOČEKAN DILJEM BOKE

Jaslice u katedrali sv. Tripuna

Priredila:
Tijana Petrović

Vjernici Kotorske biskupije diljem Boke kotorske dočekali su blagdan rođenja Isusa Krista na svetim misama, koje su služene u ponoć u svim bokeljskim mjestima. Ponoćna sveta misa služe-

na je u Bogorodičinom hramu na Prčanju, prvi put nakon 30 godina, a u slavu 100 godina od posvećenja jednog od najvećih sakralnih objekata u Boki i na Jadranu. Misno slavlje predvodio je prčanjski župnik don Ivo Čorić.

Najsvečanije je bilo u Kotoru, u prepunoj katedrali svetog

Ponoćka u katedrali sv. Tripuna

Tripuna, gdje je preuzvišeni Ilija Janjić, kotorski biskup, predvodio pontifikalnu svetu misu. Svečanu atmosferu upotpunio je Mješoviti zbor kotorske katedrale uz pratnju orgulja i tamburaškog orkestra.

Kotorski biskup pozvao je u svome govoru na mir, ljubav, slogu i toleranciju među ljudima.

“Ponovno otkrivanje i proživljavanje Božje dobrote za ovogodišnji blagdan rođenja Gospodina našega Isusa Krista neka nam pomogne oživotvorenju našega životnog hoda k Novorođenom, koji nas voli, koji nas ohrabruje, koji nas duhovno osvježuje. Sretan Božić, uz radosni doživljaj Božje dobrote kroz sve dane vašega životnog hoda tijekom nastupajuće 2014. godine”, poručio je biskup Ilija Janjić.

Barskom nadbiskupu Zefu Gašiju, kotorskom biskupu Iliji Janjiću, vjernicima i svećenstvu čestitke su uputili predsjednik Crne Gore Filip Vujanović, premijer Milo Đukanović i predsjednik Skupštine Ranko Krivokapić, državni dužnosnici, predsjednici crnogorskih općina i čelnici političkih partija.

“Radujemo se zajedno ovim blagim danima, opredijeljeni da slogom, međusobnim poštovanjem i ljubavlju za bližnje ispunimo srca i domove svih naših ljudi. Iskrenim zajedništvom i razumijevanjem najbolje ćemo odgovoriti izazovima budućnosti, poštujući vrijednosti tradicionalne bliskosti, koja je temelj sadašnjega i trajnoga međukonfesionalnog i međunacionalnog sklada naše Crne Gore i svih njenih građana”, stoji u čestitki predsjednika Vujanovića.

Premijer Milo Đukanović rekao je da duboko poštuje misiju Katoličke crkve i njezinih vjernika u Crnoj Gori u izgradnji skladnih međunacionalnih odnosa i ukupnoj demokratizaciji suvremenoga crnogorskog društva. “Izražavam želju da Božić podstakne njegovanje univerzalnih vrijednosti hrišćanskog učenja, sa vjerom da samo slogom i tolerancijom možemo nastaviti da gradimo zdravo društvo, utemeljeno na našem neprolaznom istorijskom nasljeđu i na evropskim vrijednostima koje negujemo”, stoji u božićnoj čestitki premijera Đukanovića.

“Blagdani koji su pred nama su vrijeme kada jedni druge darujemo lijepim i toplim riječima. Porodična toplina i mir su polazište našeg poštenog i časnog života. Crnogorska tradicija je oivičena zlatnim okvirom čojstva, junaštva i poštenja. To je tradicija u duhu svih vjera i nacija crnogorskih”, rekao je Krivokapić u svojoj čestitki. “U tom duhu neka vas vaša vjera i najveći hrišćanski blagdan učine čojskim u namjerama i željama, junačkim u borbi za bolje bližnjih i poštenim iznutra”, dodao je Krivokapić.

Božićno druženje Hrvata Podgorice

HGD Podružnica Podgorica organizirala je Božićno druženje Hrvata Podgorice u konkatedrali Presvetog srca Isusovog.

Na početku druženja goste je pozdravila dr. Svjetlana Zeković, predsjednica HGD-ove Podružnice Podgorica. Ovog puta program je posvećen djeci i njihovom druženju u dane blagdana. Stoga je u programskom dijelu izveden igrokaz “Božićna bajka sa Šegrtom Hlapićem”, nakon čega su domaćini i gosti nastavili druženje na prigodnom domjenku u prostorijama konkatedrale.

Svjetlana Zeković

S predstave u Podgorici

Božićni koncerti

Hrvatsko građansko društvo i ove je godine, kao i prethodnih, u povodu proslave Božića organiziralo nekoliko prigodnih koncerata. U velikoj dvorani Centra za kulturu Tivat 13. prosinca održan je Božićni koncert na kojem su nastupile ženska klapa "Bodulke" s Hvara, manodlinski orkestar HGD "Tripo Tomas" i klapa "Jadran".

Publika je uživala u prigodnom božićnom repertoaru, ali i poznatim klapskim izvedbama.

Dan kasnije, klapa "Bodulke" i mandolinski orkestar "Tripo Tomas" nastupili su u prepunoj Dvorani Zavičajnog muzeja kralja Nikole u Baru.

Zbog nemogućnosti održavanja klasičnoga božićnog koncerta u Kotoru, mandolinski sastav Društva uvećao je adventsku misu u katedrali sv. Tripuna, uz sudjelovanje gošći s Hvara.

S koncerta u Tivtu

Klapa Jadran na tivatskom koncertu

S koncerta u Baru

Publika u Baru uživala je u koncertu

Adventska misa

Mandolinski orkestar na adventskoj misi

BOŽIĆ U ĐURIĆIMA

Božić – rođenje Isusa Krista – kao najradosniji kršćanski blagdan u srcu svakog čovjeka uvijek ponovno budi najskrivenije čežnje, najtoplije obiteljske osjećaje te najčvršću povezanost s najbližima i s onima koje volimo. Božićna noć obistinjuje riječi proroka Izaije: *Narod koji je u tmini hodio svjetlost vidje veliku; one što mrklu zemlju obitavahu svjetlost jarka obasja (Iz 9,1).*

Na onoj najjednostavnijoj i najiskrenijoj razini svaki Božić nas vraća u djetinjstvo. Slike i sjećanja iz prošlosti u te dane nas prate poput tiha suputnika. Pričamo s mnogima, ali poneka riječ toga tihog suputnika božićno putovanje čini puno ljepšim. Tu su, nadasve, i naše obitelji. Trenuci kada u ovome užurbanom vremenu zastanemo i promotrimo što je s našim bližnjima, kada su nam preko puta stola, u istoj sobi, kada u ozračju blagdana možemo razgovarati i gledati se oči u oči, a ne očima tražiti sat, trčati iz obveze u obvezu ili se prepuštati ispraznoj dokolici. To su dani susreta i s mnogim dragim ljudima koje su vjetrovi života i povijesti odnijeli daleko i samo ih u blagdanske dane vraćaju tamo gdje su poniknuli. Božić za svakog priča posebnu priču...

Poznato nam je da se Badnjakom naziva dan uoči Boži-

Don Siniša Jozić

Jaslice u crkvi sv. Ane

Ponoćka u Đurićima

ća, a ime mu dolazi od riječi „bdjeti“ jer se na badnju večer bdiije pobožno čekajući Kristovo rođenje. Kako se u badnjoj noći bdiije, razumljiva je ulo-

ga koju ima svjetlo. Katolici u Đurićima također radosno proživljavaju ove svete i blage dane svojstvenim običajima i folklornim sadržajima. Naime,

na Badnjak su obroci strogo posni, a izbor jela i pića osobit. Posebno priređena jela obilježena su kršćanskim simbolima, a blagovanje je isprepleteno božićnim zdravicama i običajima koji su usmjereni društvenom i gospodarskom dobru članova obitelji. Svi poslovi trebaju biti završeni prije sumraka kada domaćin objavljuje početak večere. Prije nego što započne večera, domaćin unosi badnjake. Najvažnije je bdijenje u iščekivanju **polnoćke**. Sudjelovanje na polnoćki smatraju važnim i oni koji ne odlaze redovito nedjeljama na misu. Pjevanje tradicionalnih božićnih pjesama svakoga potakne da se pridruži radosnom pjevanju u želji da pridonese božićnom ugođaju.

Jedna stvar je zajednička svima. Najvažnija. Svi se zastave, barem na koji trenutak, pred jaslicama i jednim događajem od prije 2.000 godina. Rođenje Isusa... Spasitelj rođen u štali, komu su se došli pokloniti mudraci, komu su anđeli pjevali... Ta slika i siromaštva i poniznosti, i raskoši i darova te beskrajne ljepote nebeskog slavlja o Božiću priča bezbroj priča. A usred svega stoji ponizna i jednostavna – Sveta obitelj. Ta obitelj i danas daje siguran smjerokaz kako putovati kroz život. I Gospodin onda sve izvodi na dobro. Po krivim crtama On piše pravo, iako često mi smisao nekih događaja u našim životima ne vidimo.

I ovaj je Božić bilo jedno prekrasno darovano vrijeme kada nam se neizmjereno Gospodin daruje. Potrebna nam je ta tiha božićna noć, a to je veliki izazov u sadašnjem vremenu komercijalne buke da vidimo svu njegovu ljepotu bez obzira na to u kojoj nas situaciji zatekao.

Don Siniša Jozić

BOŽIĆNA POSLANICA MONS. ILIJE JANJIĆA

U zajedništvu s novorođenim Isusom iz Betlehema želim pozdraviti svoje prve suradnike u naviještanju radosne vijesti, želim pozdraviti svećenike Kotorske biskupije, bilo biskupijske bilo redovničke, želim pozdraviti časne sestre koje djeluju u ovoj starodrevnoj Biskupiji pomažući potrebitima, želim pozdraviti sve vjernike ne izuzimajući ni jednu župnu zajednicu od Šušanja do Herceg Novog. S ovim pozdravom želim sa svima vama otkrivati i proživljavati Božju dobrotu koja nam je iskazana one divne betlehemske noći kada nam je Božja ljubav i Božja dobrota posta-

la tijelom i nastanila se među nama. Izvorna dobrota ušla je u svijet po Isusu, sjedinila se s nama. Postala je Emanuel. Postala je Bog s nama. Po toj Riječi omogućena nam je sretna vječnost koja je izgubljena grijehom prvoga čovjeka. Objavi Božje ljubavi i Božje dobrote raduju se: Anđeli koji pjevaju Slava Bogu na visini, a na zemlji mir ljudima dobre volje; Raduju se pastiri – te jednostavne duše koje na poziv anđela hitaju k Betlehemu, k štalici, da vide Novorođenoga i da Mu se poklone; Raduje se Marija s Josipom, koji iako nisu našli sklonište za rođenje Bogočovjeka, ipak su radosno proživljavali čudesni pohod s visine; Radovat će se i oni koji su izvan Izabranog naroda, koji predstavljaju sve ostale poganske narode, koji će po čudnoj Zvijezdi doći s istoka, radovat će se tri kralja koji se s poklonima pokloniše Gospodaru neba i zemlje; Radost će osjećati vjernici tijekom svih stoljeća koji su u svom životu upoznali i prepoznali Gospodina. Ta ista radost anđela, pastira, Marije, Josipa, tri kralja trebala bi biti prisutna i danas među ljudima ovog prostora u ovom vremenu. S novom nadom tu bi radost trebali doživjeti vjernici koji su u protekloj „Godini vjere“ upalili svjetlo svoga životnog obzorja, koji su stali na

čvrsti kamen životne sigurnosti, koji su osjetili povjerenje i blizinu Onoga koji je rekao: „Ne boj te se, ja sam s vama do svršetka svijeta.“ Ti čvrsti stabilni vjernici doživjet će prigodom ovih božićnih dana radost neizmjernu. Na tim nepokolebljivima, čvrstima u vjeri, stoji odgovornost i dužnost da ne budu skrštenih ruku pred onima u svojoj okolini, koji su možda umorni od života, koji su ogorželi u savezništvu s tamom, koji proživljavaju patnju izazvanu zloćom, koji su vezani lancima raznih ovisnosti. Božja ljubav i Božja dobrota treba zasjati i njima uz našu pomoć i naše radosno svjedočenje, neka ih obasja Sunce s visine, neka ih Novorođeni ugrije svojom toplinom i svojom ljubavlju, neka ih pohodi svojom dobrotom. Ako unesemo radost barem u jednu obitelj, puno smo učinili. Tada ćemo doživjeti onaj istinski Božić u sebi, ali će ga doživjeti i oni oko nas. Neka pomoć drugima bude naš ovogodišnji program za ove svete dane kada se sjećamo Kristova utjelovljenja i rođenja. S punim zanosom radujmo se i s braćom pravoslavicima. Sretan Božić i radost Emanuela unesimo u svoj život i u život drugih tijekom ovih blagdana i tijekom nastupajuće 2014. godine.

Kotor, o Božiću

+ Ilija, biskup

Božićna bajka sa šegrtom Hlapićem u Prčnju i Podgorici

Priredila:
Ana Šarčević

Popularni lik hrvatske dječje književnosti šegrt Hlapić izišao je iz pera hrvatskog Andersena, Ivane Brlić Mažuranić. Njezin roman "Čudnovate zgrade šegrta Hlapića" od prvog izdanja 1913. godine do danas potaknuo je medijski različite, ali uvijek uspješne interpretacije – radiodramu, animirani film, a od nedavno i igrani u režiji Silvija Petranovića. Maloga postolarškog šegrta koji odlazi u svijet boriti se protiv nepravde, uistinu nije teško voljeti. Posebno ne u godini njegova stotog rođendana. Zahvaljujući prije svega trudu i zalaganju djece Bokeljskih Hrvata šegrt Hlapić nastavio je živjeti i izrađivati čizmice – ovaj put za Djeda Božićnjaka i svu dobru djecu.

U pripremama za Božić, u želji da se prikaže jedna posebna božićna bajka, s razlogom inspirirana likom šegrta Hlapića, kreativne su snage ujedinili dječji zbor Hrvatskoga nacionalnog vijeća "Leptirići" i učenici hrvatske nastave iz Kotora i Tivta sa svojim voditeljicama Andreom Orlando i Anom Šarčević.

Prve ozbiljnije pripreme počele su početkom studenoga. Kako je vrijeme odmicalo, probe su postajale sve češće i

Božićna bajka
SA ŠEGRTOM HLAPIĆEM

SUDJELUJU:
DJEČJI ZBOR
"LEPTIRIĆI"
i UČENICI
HRVATSKE NASTAVE
iz Kotora i Tivta

BOGORODIČIN HRAM, Prčanj
20. prosinca 2013. u 18 sati

KONKATEDRALA PRESVETOG
SRCA ISUSOVA, Podgorica
22. prosinca 2013. u 17 sati

SPONZORI:
Hrvatsko nacionalno vijeće Crne Gore
Hrvatska građanska inicijativa
Hrvatsko građansko društvo Crne Gore, Podgorica
LEDO D.O.O. Podgorica

zahtjevnije. Uskoro se u pripreme aktivno uključio Centar za obrazovanje i trening "Zopt" iz Tivta gdje se izrađuju rekviziti i scenografija. Održavaju se kreativne radionice u kojima učenicima i njihovim roditeljima u pomoć priskaču, osim raspoložene ekipe iz Zopta – voditeljica Branke Jevrić i Svetlane Petković te ravnateljice Milene Čipranić – i predsjednica Odbora za kulturu HNV-a Ljerka Sindik te član Središnjeg odbora Hrvatske građanske inicijative Ilija Janović. U prostorijama Zopta, u uvijek veseloj atmosferi, uz druženje, glazbu i povremenu pomoć momaka iz Boćarskog kluba Gornja Lastva, te predsjednika Hrvatske krovne zajednice "Dux Croatorum" Adrijana Vuksanovića, a uz profesionalnu podršku akademskog slikara Zorana Kruće, realiziraju se zanimljive postolarske ideje. Koncentrirano i precizno izrađuju se i bojaju različite čizmice za uloge iz bajke, orahnjače, kape, alat kao i sve drugo što samo dječja mašta može poželjeti. Kostimografiju su pomogli upotpuniti Dječji vrtić "Bambi", Pozamanterija "Jasmina" te Anuška Vlahović.

Čizmice stvarane s mnogo ljubavi i mašte oživljuju nastupom učenika hrvatske nastave i zbora "Leptirići". Četrdesetak djece u dobi od 3 do 14 godina 20. prosinca u Bogorodičinom hramu u Prčnju uprizorilo je jedinstvenu bajku. Prostor barokne crkve iznimne ljepote ispunjen brojnim posjetiteljima, a posebno onim najmlađima, odavao je svečani ugođaj. Dinamično su se izmjenjivali bajkoviti dijelovi u kojima su djeca glumila s glazbenim dinamicama koje je umješno svirala Nada Popović. Dirigiranje najmlađima u izvedbi Andree Orlando dobilo je sasvim novu dimenziju. Pjesme "Tiha noć, sveta noć", "Bijeli Božić", "Za-

S kreativne radionice

žmiri i zaželi" i "Zvončići" uprizorile su božićnu čaroliju dokazujući da se sve može "Kad se male ruke slože".

Nastup djece pratio je katorski biskup monsinjor Ilija Janjić, konzul iz Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Kotoru Hrvoje Vuković, predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća Crne Gore Zvonimir Deković, član Upravnog odbora Hrvatskog građanskog društva Crne Gore Tripo Schubert, te prčanski župnik, koji je pokazao gostoljubivost

pravog domaćina, don Ivo Ćorić. Medijsku podršku pružili su Radio Dux i lokalne radijske postaje.

Nakon nastupa djeca su se okupila na domjenku u dvorani obližnjeg Centra mjesne zajednice gdje su se vrlo brzo nakon crkvenih zvona mogli čuti zvuci pjesme "Zvončići" s trube Djeda Božićnjaka. Anton Nikolić je tako profesionalno odigrao ulogu da su ga ona manja dječica znatiželjno ispitivala gdje je parkirao svoje saonice. Pravo oduševljenje

Božićna bajka u Bogorodičinom hramu

Druženje nakon predstave, Prčanj

izazvali su pokloni za koje se pobrinuo Mijo Marković i Tvrtka "Ledo" iz Podgorice.

Božićna bajka sa šegrtom Hlapićem uveselila je i publiku u Podgorici u konkatedrali Presvetog Srca Isusovog 22. prosinca, a u organizaciji podgoričke podružnice Hrvatskog građanskog društva na čelu

s predsjednicom Svjetlanom Zeković. Pored brojne publike učenike su svojim dolaskom podržali predsjednica Hrvatske građanske inicijative i ministrica u Vladi Crne Gore Marija Vučinović, predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća Crne Gore Zvonimir Deković, predstavnici Veleposlanstva

Republike Hrvatske u Crnoj Gori Martina Krajačić i Tvrtko Kačan te župnik don Janez Mirtek.

Blagdanski duh se osjećao i na domjenku gdje su se svi lijepo družili, a veselo ozračje mališani su prenijeli na putovanje natrag u Boku kotorsku. U autobusu su oživljavali uspomene s nastupa recitirajući uloge i pjevajući pjesme iz programa Božićne bajke sa šegrtom Hlapićem.

Pokrovitelj božićnog druženja Hrvata u Podgorici bio je Ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske, a sponzori su projekta Hrvatsko nacionalno vijeće Crne Gore, Hrvatska građanska inicijativa i Tvrtka "Ledo".

Kao u svim pravim bajkama i Hlapićeva ima svoj sretan kraj. Crni čovjek nije uspio u namjeri da ukrade Božić i čizmice koje su Majstoru Mrkonji i Hlapiću pomogli raditi njegovi prijatelji. Božićni duh potpuno ga je promijenio. Gledajući emocije i trud koji su djeca uložila u ovu bajku, lako je poželjeti božićne želje – svi-ma mir, sreća i veselje!

Izvedba u Podgorici

Vještine jasličkog izričaja u Hrvata

Tradicijska pravljenja božićnih jaslaca u Hrvatskoj živa je i snažna, nadasve jaka. To je odraz težnji naših ljudi da u vrijeme došašća nastoje poticati izgradnju božićnih jaslaca kako bi na taj način još zornije izražavali vjeru i nadu u Kristov ponovni dolazak

Marija Nimčević Zlatni grad (božićne jasllice od slame tradicija Hrvata Bunjevaca)

Piše:

Josip Barlek / Matica/

Fotografije:

Arhiva Etnografskoga muzeja u Zagrebu

Kao prvi od slavenskih naroda koji je primio kršćanstvo još prije 13 stoljeća, Hrvati su prihvatili i slavljenje Božića. I dok u drugih kršćanskih naroda Europe Božić postaje novost koja se prihvaća i čije je slavljenje službeno započelo u 5. stoljeću, Hrvati su od samog početka kršćanskog življenja slavili Božić u svoj punini sadržaja. O važnosti Božića slikovito govori i nadasve bogata hrvatska božićna baština koju posjedujemo i koju smo kao takvu primili od naših predaka, ali i nadopunjavali i mijenjali u prožimanju i suživotu s drugim narodima kršćanske Europe. I dandanas osjeća se iskonska radost i čar u prenošenju tih vrednota koje oplemenjuju život, čine ga ljepšim i daju mu smisao. Po narodnoj predaji Božić je u Hrvatskoj smatran oduvijek najvećim blagdanom.

Bogata božićna tradicija

U stvaranju atmosfere Božića pomažu nam mnogobrojni simboli odnosno bogata božićna tradicija u kojoj vatra, svijeća, jabuka, zelena grana, žito, sjemenje, božićni kruh, jaslalice, zvijezda tri kralja i drugo znamenje igraju posebnu ulogu. Jedan od najkarakterističnijih znakova Božića su svakako i božićne jaslalice ili Betlehem, kako su te male ili velike inscenacije rođenja Sina Božjeg nazivali u većem dijelu Hrvatske. Uz mnoge katoličke zemlje i Hrvatska sudjeluje u bogatoj tradiciji jaslaličkog stvaralaštva. To stvaralaštvo nikada nije prekinuto, nego se nadopunjavalo,

Crkvene božićne jaslalice, Kapucini Varaždin, kraj 19. st.

osuvremenjivalo i razvijalo i u politički nepovoljnim vremenima kada se o jaslalicama nije ni pisalo, a kamoli da ih se proučavalo i klasificiralo. No, i tada su one postojale, radile se i gradile - od malih obiteljskih sve do velikih crkvenih. Tradicija pravljenja božićnih jaslalica u Hrvatskoj živa je i snažna, nadasve jaka. To je odraz težnji naših ljudi, mnogobrojnih naših obitelji, da u vrijeme došašća nastoje poticati izgradnju božićnih jaslalica kako bi na taj način još zornije izražavali vjeru i nadu u Kristov ponovni dolazak. U novom europskom duhu s dašcima demokratizacije početkom devedesetih godina 20. st. i Etnografski muzej u Zagrebu odlučio je doličnom pažnjom istaknuti bogatstvo i značaj sačuvane tradicije božićevanja raznim akcijama,

terenskim istraživanjima, predavanjima i mnogobrojnim izložbama. Sudjelovanjem na mnogobrojnim božićnim izložbama u domovini i inozemstvu predstavili smo dosad nekoliko puta bogatu narodnu tradiciju vezanu uz taj veliki kršćanski blagdan i približili hrvatsko božićevanje kako domaćim tako i stranim korisnicima.

Suvremeni pristup

Tako smo poslije velike izložbe božićnih jaslalica u našem muzeju 1995., kada smo u pet godina izložili i predstavili više od 150 božićnih jaslalica, na prve vijesti i kontakte iz Rima odnosno na poziv prvog veleposlanika Republike Hrvatske pri Svetoj Stolicu Ive Livljanića 1992. započeli uspješnu suradnju u predstavljanju jaslaličkog blaga iz Hrvatske na

Hrvatske jaslalice na izložbi "100 PRESEPI" u Rimu

Rozalija Kurjaković: Božićna rapsodija (božićne jaslvice od šećera)

jednoj od najpoznatijih smotri jaslaca. Odgovorili smo s radošću i veseljem iako su nas pratile mnogobrojne teškoće, ponajprije materijalne prirode. Nakon što smo ih uspješno svladali, nastavili smo kontinuirano izlagati božićne jaslvice i sudjelovati na smotrama. U početku je to bilo u znaku akcije, a 1996. Inoslav Bešker lijepo je to opisao riječima:

„U Rimu je zapravo prikazan sukus akcije Etnografskoga muzeja koji je pozvao hrvatske stvaraoce da izrade i poklone jaslvice devastiranim crkvama u Hrvatskoj.”

Od tada je domaća, ali i svjetska publika mogla vidjeti i razmotriti kako smo mi iz suvremene i suverene Hrvatske pristupili toj temi. Bio je to velik izazov, ali i potreban ko-

rak kojim se pokazalo da naše jaslvičko stvaralaštvo može stati uz bok kako tradiciji tako i aktualnoj produkciji. Stoviše, pokazalo se da su kod nas i tradicija i umjetničko oblikovanje u sprezi s kreativnošću koja izlazi iz srca i naše unutarnje pobožnosti te čine temelj jaslvičkog stvaralaštva u kome se možemo ne samo mjeriti s drugima u Europi, već im po originalnosti biti i uzor u mnogočemu.

Mnogobrojne nagrade u Rimu

Veselimo se stoga božićnim jaslavicama u Etnografskome muzeju koji nam je omogućio da na velebnoj izložbi koja traje od 5. prosinca pa do Svijećnice 2. veljače 2014. vidimo bogat izbor našega hrvatskoga jaslvičkog stvaralaštva, kako suvremenog tako i starijeg, pa i najstarijeg koje nas je u dosadašnjem izboru predstavljalo svjetskoj javnosti na jednoj od najpoznatijih izložbi božićnih jaslaca u svijetu - međunarodnoj izložbi „100 presepi internazionali” („100 jaslaca”) u Rimu. Izložba se svakog Božića organizira u Bramanteovoj dvorani u kripti drevne rimske bazilike Santa Maria del Popolo. Na toj manifestaciji, čiji su pokrovitelji predsjednik Republike Italije i Talijanska biskupska konferencija, rimska publika danas može vidjeti gotovo dvjesto jaslaca iz raznih talijanskih pokrajina i dvadesetak drugih zemalja akreditiranih pri Sv. Stolicu u Vatikanu.

Etnografski muzej je u suradnji s Veleposlanstvom RH pri Svetoj Stolicu od 1996. pa sve do danas predstavio i izložio 50-ak odabranih radova na tu temu. Željeli smo da naše jaslvice stanu uz bok ostalim europskim tradicijama i vještinama jaslvičkog izričaja, u čemu smo i više nego uspjeli.

Danijel Šimunović: Narodni Božić u Zagrebu

**Mina Petra: Jaslice
u pletenoj formi
(vesta)**

Stoviše, možemo se pohvaliti dvjema zlatnim medaljama (2001. i 2004.) kojima je žiri domaćina *Rivista delle Nazionis* nagradio naše božićne jasllice i jednom specijalnom nagradom 2012. godine. Od 2006. godine uz Muzej svojim radovima počela se predstavljati i Udruga prijatelja hrvatskih božićnih jasllica, čija je članica Marija Nimčević dobila prošlogodišnju specijalnu nagradu za jasllice od slame.

Vrijedne stare crkvene jasllice

Na smotrama smo prikazali ne samo vrijedne stare crkvene jasllice poput onih iz Belog na otoku Cresu iz 18. st., nego i one iz Kapucinskoga samostana u Varaždinu i iz sela Orehovice pokraj Bedekovčine s kraja 19. st. te povijesne ja-

**Jasna Dapas:
Božićna sujetlost
(figurice od
suhog tijesta)**

slice iz crkve Gospe od Otoka iz Solina, ali i nove poput jasllica Mate Mihinice i mnogih drugih priznatih umjetnika.

Osim naše tradicije organizatore je oduševila i naša

spremnost i umjetnička izražajnost na svim dostupnim materijalima kao, primjerice, od soli ili od šećera. Istaknuli bismo na kraju da je naše sudjelovanje pomoglo da predstavimo ne samo naše stvaralaštvo i njegovu važnost, nego je poticaj da i nadalje raste i obogaćuje se na bogatstvu božićne tradicije i posebnosti kršćanskih elemenata koji nas upućuju na kršćanske korijene Europe. Dugoročno bi bilo dobro da dođe do razmjene božićnih izložbi i s ostalim europskim zemljama, npr. s Austrijom, Mađarskom, Češkom, Slovačkom, Poljskom, Slovenijom, Njemačkom, Italijom... Takvim razmjenama obogatili bismo europski kulturni prostor i pridonijeli razumijevanju i zbližavanju naroda i kultura.

Mato Mihinica: Crkvene božićne jasllice (ručno oblikovano drvo)

*BUDVA, HERCEG NOVI I DUBROVNIK ORGANIZIRALI KONCERTE
NA OTVORENOM*

Doček Nove godine u regiji

Dino Merlin u Budvi

Priredila:
Tijana Petrović

Ostavili smo staru godinu za sobom, sa svime što je bilo lijepo i manje lijepo, sa svime što nas je radovalo i mučilo, barem na trenutak zaboravili smo brige te s nadom i lijepim željama zakoračili u Novu. Doček Nove i ispraćaj stare godine organiziran je po trgovima, hotelima i diskotekama u regiji.

Općina Budva, Turistička organizacija i budvanski hotelijeri potrudili su se da Budvanima i turistima prirede spektakularnu "najluđu noć". Na trgu ispred zidina Staroga grada 31. prosinca na večer, pred 20.000 ljudi, nastupila je cetinjska grupa "Perper" i zagrijala publiku za nastup Dina Merlina. Sarajevski kantautor još jedanput se pokazao kao zabavljač koji zna napraviti sjajnu atmosferu, a Budva je opravdala epitet izvrsnog mje-

Doček u Budvi

Frajle u Herceg Novom

S dočeka

Odličnu atmosferu i zabavu za goste u bečićkom hotelu "The Queen of Montenegro" 31. prosinca prredili su crnogorski muzičari Sergej Četković i Vesko Belada. Od bokeljskih gradova doček na otvorenome organiziran je samo u Herceg Novome. Nekoliko tisuća Novljana i gostiju dočekalo je Novu 2014. godinu na Škveru, uz veličanstveni vatromet i koncert grupa „Valentino“ i „Frajle“. Dobro raspoloženje nastavljeno je i 1. siječnja kada su na istome mjestu pred više tisuća gostiju nastupili „Crvena jabuka“ i „Sars“.

Hrvatski biser Dubrovnik jedan je od gradova čiji je doček na otvorenome posebno popularan. Desetak tisuća Dubrovčana i turista dočekalo je Novu godinu na Stradunu uz "Tešku industriju" i "Coloniju".

sta za doček Nove godine. Dan ranije budvanska publika uživala je na trgu u koncertu Jelene Rozge.

Ni gosti hotela nisu oskudjevali u sjajnoj zabavi. Za to su se pobrinuli Zdravko Čolić, koji je nastupio u petrovačkoj me "Palasu", dan kasnije goste je zabavljala Jelena Rozga, dok je u sklopu "Paštrovačke večeri" 2. siječnja u "Palasu" gostovala Tereza Kesovija.

U bečićkom hotelu "Splendid conference & spa resort" 31. prosinca i 1. siječnja za dobar provod pobrinuli su se Severina i Petar Grašo, kao i orkestar Žutog Serhatlića i "Vesko Vučković bend".

Colonia na Stradunu

Kotor - "Od Božića do Božića"

Goran Karan pred katedralom sv. Tripuna

„Praznični program *Od Božića do Božića* počeo je 17. decembra 2013. i trajao do 8. januara 2014. godine, a njime smo pokušali da objedinimo različita kulturna dešavanja u gradu i da našim sugrađanima i gostima ponudimo raznovrsne sadržaje“, rekao je gostujući u programu Radio Kotora direktor Turističke organizacije Kotor, Mirza Krcić. Prema njegovim riječima, ideja je da se ovaj program sljedeće godine učini još raznovrsnijim i da traje dulje. „Bilo bi lijepo da čitav decembar bude bogat različitim prazničnim programskim sadržajima, a nadamo se da ćemo u toj zamisli uspjeti“, rekao je Krcić. Na pitanje zašto 31. prosinca na gradskim trgovima nije bilo organiziranog dočeka, Krcić je odgovorio da je više razloga za to. „Svakako da je jedan finansijske prirode. Angažovanje poznatih muzičara ili bendova veoma je skupo, a troškovi same organizacije su zaista veliki. Ispred Turističke organizacije mogu da kažem da bi bilo neodgovorno na samo

jedno veće potrošiti novac u iznosu od nekih petnaestak odsto našeg godišnjeg budžeta, a da pritom nismo sigurni da će se novac ‘vratiti‘“, objasnio je Krcić i podsjetio na limitirane smještajne kapacitete u gradu. „Da smo, primjera radi, organizovali doček u Kotoru, smještajni kapaciteti bili bi ograničavajući faktor. Posjetioци bi bili smješteni u okolnim gradovima, tamo bi plaćali boravišnu taksu. Ovakvi dočeci su veoma skupi, a isplativost takvih projekata je diskuta-

bilna. Smatram da moramo biti odgovorni prema načinu na koji trošimo budžetski novac“, rekao je Krcić. Organizatori programa „Od Božića do Božića“ su Turistička organizacija, Mjesna zajednica Stari grad i nevladina organizacija „Karampana“.

U sklopu programa *Od Božića do Božića* održan je niz koncerata, kulturnih i zabavnih manifestacija itd. Uz ostale, u Kotoru su nastupili: Goran Karan i Vagabundo band te klapa Vela Luka s Korčule.

Incanto - Od Božića do Božića

*IZ TISKA IZAŠLA MONOGRAFIJA
HRVATSKOGA GRAĐANSKOG DRUŠTVA CRNE GORE*

Dokument jednog vremena

Hrvatsko građansko društvo Crne Gore nosilac je ponovnog buđenja nacionalnog i kulturnog identiteta Hrvata u Crnoj Gori, graditelj mostova povjerenja, promotor mira, suradnje i prijateljstva dvaju naroda i država, Republike Hrvatske i Crne Gore.

Priredio:
Tripo Schubert

Govoriti o monografiji Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore znači pisati o radu i uspjesima Društva i njegovu velikom doprinosu obnovi hrvatske autohtonosti i povratku svojim

korijenima, zato nije moguće izbjeći opisivati događaje koji su ranije objavljivani u časopisu Hrvatskome glasniku. Čitateljima preporučujem da nabave ovu iznimnu publikaciju u kojoj je Dario Musić, njezin autor, na 250 stranica, uz mnogobrojne fotografije, dao prikaz aktivnosti Društva, od prvih dana osnutka pa do kraja 2012. godine. Monografija je promovirana u Kotoru, Tivtu, Baru i Herceg Novome, a uskoro će biti promovirana u Podgorici, a zatim i u Dubrovniku. Monografiju su na dosadašnjim promocijama predstavili:

Tripo Schubert, dr. Ivan Ilić, Mirko Vičević, Danijela Vulović, Dijana Milošević i autor Dario Musić.

Svi su sa svoga gledišta govorili o Društvu i hrvatskoj manjinskoj zajednici koju ova knjiga predstavlja. Ono što smatram bitnim, istaknut ću čitateljima u sljedećim redcima.

U vremenima kada se Crna Gora prebrojavala i gradila vlastite međusobne berlinske zidove, viševjerski i višenacionalni Kotor i Boka ustrajavali su u skladnome suživotu, koji je na ovim prostorima postojao stoljećima.

U teškim devedesetim godinama prošlog stoljeća, nakon raspada državne zajednice Jugoslavije i ratnih događaja nakon raspada, Hrvati Boke su unatoč svim pritiscima uspjeli sačuvati svoj identitet, kulturu i običaje koji su im godinama bili osporavani.

Nakon 1997., kada aktualna vlast napušta „beogradski kurs“, i svoj brod okreće ka zapadu i susjednoj Hrvatskoj, Hrvati Boke organiziraju se i u sklopu institucija rade na očuvanju identiteta i povezivanju pokidanih mostova. Jedna grupa istomišljenika iz Tivta i Kotora pokreće inicijativu o osnivanju udruge s hrvatskim predznakom.

„Mi smo je svjesno i namjerno nazvali HRVATSKO GRAĐANSKO DRUŠTVO CRNE GORE jer vjerujemo da Crna Gora ima svoj život u kojemu želimo sudjelovati kao djelotvorni, konstruktivni i pozitivni članovi društva. Ne afirmiramo, ne konstituiramo i ne prodajemo nikakve pseudomegalomanske, nacionalno-političke projekte. Naprotiv, osjećamo se na tragu onoga što se kod većih i iskusnijih već dogodilo. Želimo biti u respektu prepoznati, u miru prihvaćeni, u suradnji kooptirani i u kontekstu toga procesa vidimo sebe, zato smo građansko, a ne podaničko“, istaknuto je prilikom utemeljenja Društva.

S osnivačke Skupštine 23. lipnja 2001. godine upućena je poruka:

„Pred Hrvatskim građanskim društvom Crne Gore u budućnosti, koja je već počela, stoji velika odgovornost i zadaci koje neće biti moguće riješiti bez zajedničkog učešća svih Hrvata u Crnoj Gori, odnosno podrške istih. Potrebno je istrgnuti iz zaborava sve ličnosti, događaje i običaje, koji su sistematski brisani iz kolektivne memorije hrvatskog naroda u drugoj polovini 20. stoljeća na ovim prostorima. Sigurni smo da Hrvati u Crnoj Gori, u zajednici s onima koji su se ise-

Bokeljska priča Dubrovnik 12.5.2007

lili s ovih prostora, odnosno njihovim nasljednicima, mogu vratiti samopouzdanje i uvjerenje da su naši preci stoljećima stvarali ono što se zove ekonomsko i kulturno blago. Sve to bilo je moguće jer su uvijek bili spremni otploviti dalje da bi upoznali više, znajući da samo čovjek širokih vidika i velikog znanja može cijeliti slobodu i prava svakog čovjeka. Upravo ono za što se bori Hrvatsko građansko društvo je da Hrvati i sve druge manjine na ovim prostorima dobiju punu slobodu da iskažu, razviju i sačuvaju svoj etnički, kulturni i vjerski identitet.“ Pred-

sjednik Tripo Schubert tada je poručio:

„Neka ovaj dan bude kamen temeljac na kojem ćemo graditi nove komunikacijske mostove između Hrvata Crne Gore i svih drugih njenih građana, kao i između građana dviju susjednih država - Crne Gore i Hrvatske. Želimo tim mostom promicati ideje, akcije, radne susrete, a iznad svega doživljaj čovječstva i iskrenog prijateljstva, bez kojih se svaki ljudski napor pretvara u besplodnu pustinju.“

Tako je počelo, a dalje je aktivnost tekla u nekoliko osnovnih smjerova.

Tradicionalna Tripundanska večer

Na planu omasovljenja društva formirane su podružnice u Kotoru, Tivtu, Baru, Podgorici i Herceg Novom, s povjerenicima u svim mjestima, kao i Povjerenstvo za Hrvatsku, prvo u Zagrebu, pa zatim u Dubrovniku, tako da danas imamo više od 1.500 članova. Na planu informiranosti tiskali smo prvo i jedino do danas izdano glasilo Hrvata Crne Gore – Hrvatski glasnik, izdaje se periodika – Bokeški ljetopis, redovito se ažurira internet-ska stranica Društva. Na planu edukacije mladih uspješno se održava nastava na hrvatskome jeziku, u sklopu Kluba mladih uspješno se uvježbava mandolinski orkestar HGDCG „Tripo Tomas“, a ohrabruje i početak rada kazališne sekcije HGDCG „Petar Tomas“ preko koje se promovira bokeljski govor. Utemeljena je knjižnica s više od 2.000 naslova, a zbog nedostatka prostora nismo u mogućnosti otvoriti Hrvatsku čitaonicu. Na planu prezentacije bogatoga kulturnog naslijeđa Boke kotorske prije više godina HGDCG započeo je projekt „Bokeljska priča“, koja je ispričana Zagrebu, Dubrovniku, Omišu, Rijeci, Podgorici i Padovi. Vrlo je značajna i izdavačka djelatnost Društva, u sklopu koje je do danas tiskan 21 naslov, samostalno ili u suradnji s Nacionalnom za-

jednicom Crnogoraca Hrvatske i Bratovštinom Bokeljske mornarice 809 Zagreb.

Najvažnija aktivnost obavlja se u uspostavljanju mostova suradnje sa županijama i gradovima Hrvatske. Hrvatsko građansko društvo Crne Gore prepoznalo je sebe u ulozi uspostavljanja pokidanih veza i kontakata između dvaju naroda i dviju država nakon nemilih događaja 90-ih godina. Počeli smo oprezno i s dosta takta, svjesni težine situacije koja je bila opterećena događajima u proteklom razdoblju. Naravno da je u tome bila odlučujuća spremnost i s jedne i druge strane da se vrati izgubljeno povjerenje i uspostavi toliko potreban dijalog. Uspostavljanje kontakata s dubrovačkom

regijom bio je najteži zadatak. Nije bilo lako, ožiljci nedavnih događaja bili su još svježiji, međutim, želja za suradnjom nadjačala je sve negativne razloge. Prvo je uspostavljena suradnja s Dubrovačko-neretvanskom županijom, a kasnije i s Gradom Dubrovnikom.

Za te inicijative dobili smo priznanje javnosti, medija, pripadnika ostalih manjinskih zajednica, diplomata i vlada, kako u Crnoj Gori tako i u Hrvatskoj. O tome najbolje svjedoči primjer „Bokeljske priče“ ispričane Dubrovčanima 2007. godine kad je – na opće odobravanje, bez incidenta – dubrovačkim Stradunom prvi put nakon završetka Domovinskoga rata pronesen crnogorski barjak. Ta je gesta prihvaćena od Dubrovčana, a da sve to uspije zdušno je pomoglo Udruženje dragovoljaca Domovinskoga rata, uzimajući na sebe svu odgovornost za taj izniman čin prijateljstva. Nakon toga, sve je nekako lakše teklo.

Od iznimnog je značaja bio naš udio u dodjeli hrvatskoga državnog odličja Reda Danice hrvatske s lentom i likom Katarine Zrinske dr. sc. Milošu Miloševiću, admiralu Bokeljske mornarice.

„Čini mi se osobito važno, a pričinjava mi i posebno zadovoljstvo, što ovo odličje dodje-

Početak nastave na hrvatskom jeziku, 2004.

ljudem na inicijativu HGDCG, a uz potporu Dubrovačko-neretvanske županije te Udruge dragovoljaca Hrvatske ratne mornarice. To govori koliko smo daleko došli na planu normaliziranja odnosa“, istaknuo je hrvatski predsjednik Stjepan Mesić prilikom dodjele odličja u Kotoru.

Nakon toga, na inicijativu i prijedlog HGDCG, a u povodu 1.200 godina postojanja, predsjednik R. Hrvatske Stjepan Mesić dodjeljuje Bokeljskoj mornarici Kotor povelju R. Hrvatske; dr. Ivanu Iliću, predsjedniku HGDCG, odličje Reda Stjepana Radića; ministru kulture CG Branislavu Mićunoviću Red Danice hrvatske s likom Marka Marulića; dr. Radomiru Pavičeviću, predsjedniku Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske, Red Danice Hrvatske s likom Katarine Zrinske.

Također, na prijedlog HGDCG, predsjednik Crne Gore Filip Vujanović dodjeljuje visoko državno odličje - Orden crnogorske zastave drugog stupnja - Bokeljskoj mornarici Kotor.

Za svoj rad Hrvatsko građansko društvo Crne Gore dobilo je najveće priznanje kotorske Općine, nagradu „21 Novembar“.

„Od svog osnivanja, ovo društvo temelji svoj rad na ši-

Djeca iz Crne Gore u Zagrebu, 2006.

renju kulture, historijske, humanitarne i druge aktivnosti i suradnje među ljudima, bez obzira na nacionalnu ili vjersku pripadnost. Ljudi koji su na tome radili imali su viziju i znali kako približiti razdvojeno do mjere normalne komunikacije, a neposredno do pune srdačnosti i prijateljstva“, stoji uz ostalo u obrazloženju prosudbene komisije za dodjelu Nagrade.

HGDCG je značajno sudjelovalo u procesu stjecanja neovisnosti te demokratizaciji Crne Gore, istodobno stvarajući okolnosti za prevladavanje ratnih trauma u odnosima

hrvatskoga i crnogorskoga naroda. Svojim upornim i ustrajnim djelovanjem te iskrenim nastojanjem u suradnji s Nacionalnom zajednicom Crnogoraca Hrvatske te uz pomoć Dubrovačko-neretvanske županije, hrvatskih dragovoljaca iz Domovinskoga rata te drugih istaknutih i uglednih pojedinaца s obje strane granice stvorili su okvir za dobrosusjedske odnose između dviju njima najvažnijih zemalja, Hrvatske i Crne Gore. Ti odnosi su na opće zadovoljstvo danas jako dobri s tendencijom trajnoga uspona, što se priznaje u politici i javnosti obje zemalja, ali i u diplomatskim krugovima koji te odnose ističu za primjer kako se može nadržati usko-grudnost, nezdravo suparništvo, netrpeljivost i agresivnost.

Svemu tome ponajviše su pridonijeli upravo članovi HGDCG i njegovi čelnici, promovirajući pomirljivu, ali čvrstu politiku poštovanja realiteta i integracije nasuprot nerealnim očekivanjima ili, pak, asimilaciji. Danas Društvo, njegovi čelnici i članstvo uživaju nesumnjivo poštovanje i prihvaćanje.

Na prijedlog Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske i Dubrovačko-neretvanske žu-

Promocija u Kotoru

panije predsjednik Republike Hrvatske Ivo Josipović dodjeljuje orden Reda hrvatskog pletera prvome predsjedniku HGDCG Tripu Schubertu, a predsjednik Crne Gore Filip Vujanović odlikuje HGDCG i prvog predsjednika Tripu Schuberta Ordenom crnogorske zastave trećeg reda.

Autor Monografije Dario Musić na kraju knjige kaže: „Sve to trebalo je zabilježiti i sačuvati od zaborava. Počasn sam što je Upravni odbor HGDCG upravo meni dodijelio zadaću da radim na ovoj publikaciji. Nije bilo lako odlučiti na koji način prezentirati sve ono što je učinjeno od 2001. pa do kraja 2012. godine. Odlučio sam se za predstavljanje događaja od skupštine do skupštine uz slike i riječi. Jesam li i koliko u tome uspio, prosudit ćete sami.“

Prateći povijesni tijek hrvatske nacionalne manjine na ovim današnjim prostorima mogu sa sigurnošću reći da nije pronađen niti jedan dokument koji bi obuhvatio ovakav kompleksni razvoj jedne hrvatske nacionalne zajednice na jednome mjestu kao što je to učinjeno u ovoj knjizi.

S pravom mogu reći da je ovo knjiga povijesnog značaja, možda ne tako izražajna u sadašnjem vremenu kao što će biti kasnije kada naša buduća pokoljenja budu čitala i proučavala o vremenu svojih predaka, naravno ako budemo još tu s obzirom na ubrzanu asimilaciju.

Vjerujem da će ova knjiga naći svoje mjesto u mnogim knjižnicama kod nas i u Hrvatskoj i da će služiti kao vjerodostojan dokument jednoga prošloga burnog vremena koje je obilježeno uspješnom političkom, duhovnom i kulturnom borbom za opstojnost male, ali aktivne i značajne hrvatske nacionalne manjine na ovim prostorima u državi Crnoj Gori.

Promocija u Baru

Promocija u Herceg Novom

Promocija u Tivtu

Adrijan Vuksanović

Razgovor vodila:
Tijana Petrović

Adrijan Vuksanović rođen je 21. studenoga 1980. u Kotoru. Osnovnu i srednju školu završio je u Tivtu, a diplomirao je na Elektrotehničkom fakultetu u Podgorici, na smjeru energetika i automatika. Član je Predsjedništva HGI-ja i predsjednik Hrvatske krovne zajednice “Dux Croatorum”. Od lipnja 2013. član je Vladinog Savjeta Republike Hrvatske za Hrvate izvan Hrvatske, što je još jedan povod za ovaj razgovor.

Vaša uzlazna politička karijera započela je zaposlenjem na Radio Duxu ili učlanjenjem u HGI? Ne tako davno niste bili angažirani ni u kulturi, ni u politici. Što je bilo presudno?

Pripadnost Hrvatskoj građanskoj inicijativi, jedinoj stranci Hrvata u Crnoj Gori, doživljam kao prirodnu, logičnu i očekivanu. Sukladno tome moj politički angažman počinje ostvarivanjem biračkog prava i glasovanjem za

HGI, dok moja politička karijera počinje javnim nastupanjem na promocijama, radiju i televizijskim duelima. Zahvalan sam rukovodstvu Stranke i predsjednici Vučinović na povjerenju i ohrabrenju koje su mi iskazali. U HGI-ju sam dobio mogućnost da pred čitavom javnošću artikuliram potrebe Hrvata. Došlo je vrijeme da sve ono što nas identitetski određuje iznesemo izvan svojih domova kako bismo bili generacija kontinuiteta, a ne zaborava. Da bismo to ostva-

rili, Hrvati uz vjerski i kulturni, moraju imati i politički identitet. Suvremeno društvo to imperativno nameće. Jednostavno, ako Hrvata nema politički, uskoro ih neće biti ni biološki. Nebrojeno je argumenata za takvo stajalište. Nedavno je crkvice Gospe od Oriza prelivena fekalijama. Od svih stranaka u Crnoj Gori samo je HGI prosvjedovao. Nisu reagirale ni sve nevladine udruge s hrvatskim predznakom. Nisu reagirali ni oni od kojih se to najviše očekuje. Ni-

sam čuo ni ekološke aktiviste. Vjerujem da su se mnogi zgražali, ali njihove reakcije nisu izišle izvan njihovih dvorišta. Hrvatski identitet, kao ni bilo čiji drugi, nije samo ili jedino za kućnu upotrebu, već je za bogatstvo crnogorskog društva. Mi nismo nikada bili protiv države u kojoj živimo. Kada je devedesetih godina crnogorsko nacionalno biće bilo ugroženo, mi smo ga branili. Kada je ideja crnogorske državnosti i neovisnosti bila u manjini, mi smo bili dio te manjine i zajedno patili s njome. Te bitke su dobivene i danas živimo u neovisnoj Crnoj Gori. Nećemo pomoći ovoj državi ako se pretvorimo u nešto drugo. Izražavajući svoju nacionalnu posebnost izgrađujemo Crnu Goru kao građansku i slobodnu. Kad sam u Hrvatskoj veselim se susretu s Crnogorcima koji njeguju svoju tradiciju, vjeru i jezik. Ponosan sam na Crnogorce u Peroju, a također i na Hrvatsku koja čuva tu malu zajednicu više od 350 godina.

Rad na Radio Duxu smatram važnim. To je vrijeme koje me je dodatno izgradilo i osposobilo za javni nastup u političkom životu. S radošću se sjećam tog razdoblja. Veseli me što ću i ubuduće biti s ekipom Duxa, samo na drugi način.

Nedavno ste završili studije na Elektrotehničkom fakultetu u Podgorici, a uskoro očekujete i zaposlenje u glavnome gradu, kako to doživljavate?

Volim elektrotehniku. U njoj doživljam neponovljivost i fascinantnost Božjeg stvaranja i otkrivanja čovjeku. Zakoni elektromagnetike umnogome su primjenjivi na ljudsku egzistenciju. Razlog tome je što su uz bogoslovlje i druge zna-

U hrvatskom Saboru, pred replikom Bašćanske ploče

nosti, kao i umjetnost, manifestacija jedne više realnosti koja nam se neprestano nudi. Zapravo sve su to očiti znaci Božje ljubavi prema nama i Njegova silaženja među nas. Zahvalan sam Bogu što mi je dao milost da zaronim u taj svijet i da Ga i na taj način upoznajem. Završetak studija doživljam kao afirmaciju, ne samo na osobnu korist, već i na korist zajednice koju predstavljam.

Obnašate mnogobrojne dužnosti. Predsjednik ste hrvatske krovne zajednice Dux Croatorum, član Središnjeg odbora HGI-ja, član Izvršnog odbora HNV CG, izabrani ste za člana Savjeta Republike Hrvatske za Hrvate izvan Hrvatske Vlade RH, član ste

podružnice HGD CG u Podgorici. Smatrate li da se svim tim funkcijama možete kvalitetno posvetiti? Hoće li Vaše preseljenje u Podgoricu imati utjecaja na Vaš angažman u ovim tijelima?

Sve što ste naveli, uz nekoliko netočnosti, može se svesti na jedno – čovjek sam svjestan svoga etničkog i nacionalnog određenja, i kao takav posvećen očuvanju svoje zajednice. Ono što su naši preci ostvarili mene nadahnjujuće uzne- miruje i prisiljen sam stoga davati doprinos u njegovanju našeg imena. Jednostavno, kad čujem zvona katedrale sv. Tripuna, kad vidim Gospu od Škrpjela, kad pomislim na Iva Visina, kad se sjetim Leopolda Mandića, kad pročitam

pjesmu Viktora Vide ili Luke Brajnovića, ne mogu biti ravnodušan. Zapravo, cjelokupno moje političko i društveno djelovanje samo je sklad s najdubljom unutarngošću mog bića. Zbog svega toga moja istodobna pripadnost jedinoj političkoj stranci Hrvata u Crnoj Gori i nevladinoj udruzi s hrvatskim predznakom potpuno je prirodna. Ne mogu, barem ja, u kulturološkom smislu predstavljati Hrvate, a u političkom nekog drugog. Ne mogu plesati kolo Bokeljske mornarice, uživati u klapskoj glazbi, oduševljavati se arhitekturom naših crkava i palača, ponositi se slavnim Zmajevićima i Tripom Kokoljom, a na dan izbora suspendirati svoj nacionalni osjećaj i, sam sa sobom, na biračkome mjestu, ne zaokružiti Hrvatsku građansku inicijativu. Hrvati nisu na ovom prostoru samo da bi plesali kola, svirali tamburice i bili svedeni na kulturno-umjetničko društvo, već da bi bili i politički subjekti.

Nije točno da sam član Izvršnog odbora Hrvatskoga nacionalnog vijeća, već sam samo član tog tijela.

Na Vaše pitanje mogu li se svim tim funkcijama kvalitetno posvetiti najbolji odgovor daju oni čiji sam reprezent. Tako sam na elektorskoj skupštini Hrvatskoga nacionalnog vijeća od moguća 44 glasa dobio 41. Također, na mjestu predsjednika Hrvatske krovne zajednice jednoglasno me izabrao Upravni odbor. Na političkom tržištu HGI je ostvario povijesne uspjehe, vjerujem da je i moje zalaganje barem malo tome pridonijelo.

Nije točno da sam član HGDCG-ove podružnice Podgorica, već sam član cjelokupnog HGDCG. Kad se učlanjujete u HGDCG ne učlanjujete se u bilo koju njegovu podruž-

Na predizbornoj promociji HGI-ja u Tivtu

nicu, već pristupate jedinstvenom tijelu. Pogledajte svoju iskaznicu i vidjet ćete da niste članica kotorske podružnice, već čitavog HGDCG-a. Dirnut zalaganjem ljudi iz podgoričkog HGDCG-a, koje predvodi dr. Zeković, na očuvanju nacionalnog habitusa htio sam im pružiti potporu, ali ne samo njima, već svim članovima Društva koji se daju za opstojnost Hrvata u Crnoj Gori.

Preseljenje u Podgoricu neće se odraziti na kvalitetu mog djelovanja, već će mu dati širinu. U glavnome gradu Crne Gore veliki je broj Hrvata koji čezne za nacionalnim zajedništvom, a ja se želim integrativno zalagati. Također, HGI se kao stranka izdignula nad lokalnim kontekstom i hoću se posvetiti našim glasačima izvan Boke kotorske. Ne samo to, namjera mi je i dodatno intenzivirati već postojeću i dobru suradnju s crnogorskim institucijama. Nedavno smo organizirali „Večer Viktora Vide“ u Podgorici. Među publikom je bio veliki broj crnogorskih intelektualaca. Uspostavili smo kontakte s Nacionalnom bibliotekom „Radostav Ljumović“ gdje ćemo,

u sljedećem razdoblju, predstaviti izdanja u nakladi Dux Croatoruma i to na inicijativu ravnateljice Dmitrović.

Je li Vladin Savjet RH počeo funkcionirati i kakvi su mu zadaci? Na čemu ćete inzistirati kao član, što ćete tražiti u ime Hrvata iz Crne Gore od tog tijela i drugih državnih tijela?

Vladin Savjet za Hrvate izvan Republike Hrvatske počeo je s radom. Osnovan je u lipnju 2013. godine. Konstitutivna sjednica bila je u prosincu. Tom prigodom izabrali smo rukovodstvo Savjeta, na čelu s predsjednikom Nevenkom Hercegom. Divno je bilo nazočiti skupu s predstavnicima Hrvata iz cijelog svijeta, čuti njihova razmišljanja, potrebe i težnje. Posebno mi je bilo dirljivo poznanstvo s gospođom Vjerom Bulat Petrošić iz Argentine, koja je bila kućni prijatelj s našim Viktorom Vidom. Njezina sjećanja su nam dragocjena.

Ovo važno tijelo doživljavam kao izraz brige i pozornosti Republike Hrvatske za Hrvate izvan njezinih granica. Na

Možete li čitateljima objasniti ustroj hrvatske krovne zajednice Dux Croatorum, kako funkcionira, kakvi su joj planovi u ovoj godini...?

Hrvatska krovna zajednica „Dux Croatorum“ osnovana je 2007., u vremenu kada još nisu formirana nacionalna vijeća u Crnoj Gori. Ona je tada izražavala težnju šest nevladinih udruga za zajedničkim nastupom pred državnim institucijama. U godini 2011. bila je zakonom propisana preregistracija nevladinih udruga. Mi smo shvatili da smo postigli visoku razinu homogenosti i da svoje težnje možemo artikulirati kao jedan subjekt. Zbog toga su članovi udruga ostali, a same udruge se nisu preregistrirale, već smo postali jedinstveno tijelo.

Sada možemo ustvrditi da je ideja uspjela i pokazala se pametnom. Organizirali smo više od 100 kulturnih manifestacija, pokrenuli smo „Feštu od rogača“, s tendencijom da preraсте u nekadašnje „Lastovske dane“, obnovili smo Hrvatsku čitaonicu „Ljudevit Gaj“, tiskali smo sedam knjiga s povijesnom tematikom. Zahvaljujući nama na medijskoj sceni Crne Gore čuje se hrvatski jezik jer je 2009. počeo s emitiranjem program Radio Duxa. U ovoj godini želimo zadržati taj kontinuitet, koliko god on bio zahtjevan. Tako ćemo izdati Monografiju „Ljudevit Gaj“, bit ćemo još aktivniji na polju kulture, ne samo na području Boke, već i šire. Želimo upoznati Hrvate diljem Crne Gore i pokazati koliko su nam važni. Jednom riječju, predstavljat ćemo našu baštinu crnogorskoj javnosti kako bismo svima otkrivali bogatstvo i neponovljivost kulturološkog sadržaja koji smo postigli. Duhovnim blagom Hrvata trebaju

se ponositi i reprezentirati ga ne samo Hrvati, već i država Crna Gora. Kao što se ja ugodno osjećam u dvorcu kralja Nikole, tako želim da se i ostali građani osjećaju na Gospi od Škrpjela ili u katedrali sv. Tripuna.

Moram ovdje zahvaliti mom prethodniku gospodinu Zvonimiru Dekoviću za sve što je učinio dok je bio na čelu Udruge. Puno sam naučio i učim od njega. Bez njegove potpore bilo bi mi teže prihvatiti ovako odgovornu funkciju.

Recite nam Vaše stajalište o tome da je stranka HGI prešla u opoziciju u Tivtu i izgubila mandat dopredsjednika Općine, a isto je i u Kotoru?

Kada me pitate za lokalne izbore, moram priznati da sam strepio. Tivatski su bili u travnju 2012., nekoliko mjeseci nakon popisa stanovništva na kojem smo brojčano pali i saznali da nas ima točno 0,97%. U prethodnom sazivu Skupštine imali smo tri odbornika, sada su nam svi predviđali jednog sigurno, a možda i dva. Atmosfera nije davala optimizam. No, oko sebe sam vidio ljude odane ideji i pune vjere. Imali smo sintezu energije mladih i iskustva starijih. Na kraju, u predvečerju našega najvećeg blagdana, Uskrsa, čekali smo rezultate višegodišnjeg zalaganja, potajno sluteći nedjeljna pobjednička zvona.

Mi na tim izborima nismo osvojili jedan, dva ili tri odbornika, već četiri i bili smo na pragu petog! Dakle, dobili smo zastupnika više. Uspjeli smo! Uspjeli smo jer smo u ljudi probudili ono što smo imali, emociju! Svijetu dajete samo ono što jeste.

U pregovorima koji su nastupili pokazali smo da politički ne egzistiramo samo da bismo

čemu ću inzistirati i što ću tražiti? Niste dobro shvatili smisao postojanja i djelovanja Savjeta. Naime, mi kao članovi smo tu da pomognemo u kreiranju i provedbi politike Vlade prema Hrvatima izvan granica Hrvatske. Naša uloga je savjetodavna. Dakle, mi ne možemo inzistirati, već sugerirati.

Mi, Hrvati, smo most između Crne Gore i Hrvatske. Sada ne samo to, već smo i most Crne Gore s Europskom unijom. Uz sve što nas čini osebnim je i činjenica da smo jedina nacionalna manjina u Crnoj Gori čija je jedna od domovina članica EU-a. Svjestan toga ponosim se članstvom u Savjetu. Uvijek sam spreman saslušati sve konstruktivne prijedloge kako bih adekvatno iznio naše potrebe na najviše adrese Republike Hrvatske.

bili vlast pod svaku cijenu. Postoje kategorije koje ne ulaze u domenu trgovine. Tko trguje s njima, vidimo da sigurno gubi. Izašli smo svjesno iz vlasti, ali kao politički subjekt. Ljudi su to prepoznali, a i vrednovali, što će se ubrzo pokazati.

Došli su listopadski izbori na državnoj razini, kao i općinski u Kotoru gdje smo zadržali jednog odbornika iako smo povećali broj glasova. Na državnim izborima izašli smo samostalno, prvi put. Bez koaliranja i kalkuliranja izmjerili smo se u političkoj utakmici i ostvarili povijestan uspjeh za sve koji se osjećaju Hrvatima. Moramo odati i priznanje državi Crnoj Gori koja je imala senzibilitet za najmanju nacionalnu zajednicu i odredila cenzus od 0,35%, što je izraz želje da Hrvati politički postoje i na taj način daju doprinos razvitku crnogorske zbilje. S radošću i ponosom moram Vas podsjetiti da hrvatska manjina u Crnoj Gori, koja ima manje od 1% ukupnog stanovništva, danas ima zastupnika u Skupštini i ministricu u Vladi Crne Gore. Sve je to izborila sama, opstajući na političkoj vjetrometini i primajući očekivane i neočekivane udarce.

Je li potrebno reći da je sada Hrvatska građanska inicijativa jača nego ikad?

Bavite se poezijom. Od kada traje Vaša ljubav prema poeziji? Koja Vam je tematika najzanimljivija? Hoćete li uskoro izdati knjigu?

Hvala Vam na ovom pitanju. No, moram Vas ispraviti. Ne možete se baviti poezijom jer za nju ne postoji određeno vrijeme ni prostor. Poezija nije posao. Poezija se živi. Ona je duhovna dimenzija dodira koja oblikuje svakidašnjicu. Nje ima više nego što ste je

svjesni. Tišina bonace je poezija, kao i otkucaji crkvenog zvona.

Svaka poezija skriva život jer Vas iznad uobičajenog i trošnog znakovlja izdiže u prostore neprolaznog. To je ono iskustvo kad Vas nešto u dubinama takne, razveseli, pomakne, a ne možete objasniti ni zašto ni kako. Već samo slutite.

Poezija je transcendentiranje stvarnosti. Njezina vrata su dvokrilna. Jedno krilo je tišina, drugo samoća. Oni se, naravno, ne isključuju, ali niti podrazumijevaju. Tko izdrži izazov samoće i podnese provokaciju tišine postaje pjesnik a da to, možda, i ne zna. Prema tome, moja ljubav prema poeziji počela je kad sam se sprijateljio s tišinom i samoćom. Kad je to točno bilo, ne znam. Možda sam tako rođen.

Ne bavim se ni jednom tematikom, već se „tematike“ bave sa mnom. Uznemiruju me, veše me, plaše me, bude me, vrijeđaju me, pokreću me... Ja ih Riječju mirim i dovodim do sklada izričaja pretvarajući ih u stube k pobjedi. U ljestve Jakovljeve.

Naravno, izdat ću knjigu. Prijatelji me odavno nagovaraju na to. Ne znam točan datum, ali znam gdje ću je promovirati. Ispod zvonika sv.

Roka, upravo tamo gdje je i počela moja poezija.

Uz izraze zahvalnosti što ste mi poklonili pozornost, završio bih ovaj razgovor svojom najnovijom pjesmom „Molitva“ koju sam napisao u prosincu prošle godine.

Molitva

*U razdiranjima
gdje orgijaju tragovi
zasjaji mi oči
da braći nosim smisao.*

*Hranim se blizinom Tajne
i ugodno je među zidovima
prividne slabosti.*

Pobijedit ću neumornom samoćom.

*Iza su sve moguće proživljenosti
i strah ne postoji.*

*Najsnažnija riječ raste iz
tišine
najveća riječ ostavlja
tišinu.*

Želim Vam puno uspjeha u daljem radu na Vašu radost, ali i radost svih nas.

*NAKON 35 GODINA U KOTORSKOJ KATEDRALI IZVEDENA
FIORELLIJEVA MISA BR. 2*

Nesvakidašnji glazbeni ugođaj

Više od sedamdeset izvođača pod dirigentskom palicom Radovana Papovića dočaralo je glazbeno ozračje katedrale XIX. stoljeća.

Piše:
Slavko Dabinović

Jedinstveni glazbeni ugođaj, kao dar za božićne blagdane, kotorska publika imala je 27. prosinca 2013. godine u katedrali sv. Tripuna. U prepunoj „maloj bazilici“ izvedena je Misa br. 2 kotorskoga skladatelja XIX. stoljeća Jerolima Fiorellija u izvođenju zbora i orkestra

Škole za osnovno i srednje muzičko obrazovanje „Vida Matjan“ iz Kotora, a kao solisti nastupili su: Milica Zdravković - sopran, Milica Lalošević - mezzosopran, Lazar Lazarević - tenor i Stevan Tomašević - bariton. Više od sedamdeset izvođača pod dirigentskom palicom Radovana Papovića dočaralo je glazbeno ozračje katedrale XIX. stoljeća.

Misu br. 2 Fiorelli je skladao 1874. godine za soliste, muški zbor i orgulje ili orkestar. Ovu Misu je, uz doradu, izveo skladatelj i profesor Željko Brkanović (sin poznatoga hrvatskog skladatelja Iva Brkanovića rodom iz Kotora-Škaljari) na „25. splitskom ljetu“ 1979. godine. Misa je također izvedena i u Kotoru 1986. godine prigodom otvorenja Srednje muzičke škole. Pjevao je ženski zbor Muzičke akademije iz Titograda uz pratnju orkestra RTV Titograd. Dirigirao je Radovan Papović.

Jerolim Fiorelli skladao je solo pjesme za glas i klavir, skladbe za Puhački orkestar i duhovnu glazbu.

Jerolimov otac Ivan Fiorelli bio je orguljaš i učitelj zbora u kotorskoj katedrali. U Kotor je došao 1853. godine s otoka Cresa. Nakon Ivanove smrti 1865. godine mjesto orguljaša i učitelja zbora preuzima njegov sin Jerolim koji već 1866. godine osniva prvu privatnu glazbenu školu u Kotoru. U njoj osposobljava drugu generaciju puhača za orkestar

Jerolim Fiorelli

„Građanska glazba grada Kotora“, koji je osnovan 1842. godine. Glazbena historiografija bilježi ovaj orkestar kao jedan od triju najstarijih orkestara u bivšoj Jugoslaviji.

U vrijeme djelovanja Ivana i Jerolima Fiorellija u kotorskoj katedrali pjevao je muški zbor „Schola cantorum catharensis“ koji je ponekad nastupao i kao mješoviti zbor u kojemu su ženske glasove pjevali dječaci - „voci bianche“.

Na žalost, 1863. umire Ivan Fiorelli, a 1875. u mjesecu studenome umire i njegov sin Jerolim pa glazbeni život Kotora gubi značajne osobe koje su mogle još dugo pridonositi glazbenoj kulturi grada.

Ravnateljica Škole za osnovno i srednje muzičko obrazovanje „Vida Matjan“ iz Kotora prof. Marina Dulović na otvorenju koncerta istaknula je da je ovaj projekat ostvaren naporom kako profesora tako i učenika Škole. „Misli večeras vraćamo na mjesto gdje je nastala, izvođena i gdje pripada. Ovog puta vlastitim snagama, vjerujući da će Muzička škola ‘Vida Matjan’ dugo ostati iza

nas, ono što je danas i nekada bila, izvor umjetničkog života ponosa i radosti. U hramu, koji dvanaest vijekova baštini postojanje tradicije, želja nam je da se još jednom osvrnemo u prošlost na one koji su muzikom ostavili neizbrisivi trag, kao što je bio Jeronim Fiorelli“, rekla je Dulović. „Misa nas podsjeća na tradicijske vrijednosti jer od petnaestog vijeka kada su se u Kotoru slušale orgulje do devetnaestog vijeka, kada upravo s Fiorelliem počinje prvi put organizovano mu-

zičko školstvo, kroz djelovanje više horova puhačkih i gudačkih orkestara, put je bio naporan i dug, ali Kotor je grad bogate kulturne prošlosti, koji je oduvijek znao da podrži stvaranje intelektualne umjetničke elite koja ga je oblikovala i pretvorila u ono što on danas jeste“, podsjetila je Dulović.

Na koncertu su bili i potomci obitelji Fiorelli koji, kao i publika, nisu krili zadovoljstvo i uzbuđenje nakon ovoga iznimnoga kulturnog događaja.

Smanjuje se broj Hrvata u gotovo svim manjinskim zajednicama

Forum je okupio predstavnike hrvatskih manjina iz Crne Gore, Italije, Mađarske, Makedonije, Rumunjske, Slovačke, Slovenije i Srbije. Tema ovogodišnjega skupa bila je *Hrvatske manjine u Europi i rezultati zadnjega popisa stanovništva - stanje i perspektive*

Saborski zastupnik i predsjednik Upravnog odbora HMI-ja Ivo Jelušić za Foramskom govornicom

Piše:
Željka Lešić /Matica/

Fotografije:
Snježana Radoš

U organizaciji Hrvatske matice iseljenika, u njezinim prostorima, 22. studenoga uspješno je održan 19. forum hrvatskih manjina. Riječ je o stručnome godišnjem skupu na kojem se razmatra status, problematika i aktualnosti vezane uz hrvatske manjine u europskim državama. Forum je okupio predstavnike hrvatskih manjina iz Crne Gore, Italije, Mađarske, Makedonije, Rumunjske, Slovačke, Slovenije i Srbije, kao i predstavnike nadležnih državnih tijela, znanstvenih, kulturnih i obrazovnih institucija RH. Organizatorica Forumu bila je Marija Hećimović, rukovoditeljica Odsjeka za hrvatske autohtone manjine.

Aktualno demografsko stanje

Tema ovogodišnjega skupa bila je *Hrvatske manjine u Europi i rezultati zadnjega popisa stanovništva - stanje i perspektive*. No, na Forumu se vodio i dijalog o aktualnome demografskom stanju i prostornoj izmještenosti hrvatskih manjina u europskim državama te o mogućnostima rješavanja demokratskih problema. Naime, podaci govore da se smanjuje broj Hrvata u gotovo svim manjinskim zajednicama kako zbog slabe biološke reprodukcije, tako i demografskog starenja te neriješenih statusnih pitanja, kao i procesa asimilacije. Cilj skupa bio je poticanje rasprave među sudionicima, predstavnicima hrvatskih manjina i državnih tijela i institucija matičnoga naroda, o mogućim programima i

projektima koji bi pridonijeli rješavanju demografskih problema poboljšanjem društvenoga, političkoga, obrazovnoga, kulturnoga i ekonomskoga položaja hrvatskih manjinskih zajednica. Želja organizatora bila je potaknuti snažnije zalaganje svih nadležnih tijela i institucija RH u ostvarivanju toga cilja.

Popisi stanovništva

Uvodno izlaganje na Forumu održao je dr. sc. Robert Skenderović, predsjednik Znanstvenog vijeća Hrvatskoga instituta za povijest, koji je ujedno bio moderator skupa u Hrvatskoj matici iseljenika.

- Rezultati popisa stanovništva u zemljama u kojima Hrvati žive kao autohtone manjine višestruko su važni za tamošnje hrvatske zajednice. Popisi stanovništva utvrđuju službeni broj pripadnika manjina, a

Forum je okupio predstavnike hrvatskih manjina iz osam država

taj broj je osnova za ostvarenje manjinskih prava. Uz to, iz popisa stanovništva manjinske zajednice mogu dobiti uvid u dobnu i spolnu strukturu te utvrditi glavne demografske trendove vlastite zajednice. Većina hrvatskih manjinskih zajednica prema popisima iz 2011. i 2012. godine pati od istih demografskih problema. Broj pripadnika hrvatskih zajednica u susjednim zemljama stagnira ili se smanjuje, starosna struktura je sve lošija, a i znanje materinskoga jezika sve je slabije. Uz to, pripadnici hrvatskih zajednica primijetili su da u samim popisnim metodama i materijalima (koji se, doduše, razlikuju od zemlje do zemlje) postoje određeni problemi koji su doveli do toga da se Hrvatima izjasnilo manje ljudi nego što ih zaista ima - naglasio je u svome izlaganju dr. Skenderović.

Kvantitativni podaci

U nastavku izlaganja zorno je predočio podatke vezane uz popis stanovnika susjednih zemalja. Tako navodi kako u Austriji nije posljednjih godina proveden popis stanovništva pa raspolažemo samo popisom iz 2001. godine kada je u austrijskome Gradišću popisano 17.730 Hrvata. Sami gradišćanski Hrvati smatraju da je stvaran broj Hrvata u tome kraju veći jer je, primjerice, Biskupija Željezno skupila podatke da misu na hrvatskome jeziku želi slušati 23.000 vjernika, a prema nekim podacima u Gradišću ima čak 25.000 ljudi koji govore hrvatski jezik.

U Crnoj Gori je prema popisu iz 2011. godine utvrđeno da u toj zemlji živi 6.021 Hrvat. Međutim, na temelju usporedne analize broja katolika i broja Hrvata u zajednici Hrvata Crne Gore smatraju da se barem 30% pripadnika hr-

Tema ovogodišnjega Forumu bila je vezana za popise stanovništva

vatskoga naroda nije izjasnilo Hrvatima u popisu.

U Italiji je prema popisu iz 2010. godine utvrđeno 1.865 Hrvata, ali je zapravo riječ samo o popisu moliških Hrvata, jedine hrvatske zajednice koja u Italiji ima priznati status kao autohtona manjinska

zajednica. Ostali Hrvati koji žive u drugim krajevima Italije nisu popisani ili su popisani kao „stranci“, a računa se da ih ima više od dvadeset tisuća.

U Mađarskoj je prema popisu iz 2011. utvrđen broj od 26.774 Hrvata. Predstavnici hrvatske zajednice smatraju

Mišo Hepp predsjednik Hrvatske državne samouprave iz Mađarske

da je broj Hrvata ipak puno veći. I u ovome slučaju otvara se pitanje popisne metodologije, ali i motiviranosti samih ljudi da se izjasne Hrvatima. U Makedoniji se za 2011. ne znaju podaci o broju Hrvata jer popis nije uspio. Zbog toga raspolažemo starim brojevima iz 2001. godine kada je utvrđeno da u toj državi živi 2.686 Hrvata. Procjene samih makedonskih Hrvata ipak su više – 3.500 do 5.000 Hrvata.

U Rumunjskoj je prema posljednjem popisu iz 2011. godine utvrđeno da se Hrvatima izjasnilo 5.482 osobe. U Slovačkoj prema popisu ima 1.022 pripadnika hrvatske nacionalnosti, a 1.234 se izjasnilo da im je hrvatski materinski jezik. Međutim, u zajednici Hrvata u Slovačkoj smatraju da u toj zemlji živi oko 3.000 Hrvata, odnosno da broj izjašnjenih odgovara tek jednoj trećini stvarnog broja Hrvata.

U Srbiji je 2011. popisano 57.900 Hrvata. I predstavnici hrvatske zajednice u Srbiji smatraju da je stvaran broj Hrvata puno veći, ali je jako teško dati procjenu koliko ih stvarno ima među neopredijeljenima i regionalno izjašnjenima. U Sloveniji raspolažemo podacima iz 2002. godine kada je u toj zemlji popisano 35.642 Hrvata. Godine 2012. u toj je zemlji proveden popis stanovništva, ali se u njemu nije popisivala i nacionalna pripadnost.

Na kraju, Češka je po ovome pitanju posebno zanimljiva zato jer je u toj zemlji popis iz 2011. godine odlikovao velik trend neizjašnjavanja nacionalne pripadnosti. Dok je 2001. godine to pravo iskoristilo samo 173.000 ljudi, godine 2011. nacionalno se nije željelo izjasniti 2,74 milijuna od ukupno 10 milijuna stanovnika Češke. U takvim okolnostima rečeno je da je broj Hrvata u Češkoj pao, ali

U fokusu rasprave bila su pitanja statusa hrvatskih manjina

ne značajno. Može se računati na to da ih ima između 1.000 i 2.000.

Zaustaviti negativne trendove

Skup je 22. studenoga otvorio saborski zastupnik i predsjednik Upravnoga odbora Hrvatske matice iseljenika Ivo Jelušić, koji je naglasio kako se broj Hrvata u susjednim zemljama na žalost smanjuje. - Nadam se da će i ovaj skup pridonijeti da se negativni trendovi zaustave - naglasio je između ostalog Jelušić, napomenuvši kako se HMI posebno skrbi da se kulturni identitet Hrvata diljem svijeta održi na što višoj razini te da se zadrži, u čemu pomaže RH. - HMI i RH će pomoći na očuvanju identiteta Hrvata u svijetu jer nam je to dužnost - ističe Jelušić.

Nazočne je pozdravio ravnatelj Matice mr. sc. Marin Knezović. - U slučaju hrvatskih zajednica izvan hrvatskoga državnog područja popisi stanovništva mogu nam reći puno. Čak i onda kada je njihova pouzdanost sumnjiva i

podaci manjkavi i njihova nesavršenost je na neki način bitan podatak. Popisivanje i nepopisivanje Hrvata puno govori o njihovu doživljaju njih samih kao i tretmanu većinske sredine u kojoj iz dana u dan žive - istaknuo je uz ostalo Matičin ravnatelj.

Zatim se nazočnima obratila i dr. sc. Jasmina Kovačević Čavlović, voditeljica Službe za pravni položaj Hrvata u BiH, hrvatske manjine i iseljeništvo Državnoga ureda za Hrvate izvan Hrvatske.

Forum je zamišljen kao mjesto dijaloga o stanju znanstvene i kulturne suradnje, kao i mogućim prijedlozima mjera koje bi pridonijele boljoj i potpunijoj međusobnoj suradnji. Nakon izlaganja uslijedila je rasprava te donošenje zaključaka 19. foruma hrvatskih manjina koje je sudionicima skupa pročitao moderator skupa, a koje su potpisali predstavnici manjina.

Organizatorica održanoga Forumu bila je Marija Hećimović, dipl. iur., rukovoditeljica Odsjeka za autohtone hrvatske manjine.

Predstavnici manjina

U izlaganjima predstavnika manjina sudjelovali su Zvonimir Deković, predsjednik Hrvatskoga nacionalnog vijeća Crne Gore, Tivat i don Dejan Turza, povjerenik Kotorske biskupije zadužen za pastoral braka i obitelji; Antonio Sammartino, predsjednik Zaklade „Agostina Piccoli“ i Antonella D’Antuono, članica Udruge Isola Croata del Molise, Kruč iz Italije; Mišo Hepp, predsjednik Hrvatske državne samouprave, Budimpešta; Franjo Ipša, predsjednik Zajednice Hrvata u Makedoniji, Skoplje; Ljubomir Mile Radan, član Zajedništva Hrvata u Rumunjskoj, Karaševo i Marian Daniel Lucacela, član Zajedništva Hrvata u Rumunjskoj, Karaševo; Radoslav Janković, predsjednik Hrvatskoga kulturnog saveza u Slovačkoj, Hrvatski Jandrof i Rudolf Streck, predsjednik Hrvatskoga kulturnog društva, Hrvatski Jandrof; Petar Antunović, predsjednik Saveza hrvatskih društava u Sloveniji, Ljubljana i Ante Pandža, dopredsjednik Hrvatskog društva Ljubljana, Ljubljana; Darko Sarić Lukendić, predsjednik Izvršnoga odbora Nacionalnog vijeća hrvatske nacionalne manjine, Subotica i Tomislav Žigmanov, ravnatelj Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, Subotica.

Institucije RH

Institucije RH zastupali su Ured predsjednika RH, dr. sc. Vladimir Lončarević, pomoćnik savjetnika Predsjednika za unutarnju politiku; Hrvatski sabor, Ante Babić, član Odbora za Hrvate izvan Republike Hrvatske; Ministarstvo vanjskih i europskih poslova, Davor Vidiš, načelnik Sektora za zemlje jugoistočne Europe; Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, Milan Bošnjak, viši stručni savjetnik u Upravi za standard, strategije i posebne programe; predstavnik Ministarstva kulture; Državni ured za Hrvate izvan Hrvatske, dr. sc. Jasmina Kovačević Čavlović, voditeljica Službe za pravni položaj Hrvata u BiH, hrvatske manjine i iseljenništvo i Ivan Zeba, viši stručni savjetnik; Upravni odbor HMI-ja, Ivo Jelusić, predsjednik; Institut za etnologiju i folkloristiku, dr. sc. Sanja Đurin, viša asistentica; Institut Ivo Pilar, doc. dr. sc. Ljiljana Dobrovšak, znanstvena suradnica, Neven Bošnjaković, prof. i Slaven Kale, prof.; Institut za društvena istraživanja, dr. sc. Saša Puzić, znanstveni suradnik; Institut za migracije i narodnosti, dr. sc. Marina Perić Kaselj, znanstvena suradnica i doc. dr. sc. Filip Škiljan, znanstveni suradnik; Agencija za odgoj i obrazovanje, Tihana Radojčić, prof., pomoćnica ravnatelja; Nacionalna i sveučilišna knjižnica, dr. sc. Željka Lovrenčić, voditeljica Zbirke inozemne Croatice i Austrijski kulturni forum, Ivana Šeperić Katić.

Zaključci

U skladu s temom 19. foruma hrvatskih manjina o demografskim problemima u manjinskim zajednicama, kao i mogućnostima njihova rješavanja, a uzimajući u obzir dosadašnji stupanj i kvalitetu odnosa matične države i hrvatskih nacionalnih manjina u Europi, doneseni su sljedeći zaključci:

Predlažemo da buduća suradnja osobito bude usmjerena na pružanje pomoći za poboljšanje društvenoga, političkoga i ekonomskoga položaja hrvatskih manjinskih zajednica jer su to temeljni preduvjeti njihova ostanka i opstanka.

Predlažemo da se ulože naponi u prepoznavanju specifičnosti svake hrvatske manjinske zajednice i prema tome radi strategija pružanja pomoći za smanjivanje demografskih problema te da se prigodom bilateralnih susreta predstavnici institucija RH prethodno susretnu s predstavnicima hrvatskih manjina.

Predlažemo da se strategija Republike Hrvatske usmjeri prema obrazovnom i kulturnom osnaživanju hrvatskih manjinskih zajednica. To je i najbolji način da se neizjašnjeni Hrvati ohrabre na javno izjašnjavanje pripadnosti hrvatskome narodu.

LJUBINKO LJUBO BISKUPOVIĆ

Razgovor vodio:
Mirko Vičević

Ljubinko Biskupović rođen je 4. veljače 1951. godine u Kotoru od oca Đure i majke Marije, rođene Popović iz Bogdašića. Osnovnu školu do četvrtog razreda završio je u Bogdašićima, a ostale razrede i Industrijsku školu u Tivtu. Radni vijek započeo je u Mornaričko-tehničkom zavodu „Sava Kovačević“ u Tivtu, gdje ostaje do odlaska na odsluženje vojnoga roka. Dolaskom iz vojske zasniva radni odnos u Institutu za biologiju i oceanografiju mora u Kotoru. Vjenčao se svojom mladenačkom ljubavi Marijom Petković. Iz te ljubavi su Ana, Marita i Darija, sada majke.

S vjenčanja

U svome profesionalnom radu pokrenuli ste neke vrlo značajne projekte.

Potres 1979. godine znatno je oštetio objekte naše kulturne baštine, koje je trebalo obnoviti. Uključujem se u izvođenje elektrotehničkih radova. Nabrojiti ću one najprepoznatljivije, a to su: Ljetna pozornica „Sv. Stefan“, „Bogorodični hram“ i „Sv. Nikola“ - Prčanj, „Sv. Eustahija“, samostan franjevki i „Malog Isusa“ - Dobrota, „Ime Marijino“ - Stoliv, „Sv. Anton i sv. Šimun“ - Tivat, „Sv. Ivan“ - Bogišići, „Sv. Petar i Sv. Juraj“ - Bogdašići, Crnogorska pravoslavna crkva „Sv. Petar Cetinjski“ - Kotor, Biskupski dvor, katedrala „Sv. Tripun“ - Kotor, kao i palače u Perastu, Dobroti i Prčnju.

Prva pričest

U mladosti ste se bavili sportom. Koliko ste u biti sportaš, natjecatelj, borac?

Sport je u mome bilu i mome srcu. Kao mlad bio sam opsjednut malim nogometom. S

se natjecao u Južnoj regiji. Moja igračka aktivnost bila je kratka. Godine 1972. doživio sam tešku povredu koljena te se prestao baviti nogometom. Nakon toga počeo sam se ba-

ekipom Građiošnice sudjelovao sam na turnirima u Tivtu, a nakon povratka iz vojske bio sam sudionik u osnivanju nogometnog kluba „Vrmac“, koji

viti boćanjem u BK „Budućnost“ koja je 1972. godine bila prvak Jugoslavije. S nekolicinom igrača iz BK „Budućnost“ osnivamo BK „Vrmac“, gdje sam aktivni igrač i tajnik kluba. Zbog problema s koljenom 1986. godine prestao sam se baviti i boćanjem. Sada samo pratim sve sportske događaje, s posebnim zanimanjem uspjehe naših boćara u Tivtu, posebno mladih koji su se okitili svjetskim i europskim odličjima. Također me jako zanimaju uspjesi crnogorskih „Ajkula“, a nogomet samo na europskoj sceni.

Dugogodišnji ste član Bokeljske mornarice 809. Što treba poduzeti za njezino poboljšanje i popularizaciju?

Član sam Bokeljske mornarice od 1973. godine, kao aktivni mornar i plesač kola. Dugogodišnjim članstvom zaslužio sam čin poručnika, a prije deset godina čin prvog poručnika i zapovjednika tivatskog odreda. Član sam Upravnog odbora i Admiraliteta. Bokeljska mornarica proslavila je dvanaest stoljeća postojanja, a u tom dugom razdoblju mijenjala je svoju ulogu u društvu. Danas kao memorijalna organizacija baštini bogatu prošlost Boke. Zadatak ljudi koji vode i brinu se o Bokeljskoj mornarici je da sačuvaju materijalna dobra, odore, oružje te da prepoznaju i animiraju mlade ljude da se učlane i nastave ovu iznimno vrijednu i stoljećima dugu tradiciju. Iskreno vjerujem da će u tome uspjeti. Ove godine imamo godišnju izbornu Skupštinu, na kojoj biramo i postavljamo admirale, časnike, dočasnike, Upravni odbor, Admiralitet. Tu vidim mlade ljude koji će svojim angažmanom uspješno naslijediti svoje pethodnike.

Smotra odreda Bokeljske mornarice

S admiralom Milošem Miloševićem

Jedan ste od osnivača Hrvatskoga građanskog društva, koliko smo na pravome putu?

Da, jedan sam od osnivača Hrvatskoga građanskog društva, na što sam vrlo ponosan. Šest godina sam bio član Upravnog odbora, ali nisam nikada prekinuo kontakt s Društvom, posebno kada se organiziraju značajne manifestacije. U vremenu mog aktivnog rada ostvaren je veliki broj značajnih projekata za obje države. Uvijek ću se sjećati projekta kada je veliki broj djece iz svih gradova Crne Gore u kojima imamo podružnice i povjereništva besplatno ljetovao u Zagrebu. Ja sam bio više puta voditelj i realizator toga značajnog projekta, zahvaljujući kome je više od 350-ero djece, ne samo iz hrvatskih obitelji, imalo priliku

upoznati kulturno-povijesne spomenike Zagreba i Hrvatskog zagorja. Posebno me veseli što je Društvo izdavač velikog broja značajnih izdanja te što već 12 godina u kontinuitetu tiska jedino glasilo Hrvata u Crnoj Gori na književnome hrvatskom jeziku - Hrvatski glasnik. Od mnogih novih projekata pohvalio bih formiranje mandolinskog orkestra u cilju očuvanja autohtonoga mediteranskog instrumenta koji je bio zaboravljen, kao i formiranje kazališne sekcije u cilju očuvanja bokeljskoga govora. Društvo je uistinu postalo nezaobilazan faktor u odnosima Crne Gore i Hrvatske, što potvrđuju i dodjela visokih državnih odličja. Društvu i dalje želim uspješan rad i da nastavi raditi ovim tempom.

Što Vas veseli u sadašnjem životu?

Svoje slobodno vrijeme posvećujem sa zadovoljstvom svojoj obitelji, posebno unucima Nikoli, Nini, Hani i Luki.

Imate li neostvoreni san za koji možda još ima energije i vremena da se ostvari?

Ja ni u snu ne sanjam pa tako ni u stvarnosti nemam neostvorene nego ostvarene želje. Volim putovati i to mi je veliko zadovoljstvo. Za ostvarenje tih želja treba imati novca, a njega nikad dosta.

Na kraju bih zahvalio uredništvu Hrvatskoga glasnika što mi je posvetilo dio prostora u Glasniku i predstavilo me čitateljima.

*S djecom
u Zagrebu*

Ana, Marita i Darija

13. 12. 2013. Božićni koncert u Tivtu

Hrvatsko građansko društvo Crne Gore tradicionalno organizira božićne koncerte u gradovima u kojima ima podružnice. U velikoj dvorani Centra za kulturu Tivat održan je Božićni koncert na kojem su nastupile ženska klapa „Bodulke“ s Hvara, uz pratnju Mandolinskog orkestra HGD-a „Tripo Tomas“, a gost koncerta bila je klapa „Jadran“.

Uz to, iz tiska je izašla i prigodna brošura u povodu desetogodišnjice barske Podružnice HGD-a CG, u kojoj je napravljena retrospektiva 50 programa iz područja kulture u tom razdoblju.

O knjizi su govorili autor monografije Dario Musić, član Upravnog odbora HGD-a Tripo Schubert i članica Upravnog odbora Društva te članica HNV-a Dijana Milošević.

Nakon promocije, u istom prostoru održan je tradicionalni, 14. po redu, Božićni koncert. U prepunoj dvorani Zavičajnog muzeja u Baru nastupili su sjajna ženska klapa „Bodulke“ s Hvara i Mandolinski orkestar HGD-a „Tripo Tomas“.

14. 12. 2013. Promocija monografije Društva i Božićni koncert u Baru

Program koji se tradicionalno organizira u povodu Božića počeo je u Dvorcu kralja Nikole. Najprije je održana promocija monografije Društva od 2001. do 2012. godine, u kojoj je kronološki obuhvaćeno više stotina kulturnih programa koje je Društvo realiziralo u proteklom desetljeću.

Organizatori očekuju da će sljedeći, jubilarni 15. koncert, biti održan u novoj konkatedrali svetog Petra, čiji je završetak radova najavljen za lipanj sljedeće godine.

Programu je uz mnogobrojne goste nazočila ministrica u Vladi Crne Gore i predsjednica HGI-ja Marija Vučinović, direktor Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava Safet Kurtagić, konzul RH u Kotoru Hrvoje Vuković, predsjednica Skupštine Općine Bar Branka Nikezić, potpredsjednik Skupštine Crne Gore Suljo Mustapić i predsjednik Hrvatskoga nacionalnog vijeća Zvonimir Deković.

15. 12. 2013. Mandolinski orkestar na adventskoj misi u katedrali sv. Tripuna

Zbog nemogućnosti održavanja klasičnoga Božićnog koncerta u Kotoru, Mandolinski orkestar „Tripo Tomas“ uvećao je adventsku misu pod nazivom „U susret Božiću“ u katedrali sv. Tripuna uz sudjelovanje klape „Bodulke“ u misnome slav-

lju. Misu je predvodio biskup mons. Ilija Janjić. Nakon mise druženje se nastavilo u dvorani biskupije, nakon čega su se „Bodulke“ vratile u Hvar.

17. 12. 2013. Mandolinski orkestar na Novogodišnjem koncertu učenika Muzičke škole

U sklopu Novogodišnjeg koncerta učenika Muzičke škole „Vida Matjan“ u koncertnoj dvorani crkve sv. Duha u programu je sudjelovao i Mandolinski orkestar „Tripo Tomas“ samostalnom izvedbom skladbe „Silent night“, a sa zborom niže muzičke škole izveo je skladbu „We wish you a Merry Christmas“.

20. 12. 2013. Iz tiska izišao novi broj Hrvatskoga glasnika

Iz tiska je pred božićne i novogodišnje blagdane izišao dvobroj 103/104 Hrvatskoga glasnika na 82 stranice s vrlo zani-

mljivim priložima, kao i uobičajenim temama nekoliko serijala.

**20. 12. 2013.
Humanitarni bazar
„Dani otvorenog srca“**

Petu godinu zaredom na Trgu magnolija u Tivtu održan je novogodišnji humanitarni bazar

„Dani otvorenog srca“. Organizator je Općina Tivat u suradnji s nevladinim organizacijama. Na 32 štanda ponuđeni su mnogobrojni artikli tivatskih organizacija, NVO-a i pojedinaca. HGD CG je podržao ovu humanitarnu manifestaciju i dodijelio

više primjeraka vrijednih izdanja iz svoje izdavačke djelatnosti.

**20. 12. 2013.
Mandolinski orkestar na
manifestaciji „Od Božića do
Božića“**

Manifestacija „Od Božića do Božića“ naziv je novogodišnjeg programa koji se organizira na gradskim trgovima Staroga grada Kotora. Program je počeo na Pjaci od Muzeja nastupom Mandolinskog orkestra „Tripo Tomas“, klape „Inkanto“ i glazbenog sastava „Lungo Mare“.

Organizator je Turistička organizacija Kotor, Mjesna zajednica Stari grad i nevladina organizacija „Karampana“.

društvu Crne Gore, Luci Kotor AD i Skala radiju.

21. 12. 2013.
Folklorni ansambl „Nikola Đurković“ dodijelio plaketu HGD-u CG

Tradicionalni godišnji koncert Folklornog ansambla „Nikola Đurković“ iz Kotora održan je u dvorani kotorskoga Kulturnog centra „Nikola Đurković“ u subotu 21. prosinca. Folklorni ansambl „Nikola Đurković“ ovom prigodom predstavio se sletom igara iz Crne Gore, Boke, nacionalnim tradicionalnim igrama romske populacije, albanskim, šopskim i drugim nacionalnim igrama uz prekrasnu koreografiju i scenske efekte. Gosti koncerta bili su klapa Moderato cantabile i Teatar 303. Ovom prigodom predsjednik Folklornog ansambla „Nikola Đurković“ Miloš Dževerdanović uručio je zahvalnice za uspješnu suradnju i pomoć u razvoju ansambla Hrvatskome građanskom

21. 12. 2013.
Blagdanski koktel HGI-ja

Tradicionalni domjenak pred božićne blagdane Hrvatska građanska inicijativa organizirala je u hotelu „Palma“ u Tivtu.

Uz mnogobrojne članove i simpatizere Hrvatske građanske inicijative na domjenku su nazočili konzul Republike Hrvatske u Kotoru Hrvoje Vuković, svećenstvo Kotorske biskupije, predsjednik Hrvatskoga građanskog društva Mirko Vičević, član UO-a Tripo Schubert, urednica Hrvatskoga glasnika Tijana Petrović te predsjednica podružnice Hrvatskoga građanskog društva iz Podgorice dr. Svjetlana Zeković. „Blagdanski koktel“ svojom nazočnošću uveličali su i predstavnici koalicijskih partija. U prijateljskoj atmosferi i ugodnom ambijentu uzvanike je pozdravila predsjednica stranke Marija Vučinović.

22. 12. 2013.
Božićno druženje u podružnici
HGD-a CG u Podgorici

Podružnica u Podgorici organizirala je Božićno druženje Hrvata Podgorice u konkatedrali Presvetog Srca Isusovog. Na početku druženja goste je pozdravila dr. Svjetlana Zeković, predsjednica Podružnice. Ove godine program je posvećen djeci i njihovu druženju u dane blagdana stoga je u programskom dijelu izveden igrokaz „Božićna bajka sa Šegrtom Hlapićem“. Sudjelovali su dječji zbor „Leptirići“ pod dirigentskom palicom Andree Orlando te učenici hrvatske nastave iz Kotora i Tivta. Program je osmislila i pomogla realizirati profesorica Ana Šarčević. Nakon toga prisutni su se družili na prigodnom domjenku u prostorijama konkatedrale. Uz mnogobrojnu publiku nazočni su bili predsjednica HGI-ja Marija Vučinović, predsjednik HNV-a Zvonimir Deković te Martina Krajačić i Tvrtko Kačan iz Veleposlanstva Republike Hrvatske. Pokrovitelj Božićnog druženja Hrvata u Pod-

gorici bio je Državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske, a održavanje igrokaza sponzorirali su Hrvatsko nacionalno vijeće CG, Hrvatska građanska inicijativa i tvrtka „Ledo“.

27. 12. 2013.
Uz Mandolinski orkestar „Tripo
Tomas“ dočekan Djed Mraz

U šoping centru Kamelija u susret 2014. godini priređen je dočeka Djeda Mraza u organizaciji šoping centra „Kamelije“ i NVO-a „Šjore od mota“. S torbom punom poklona stigao je i bokeški Djed Mraz koji se, za razliku od ostalih, zbog težine nije spustio s krova. Priređen je i muzički program u kojem su sudjelovali Mandolinski orkestar „Tripo Tomas“ i dječji zbor Muzičke škole „Vida Matjan“.

28. 12. 2013.
Mandolinski orkestar „Tripo
Tomas“ nastupio na Trgu od
oružja

U sklopu manifestacije „Od Božića do Božića“ na Trgu od oružja nastupio je Mandolinski orkestar „Tripo Tomas“ s dječjim zborom Muzičke škole „Vida Matjan“.

30. 12. 2013.
Novogodišnje druženje u HGD-u
CG

U prostorijama Hrvatskoga građanskog društva u Kotoru, uz prisutnost konzula Republike Hrvatske u Kotoru Hrvoja Vučkovića, članova Upravnog odbora HGD CG, urednice Hrvatskoga glasnika, roditelja i

članova Mandolinskog orkestra „Tripo Tomas“, u povodu božićnih i novogodišnjih blagdana uručeni su božićni paketići dječjem sastavu Mandolinskog orkestra.

Posebne riječi zahvale, sa željom da se i dalje uspješno provodi ovaj značajni projekt, izrekao je predsjednik Mirko Vičević.

Konzul Republike Hrvatske u Kotoru Hrvoje Vuković uputio je čestitke na trudu koji HGD CG ulaže u očuvanju tradicije i hrvatskog identiteta na ovim prostorima istaknuvši značaj očuvanja tradicionalnog instrumenta mandoline, kao i prenošenja znanja na mlade.

Najavom novih projekata i planova za sljedeću godinu u ugodnom i veselom blagdanском raspoloženju nastavljeno je druženje uz prigodno čašćenje i razgovor.

13. 1. 2014.

Sastanak Upravnog odbora

Na prvome sastanku Upravnog odbora HGD CG u 2014. godini najvažnija tema

bila je rasprava o programu rada Društva u 2014. godini. Usvojen je sljedeći program:

8. veljače Tripundanska večer; u **ožujku** promocija Monografije Društva u Dubrovniku; u **travnju** održavanje godišnje Skupštine Društva u Podgorici; u **svibnju** gostovanje kraljevskog zbora iz Kopenhagena u katedrali sv. Tripuna, u CZK-Tivat i na Cetinju; u **lipnju** koncert glazbenih grupa iz Kotora i Tivta u Požegi; 23. lipnja obilježavanje Dana HGD CG i sudjelovanje mandolinskog orkestra „Tripo Tomas“ na festivalu u Imotskom; u **srpnju** sudjelovanje na Hrvatskim svjetskim igrama u Zagrebu; u **rujnu** gostovanje mandolinskog orkestra HGD CG „Tripo Tomas“ i dječjeg zbora muzičke škole „Vida Matjan“ u Kopenhagenu u misiji ekumenizma; **20. studenoga** koncert „Od Kvarnera pa do lijepe Boke“; u prosincu božićni koncerti u Herceg Novome, Tivtu, Kotoru, Baru i Podgorici.

Uz to, planira se tiskanje 12 brojeva Hrvatskoga glasnika, 3. svezak periodike „Bokeški ljetopis“, pjesmarice „Čudesna Boka“, IPA projekt prekogranične suradnje CG - HR, ažuriranje web portala itd.

Božićni koktel HGI-ja

Tradicionalni domjenak pred božićne blagdane Hrvatska građanska inicijativa organizirala je 21. prosinca u Hotelu "Palma" u Tivtu. U prijateljskoj atmosferi i ugodnom ambijentu uzvanicima se obratila predsjednica stranke, gospođa Marija Vučinović.

"U početku smo domjenak spontano organizirali u prostorijama stranke, ali broj ljudi okupljenih večeras dokazuje da nas je iz godine u godinu sve više, da smo svake godine sve jači i jači te da nam ugled stranke raste, da se broj članova i simpatizera povećava odnosno da smo na političkoj sceni Crne Gore prepoznati kao respektabilan faktor", rekla je

u pozdravnome govoru predsjednica stranke Marija Vučinović.

"Hrvatska građanska inicijativa zadovoljna je jer su njezin rad prepoznale međunarodne organizacije koje djeluju u Crnoj Gori, a određene međunarodne asocijacije stranaka uputile su poziv na suradnju."

Tijekom prethodne godine Hrvatska građanska inicijativa vrijedno je radila na provođenju svog programa i planiranih aktivnosti i provedeno je niz unutarnjih reformi koje stranku trebaju održati na stazi uspjeha.

"Hrvatska građanska inicijativa sebi je postavila ostvarive ciljeve; nismo davali obećanja koja ne možemo održati. Mi smo počeli s malim koracima koji idu u pravome smjeru. Stoga u novu godinu stupamo sa samopouzdanjem, ali i sa zahvalnošću što imamo priliku iskazati svoj puni potencijal i kapacitet", istaknula je Vučinović koja obavlja funkciju ministrice bez portfelja u Vladi Crne Gore.

Uz mnogobrojne članove i simpatizere Hrvatske građanske inicijative na domjenku su nazočili konzul Republike Hrvatske u Kotoru Hrvoje Vuković, svećenstvo Kotorske biskupije, kao i predsjednik Hrvatskoga građanskog društva Mirko Vičević te predsjednica podružnice Hrvatskoga građanskog društva iz Podgorice dr. Svjetlana Zeković.

"Blagdanski koktel" svojom nazočnošću uveličali su i predstavnici koalicijskih stranaka: zastupnik FORCE-a Genci Nimanbegu, članovi Predsjedništva i dužnosnici Bošnjačke stranke, predsjednica Savjeta mladih DPS-a Herceg Novoga, predsjednik Savjeta mladih DPS-a Kotor te predsjednica Mjesnog odbora DPS-a Sutomore, kao i predsjednik budvanskoga Općinskog odbora Liberalne stranke.

Sovogodišnji sajam

U malome parku u središtu grada, u susret novogodišnjim praznicima 28. prosinca održan je drugi „Sovogodišnji sajam“ koji je uz potporu Općine Tivat organiziralo Udruženje građana S.O.V.E.

Na sajmu su uz tivatske „Sove“ sudjelovali mnogobrojni izlagači iz Bara, Budve, Cetinja, Herceg No-

voga i Kotora, koji su predstavili rukotvorine, nakit, suvenire i novogodišnji nakit.

Svi radovi napravljeni su ručno i cilj je da se prezentiraju javnosti. „Ne mora se uvijek sve prodati, odnosno kupiti“, kažu Sove naglašavajući da su ovakvi skupovi uvijek prilika za dobro druženje, razmjenu iskusustava, a rađaju se i neke nove ideje. Cilj je da se okupi što više žena koje to rade za svoju dušu, istaknule su članice Udruženja S.O. V. E.

Nakit s poludragim kamenjem, pletiva, šalovi, kape, mali novogodišnji ukrasi od različitih krpica mogli su se naći na Sovogodišnjem sajmu, a posjetitelji su imali priliku degustirati proizvode „Frutierre“, među kojima kruh od heljde s orasima, kruh s voćem, integralne štapiće i pločice, a iz S.O.V.A su, uz ručne radove, nudili i „sir od maginje“, karamel od dinja s orasima i kandiranu koricu naranče...

Dosadašnje aktivnosti u realizaciji tivatskog udruženja, poput 'škart marketa', „Smilja i bosilja“, „Španja i tkanja“, „Sovogodišnjeg sajma“, protekle su uspješno uz veliko zanimanje građana. Sove su svoj doprinos imale i u obilježavanju Dana bez automobila, a sudjelovale su i u organizaciji Šarene pjace – garažne prodaje koja je održana proteklog ljeta na Trgu od kulture.

Izvor: Radio Tivat

Bitve, tiraduri i mandrač

“Bitve, tiraduri i mandrač” - naziv je izložbe fotografija koja je 21. prosinca otvorena u Pomorskom muzeju Kotor.

Mnogobrojnim posjetiteljima obratila se direktorica Mileva Pejaković Vujošević i podsjetila prisutne na razne kulturne događaje u Muzeju tijekom 2013. godine.

Kustor i autor izložbe Ilija Mlinarević govoreći o izložbi posebno je zahvalio kolegi koautoru izložbe Slavku Dabinoviću.

More i čovjek najbolje se razumiju i prepoznaju u zaljevima u kojima grade mandrač za svoje barke i manje brodice, gdje moru i sebi nude tiradure da poprave ili ojačaju svoje brodice, klešu kamenim pontama bitve da se vežu sa svojim barkama, da more pripitome i smire svojim vještinama i dosjetljivošću svoga razuma.

Bitvama su ljudi prkosili moru i njegovim hirovima, za njih su vezivali svoje barke konopima odlučnosti i vjere da će sačuvati dio svoga rada, svoga

mukotrpnog napora da opstanu na škrtome kamenu kojem je more istinska nada i obećanje boljega života.

Bitve su bile uporišta lađama, kao što je kamen bio uporište domu, kaminu, ognjištu i vatrama bliskosti i suživota ljudima koji su na ovim obalama živjeli, radali se i umirali, odlazili na plovodbe, vraćali se i upoznivali svijet u različitosti njegovih kultura i običaja.

Bitve isklesane pretežno u kamenu bile su stupovi, uporište, zov da se barka ili brod vrati doma na svoju pontu, u svoj mandrač i preko svojih tiradura.

Riječ bitva, izvedena iz venecijanske riječi “bita” do nas je došla upravo iz tog dijalekta iako je njezino podrijetlo puno starije. Dovodi se asocijacijom u vezu s talijanskim glagolom “abitare” – “bit-tare”, u značenju “stanovati”, “bivati”. Tako dolazimo do istine da su bitve držale čvrsto konope brodova i barki da “stanuju” u mandračima, zaštićene u svo-

jim malim lučicama kao u svome domu, svome priremenom boravištu nakon ili prije plovidbe.

Kad barku treba izvući, otrgnuti od mora, tiraduri (od talijanskoga glagola tirare - vući, izvući) su kao Bogom dana mjesta napravljena u mandračima da se barke izvuku, obnove, poprave i spreme za novu plovidbu.

Sva tri elementa priobalnoga graditeljstva harmonično se dopunjavaju, postaju tradicija života na obalama mora, posebno ovoga našega zaljevskoga. Prolazila su stoljeća, osvajači i prijatelji, bure i stihije su rušile, a čovjek je uporno obnavljao i svuda ostavljao svoj znak, svojom bitvom kao prepoznatljivim znamenjem vezivao se za rodni kamen, za svoj dom, tradiciju, brod i more. To je i bitva neuništivoga života, u mandračima prebivališta i nade, u obnavljanju želje i poziva za plovidbom.

- Navigare necesse est, poruka je starih bitvi, mandrača i tiradura, ona se obnavlja sa životom ljudi na obalama mora i zaljeva - rekao je autor izložbe Ilija Mlinarević.

Izložbu je otvorio direktor OJU „Muzeji” Kotor, Andro Radulović, koji je podsjetio da je Boka sa svojom bogatom pomorskom poviješću poznata po svojim bitvama, tiradurima i mandračima.

“Pred svakim palacom, kućom vezana drvena baraka u mandraču za bitvu ili izvučena na tiradur radi popravke i pituravanja slike su Boke i njenog načina života vezanog uz more i za more, toliko je karakteristična da predstavlja dio njene kulturne baštine”, rekao je Radulović otvarajući izložbu.

U glazbenome dijelu programa nastupio je sastav „Škuribanda”.

Radio Dux

Proглаšeni najbolji sportaši

Kotor, najbolji u 2013. godini

Grupa od osamdeset dobrovoljnih davatelja krvi s Najbolji sportaši Kotora u 2013. godini su Antonio Škanata i Ivan Perčin, članovi Planinarskoga kluba 'Pestegrad'.

Općinska komisija za sport i aktiv sportskih novinara nagradili su Škanatu i Perčina za osvajanje jednog od vrhova Himalaja (Island Peak, 6.189 m.n.v.).

Za najperspektivnijega mladog sportaša izabran je član Vaterpolo kluba 'Primorac' Dimitrije Kriještorac, osvajač zlatne medalje s juniorskom reprezentacijom Crne Gore.

Najbolji sportski radnik je Ranko Perović, selektor vaterpolske reprezentacije Crne Gore, nagrađen

Miroslav Petković

zbog osvajanja srebrne medalje na Svjetskom prvenstvu u Barceloni.

Džudo klub 'Kotor' najuspješniji je sportski kolektiv dok je specijalno priznanje dodijeljeno Mirku Vičeviću, selektoru juniorske vaterpolske reprezentacije koja je na Malti osvojila zlatnu medalju.

Proглаšenje nagrađenih održano je u palači Bizanti u ponedjeljak, 30. prosinca.

U Tivtu je, jednoglasno, na sastanku Sekcije sportskih novinara za najboljeg sportaša u tradicionalnoj anketi ove Sekcije i Radio Tivta proglašen bočar Miroslav Petković.

“Čast mi je da budem proglašen sportistom grada. To mi je pošlo za rukom više puta. Ovo priznanje mi dosta znači. Dvije bronzes na Svjetskom prvenstvu i srebro na Mediteranskim igrama su me preporučili. Ovo je laskavo priznanje”, rekao je Petković.

Radio Dux

Humanitarna akcija za Đoleta

„Muzikom za Đoleta“ – naziv je humanitarnih solističkih koncerata gitaristkinje Nađe Janković od kojih je jedan održan u subotu 28. prosinca u crkvi Svetog Duha, a drugi u ponedjeljak 30. prosinca u katedrali svetog Tripuna.

Kao gosti nastupili su mladi muzičari Jelena Jovović – violina i Stefan Peričić – flauta, uz klavirsku pratnju Ane Mihaljević. Ulaznice su se mogle kupiti po cijeni od šest eura, a prikupljena sredstva namijenjena su pomoći u liječenju mladog Kotoranina Đorđa Lubarde koji je obolio od leukemije i nalazi se u klinici u Leipzigu.

Organizatori su Centar za socijalni rad Kotora, Tivta i Budve, pokrovitelji - muzička škola „Vida Matjan“ i Biskupski ordinarijat Kotor.

Planinarski klub „Vjeverica“ doprinos ovoj humanitarnoj akciji dao je prodajom svojih kalendara za 2014. godinu, a novac je uplaćen za Đorđevo liječenje.

U Šoping centru Kamelija 10. siječnja organizirana je akcija „Osmjehom za Đoleta“ u kojoj su fotografi Iva Kernec i Aleksandar Kaluđerović, uz potporu SC Kamelija i Foto Parteli, fotografirali posjetitelje, a fotografije su se mogle kupiti za cijenu po želji, sve u cilju pomoći oboljelome sugrađaninu.

Humanitarna akcija bit će nastavljena raznim programima, s nadom i željom da Đorđe što prije pobijedi tešku bolest i pridruži se svojim prijateljima koji mu pružaju golemu potporu.

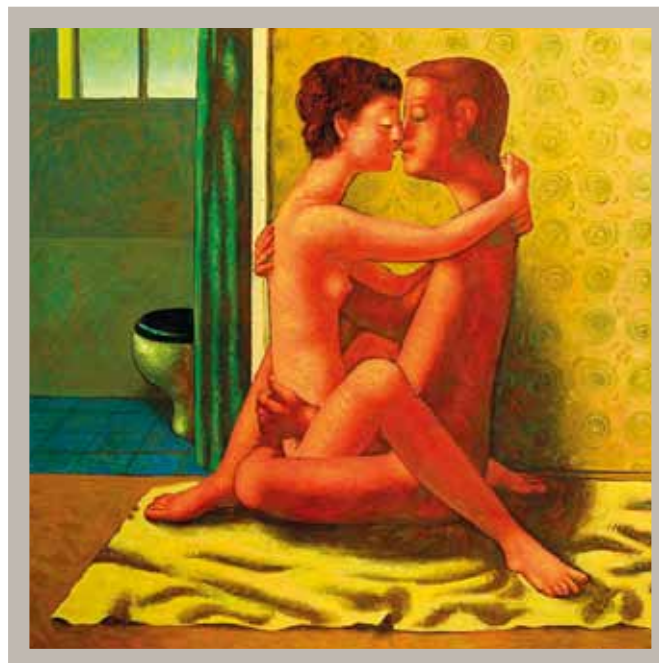
Izložba Voja Stanića na Karibima

Izložba slika istaknutoga crnogorskoga likovnog umjetnika Voja Stanića, pod nazivom „Jedrenje na snovima“, otvorena je 6. siječnja u Galeriji suvremenih umjetnosti u Gustaviji, glavnome gradu otoka Sveti Bartolomej (Karibi). Ova posebna selekcija slika obuhvaća više od 30 godina Stanićeva rada.

Na službenoj internetskoj stranici galerije navedeno je da naslov izložbe „Jedrenje na snovima“ na najbolji način predstavlja život i rad Voja Stanića. „Ovaj umjetnik je kompletan u svakom smislu te riječi. Odličan kipar i ostvaren slikar, prihvaćao je elemente različitih umjetničkih stilova tijekom studija, putovanja i životnih iskustava. Proveo je dosta vremena u Parizu, Rimu, Veneciji, Norveškoj, Rusiji i, naravno, u rodnoj Crnoj Gori, kreirajući jedinstveni umjetnički stil. Riječ je o slikarskoj poetici koja izražava radost kroz ljudske veze i interakciju, prirodu i kreaciju. Elementi nadrealizma ispunjavaju njegova platna, a priča često evocira duh impresionizma kroz prikaze kafića ili šumskih scena iako su njegovi pejzaži često praćeni imaginarnim bićima i predmetima“, navedeno je na webu galerije.

Tijekom nekoliko posljednjih godina ovaj istaknuti likovni umjetnik imao je niz zapaženih izložbi u Italji, Kini, a njegova izložba u Galeriji SANU u Beogradu, koja je otvorena u rujnu prošle godine, pro-

duljena je do 24. studenoga zbog velikog zanimanja publike.

Vojo Stanić rođen je u Podgorici 1924. godine. U Beogradu je završio studij kiparstva, ali se tijekom karijere posvetio slikarstvu. Ovaj veliki crnogorski i jugoslavenski slikar imao je više od 70 samostalnih i više od 150 kolektivnih izložbi. Dobitnik je većeg broja značajnih nagrada i priznanja – nagrade AV-NOJ-a, Trinaestojulske, Politikine, kao i nagrade Grada Zagreba, Likovnog salona Cetinja, memorijala Milene Pavlović-Barili... Na Biennalu vizualnih umjetnosti 1997. godine u Veneciji predstavljao je SR Jugoslaviju.

Izložba na Karibima organizirana je u suradnji s Galerijom „Gajo“ i bila je otvorena do 15. siječnja.

Izvor: Pobjeda

Boka dobila televizijsku kuću

Prigodnom svečanošću 16. prosinca 2013. službeno je označen početak eksperimentalnog emitiranja programa Televizije Boka, komercijalne televizijske postaje čije je sjedište u Herceg Novome.

Mnogobrojnim uzvanicima i gostima iz političkog i javnog života obratio se predsjednik UO-a Televizije Boka Stevan Koprivica.

“Osnivanje i početak emitovanja programa TV Boka proistekao je iz nasušne potrebe ovog regiona da dobije medijski i civilizacijski tretman kakav zaslužuje. Naša ambicija je da posmatramo Boku onakvom kakva jeste, da ljudi koji ovde žive ne budu u medijskom zapečku, a da Boka ne bude samo turistički prospekt i iznimna vijest kada se dogodi neka senzacija ili izbori. Imamo vrhunsku tehnološku opremu i tim mladih ljudi neopterećenih sujetama i biografijama. Nemamo obavezu da budemo u službi bilo koje ideologije ili političke stranke. Nećemo žmuriti pred problemima. Afirmisti ćemo sve one građanske etičke i kulturološke vrijednosti Boke. Od danas je TV Boka na vašim ekranima”, rekao je predsjednik UO-a Koprivica.

“Naša programska shema zasnivat će se na informativnim emisijama, dokumentarnim emisijama, aktuelnim problemima, ali i radovat ćemo se sa svim ljudima iz Boke. Ovo je komercijalna televizi-

ja, pokušat ćemo da ne budemo pod uticajem bilo koga, što je danas u Crnoj Gori jako teško, ali mi ćemo dokazati da se može ni po ‘babu ni po stričevima’. Od danas nas možete gledati preko kablovskih operatera M-Kabl, Total TV, zbog procedure za koji dan na Extra TV-u, BBM-u”, rekao je Nebojša Mandić, glavni urednik TV Boke.

Vlasnik televizije Dušan Radović istaknuo je da je cilj ove televizije višestruk – prvi i glavni cilj je promoviranje Boke i zaštita od zagađenja. “Boka je naša ljubav i naša fabrika, od nje moramo da živimo mi i naša djeca. Drugi cilj je da pokažemo regionu da su Herceg Novi i Boka oduvijek bili avangarda, a treći cilj je da zaposlimo mlade i damo im šansu u jednom neobičnom i veoma značajnom projektu.”

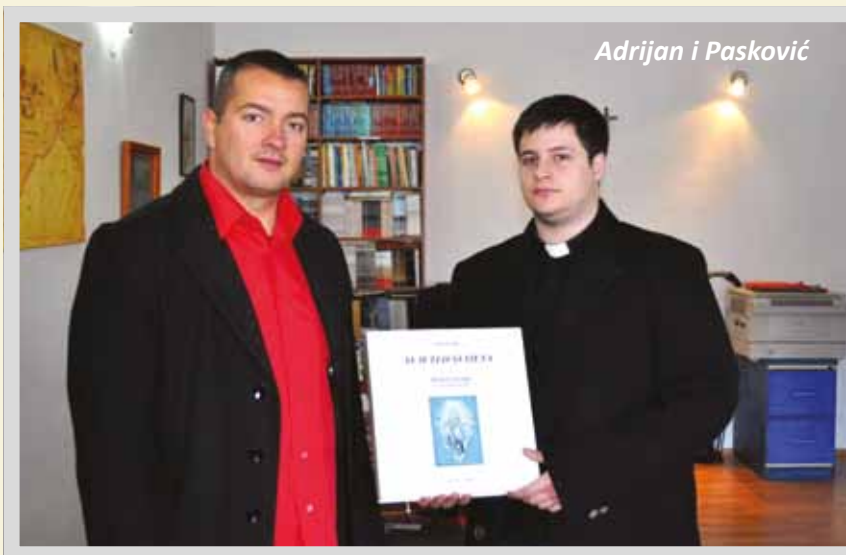
Televizija Boka za sada emitira eksperimentalni program od 17 do 24 sata, a od veljače bi trebalo početi s planiranim cjelodnevnim programom. “Angažovali smo ekipu od 25 novinara, snimatelja i ostalog tehničkog osoblja. Samo nekoliko profesionalaca doveli smo iz drugih centara, ostalo su sve naši ljudi iz Boke, imat ćemo kamermana i dopisnike iz Kotora i Tivta. Uporedo s televizijskim programom početi ćemo i s portalom koji će funkcionisati gotovo kao zaseban medij”, rekao je Mandić za Radio Dux.

Radio Dux

Vrijedan dar Hrvatskoj knjižnici

Bogoslov Kotorske biskupije Željko Pasković 23. prosinca 2013. godine darovao je Hrvatskoj knjižnici „Ljudevit Gaj” vrijednu donaciju knjiga za slijepu i slabovidne osobe. Njega je primio predsjednik Hrvatske krovne zajednice „Dux Croatorum” i član Vijeća Adrijan Vuksanović, koji je izrazio zadovoljstvo što Knjižnicu sada mogu koristiti i slijepi. Među darovanim knjigama nalaze se molitvenici, Biblije i literatura duhovnog sadržaja. Također, tu su i udžbenici za učenje Brailleovog pisma. Bogoslov Željko Pasković posjetio je i prostorije Hrvatskoga nacionalnog vijeća Crne Gore i Radio Duxa.

Druga redovita sjednica HNV-a

Sa bajramske svečanosti u Tivtu

Dana 7. prosinca u Domu kulture “Josip Marković” u Donjoj Lastvi održana je druga redovita sjednica Hrvatskoga nacionalnog vijeća.

Predsjednik Vijeća Zvonimir Deković informirao je članove Vijeća o susretima i sastancima u Hrvatskoj matici iseljenika u Zagrebu, kao i o formiranju i radu Odbora za kulturu i prosvjetu te Odbora za sport i mlade.

Analizirane su održane priredbe u organizaciji HNV-a i predložen je plan budućih aktivnosti u sljedećem razdoblju te izrada zajedničkoga godišnjeg kalendara. Na Konstitutivnoj sjednici Odbora za znanost i informatiku i Odbora za suradnju s Hrvatima u RH i ostalim zemlja-

ma formirani su navedeni odbori i izabrani koordinatori - Marin Čaveliš i Adrijan Vuksanović.

Najveće zanimanje članova Savjeta pobudila je ideja i mogućnost dovođenja poznatoga sarajevskoga međureligijskoga zbora “Pontamina”, koji bi gostovao početkom sljedeće godine u Kotru, Tivtu i Podgorici.

Interreligijski kor/zbor “Pontamina” osnovan je 1997. godine s moćnom vizijom budućnosti u kojoj će religije biti žarišta susreta, a ne podjele; gdje se različitost uzima kao sredstvo liječenja i izvor nade i proslave. Tijekom 17-godišnjeg postojanja i djelovanja “Pontamina” je postala jedan od najvažnijih aktera na području mirovnog djelovanja u Bosni i Hercegovini.

Za svoj rad “Pontamina” je primila mnogobrojna priznanja među kojima je i nagrada UNESCO-a u svibnju 2003. godine itd. Nakon gotovo dva desetljeća aktivnog rada “Pontamina” se prepoznaje kao inovativan mirovni projekt.

POPIS ODBORA HNV-A I NJIHOVIH ČLANOVA

Odbor za statut i propise

1. Vladimir Marvučić

Odbor za proračun i financije

1. Zrinka Velić
2. Ljerka Dragičević

Odbor za kulturu i prosvjetu

1. Ljerka Sindik - koordinator
2. Ružica Lazarević
3. Milena Pilastro Kovačić
4. Zrinka Velić
5. Josip Gržetić

Odbor za sport i mlade

1. Mirko Vičević - koordinator
2. Ilija Janović
3. Anto Perčin
4. Dijana Milošević
5. Ružica Lazarević

Odbor za vjeru i povijest

1. don Filip Janjić
2. Vladimir Marvučić
3. Ilija Janović

4. Adrijan Vuksanović

5. Zvonimir Deković

Odbor za znanost i informatiku

1. Marin Čaveliš - koordinator
2. Jurica Žarković
3. Marija Vučinović
4. Dijana Milošević
5. Josip Gržetić

Odbor za odnose s Hrvatima u RH i ostalim zemljama

1. Adrijan Vuksanović - koordinator
2. Zvonimir Deković
3. Ljerka Dragičević
4. Marija Vučinović
5. Vladimir Marvučić
6. Marin Čaveliš
7. Jurica Žarković.

Donošenjem deklaracije završena sjednica savjeta vlade Republike Hrvatske za Hrvate izvan RH

U Zagrebu je 20. prosinca održana plenarna sjednica Savjeta Vlade Republike Hrvatske za Hrvate izvan Republike Hrvatske, na kojoj je usvojen Nacrt deklaracije te su doneseni zaključci. Predstojnica Državnoga ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske Darija Krstičević zahvalila je članovima Savjeta na svemu što su učinili i čine za dobrobit „naše zajedničke domovine”, posebno u očuvanju hrvatskoga kulturnog identiteta i jezika. Tijekom sjed-

nice naglašena je potpora Vlade Republike Hrvatske jer je donošenjem Zakona i osnivanjem Državnoga ureda napravljen značajan iskorak u unapređenju odnosa između Republike Hrvatske i Hrvata izvan RH. Otvorena su nam vrata, rekli su članovi Savjeta, a na nama je da pomazemo Vladi Republike Hrvatske u kreiranju i provođenju politike, aktivnosti i programa za Hrvate izvan Republike

Hrvatske. „To je veliki kapital za sve vas koji živite izvan granica Lijepe Naše”, istaknula je predstojnica Krstičević.

Nakon završetka sjednice predsjednik Savjeta Nevenko Herceg predstavio je zaključke sjednice. Dogovorena je koordinacija u smislu pronalaženja učinkovitog, operativnog, funkcionalnog i praktičnog rada. Ona se temelji na četirima koordinacijama, sukladno Zakonu i Strategiji, za četiri različita područja: područje Bosne i Hercegovine, područje gdje su hrvatske zajednice u statusu manjina, koordinacija za europske zemlje i koordinacija za preko-oceanske zemlje. Potpredsjednici Savjeta su ujedno i ko-

ordinatori ovih četiriju koordinacija. Nadalje, rad Savjeta bit će i u sklopu rada četiriju do pet odbora koji će pokrivati različita područja - obrazovanje, kulturu, jezik, medije itd. „Na predsjedništvu je da precizira njihov sadržaj i obujam rada.” Posebno je istaknuo da je cilj Savjeta očuvanje hrvatskoga identiteta. „Svekoliki gospodarski potencijal koji ima izvandomovinska Hrvatska treba staviti u funkciju razvoja i prosperiteta domovinske Hrvatske”, zaključio je predsjednik Savjeta Nevenko Herceg.

Zajednicu Hrvata iz Crne Gore predstavljao je Adrijan Vuksanović.

Predstavnik Hrvata iz Crne Gore, Adrijan Vuksanović, na prvoj sjednici Savjeta Vlade RH za odnose s iseljeništvom

Prva sjednica Savjeta Vlade RH za odnose s iseljeništvom održana je u četvrtak, 19. prosinca 2013. u Zagrebu, na kojoj su izabrani predsjednik i potpredsjednici Savjeta. Za predsjednika Savjeta Vlade Republike Hrvatske za Hrvate izvan Republike Hrvatske izabran je prof. dr. sc. Nevenko Herceg, a potpredsjednici su: Tomislav Žigmanov - predstavnik hrvatske nacionalne manjine iz susjednih zemalja, Luka Krilić - predstavnik hrvatskog iseljeništva/dijaspore iz europskih zemalja, John Peter Kraljic - predstavnik hrvatskog iseljeništva/dijaspore iz preko-oceanskih zemalja i Ilija Nakić - predstavnik Hrvata iz BiH. Na prvoj sjednici sudjelovalo je 55 članova Savjeta – predstavnika Hrvata izvan Republike Hrvatske i 27 članova Savjeta po položaju iz Republike Hrvatske. Član Savjeta, predstavnik Hrvata iz Crne Gore je Adrijan Vuksanović, član Hrvatske građanske inicijative, Hrvatskoga nacionalnog vijeća i predsjednik Hrvatske krovne zajednice „Dux Croatorum“.

Ovo je prvi susret nakon osamostaljenja RH predstavnika svih Hrvata izvan domovine s predstavnicima izvršne vlasti u Hrvatskoj. U povodu prve sjednice Savjeta Vlade Republike Hrvatske za Hrvate izvan Republike Hrvatske predsjednik Vlade Republike Hrvatske Zoran Milanović susreo se s članovima Savjeta u državnoj rezidenciji u Visokoj ulici. U razgovoru je naglašeno kako je donošenjem Strategije i Zakona te osnivanjem Državnoga ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske napravljen značajan iskorak na području unapređenja odnosa između Republike Hrvatske i Hrvata izvan Republike Hrvatske, čemu će dodatno pridonijeti rad i aktivnosti Savjeta. Između ostalog, istaknuta je važnost očuvanja i jačanja nacionalnoga, jezičnoga i kulturnoga identiteta Hrvata koji žive izvan granica RH, kao i rad na jačanju međusobnih kulturnih, znanstvenih, obrazovnih, ali i gospodarskih veza. Članove Savjeta Vlade Republike Hrvatske za Hrvate izvan Republike Hrvatske primio je i predsjednik Hrvatskoga sabora Josip Leko.

Savjet je utemeljen odlukom Vlade RH 6. lipnja 2013., sastaje se jedanput godišnje, a zadaća mu je pomagati Vladi u kreiranju i provođenju politike, aktivnosti i programa za Hrvate izvan Hrvatske. Članovi Savjeta iz redova Hrvata izvan domovine predstavnici su udruga, organizacija i institucija Hrvata izvan Hrvatske i imenovani su na prijedlog hrvatskih zajednica iz država iz kojih dolaze na mandat od četiri godine. S obzirom na to da skoro četiri milijuna Hrvata živi izvan Republike Hrvatske te s obzirom na njihov doprinos i značaj, sjednica Savjeta je prilika za razmatranje mogućnosti unapređenja suradnje (na gospodarskom, znanstvenom, kulturnom i svim drugim poljima) između Republike Hrvatske i Hrvata koji žive

izvan njezinih granica. Zastupljenost Hrvata izvan Hrvatske u Savjetu određena je s obzirom na brojnost i značaj Hrvata u svakoj državi, aktivnosti i povezanost zajednice

s Hrvatskom, kao i s obzirom na rad na afirmaciji ugleda i interesa Republike Hrvatske.

Priopćenje HNV-a: Odlučno protiv etničke distance

HRVATSKO NACIONALNO VIJEĆE CRNE GORE

U ove dane kasne jeseni 2013. g., u kratkome razmaku dogodila su se tri značajna i znakovita događaja za hrvatsku nacionalnu zajednicu u Crnoj Gori, napose u Boki kotorskoj i Tivtu, na žalost nijedan pozitivan, na-protiv. Prvi - istresanje fekalnog otpada iz autocisterne pokraj crkvice Gospe od snijega u Verigama pod okriljem noći - možda i nije usmjeren izravno protiv hrvatske nacionalne zajednice u Boki kotorskoj. Možda je riječ o samo još jednom vandalizmu kojih je u ovoj zemlji posljednjih godina i previše. Svejedno, to nije moglo poništiti simboliku ovog čina i ublažiti gorčinu u duši bokeljskim Hrvatima - crkvice Gospe od snijega datira iz 15. stoljeća i dokaz je stoljetnog bivanja Hrvata na ovim prostorima. Fekalni otpad bačen na nju fekalni je otpad bačen bokeljskim Hrvatima u lice. Ako se ovaj događaj i može podvesti pod klasičan vandalizam koji nije bio usmjeren protiv hrvatske nacionalne zajednice u Boki kotorskoj, događaj koji se dogodio tek nekoliko dana poslije ovog - kamenje bačeno (opet u noćnim satima) na službene prostorije Hrvatske građanske inicijative u središtu Tivta i polomljena stakla na tim prostorijama - svakako nije tek obično divljaštvo. Policija je u međuvremenu otkrila počinitelje - riječ je o trojici maloljetnika, zbog čega ovaj događaj u bokeljskim Hrvatima i uopće dobronamjernih ljudi izaziva još veću zabrinutost. Kamenje bačeno na službene prostorije jedine stranke koja predstavlja i štiti interese Hrvata u Crnoj Gori ni na koji način ne može se protumačiti kao izraz ljubavi prema bokeljskim Hrvatima i kao izraz želje za dobrosusjedskim odnosima, a maloljetnici taj čin sigurno nisu izveli tek tako - netko ih je u obitelji morao učiti (i na žalost naučiti) da mrze Hrvate. Jedna okolnost je zajednička za ova dva spomenuta događaja - oba su izvedena pod okriljem noći. A to znači da su u oba slučaja njihovi počinitelji prije svega kukavice. Objašnjenje

za ova dva nemila čina krije se u trećem događaju koji se dogodio između njih. Riječ je, naime, o anketi koju je 10. prosinca 2013. objavio dnevni list "Vijesti". Riječ je o anketi CEDEM-a čija je tema bila etnička distanca u Crnoj Gori. Podaci u toj anketi porazni su za Hrvate u Crnoj Gori: svaki peti pripadnik većinskoga pravoslavnog naroda u Crnoj Gori ne bi želio živjeti s Hrvatima u istoj državi; 31% ispitanika ne bi se željelo družiti s Hrvatima; 50% anketiranih ne bi voljelo da na rukovodećem položaju u državi bude Hrvat; 39% ne bi voljelo da Hrvat bude odgajatelj njihovoj djeci; 31% ne bi željelo da im pretpostavljeni na poslu bude Hrvat; 24% ne bi voljelo živjeti u susjedstvu s Hrvatima; i možda najtragičniji podatak - 56% ispitanika ne bi željelo da im bračni drug bude hrvatske nacionalnosti. Podaci iz ankete rječito nameću zaključak - duh netolerancije prema Hrvatima s početka devedesetih godina prošloga stoljeća još uvijek je i te kako živ u Crnoj Gori. Izgleda da mnogi pripadnici većinskoga pravoslavnog stanovništva u Crnoj Gori ne žele nadići neke pogrešne nacionalne stereotipe; ne žele obrazovanjem utemeljenim na istini i ljubavi, počevši od svoje obitelji pa do složenijih društvenih struktura, razvijati i širiti duh tolerancije i skladnoga suživota. Jedno je sigurno - Hrvati u Crnoj Gori i njihove institucije na mržnju neće odgovarati mržnjom jer dobro znaju kamo bi to odvelo. Ali, s druge strane, neće zatvarati oči pred ovakvim poraznim činjenicama, već će ih registrirati, voditi računa o njima i izvještavati relevantnu javnost u cilju zaštite i opstanka svog identiteta na ovim prostorima. Sigurni smo da će i Hrvatsko nacionalno vijeće svojim djelovanjem pridonijeti tome da sljedeća anketa ovakve vrste pokaže da je etnička distanca u Crnoj Gori uvelike smanjena.

Hrvatsko nacionalno vijeće

Tisak povijesnih studija i beletrističkih knjiga u nakladništvu hrvatske manjine u Crnoj Gori

U Crnoj Gori tiskana su u protekloj godini u nakladništvu hrvatske manjine izdanja povijesne tematike i lijepe književnosti. Ovom prigodom ističemo knjigu Đure Vidmarovića “Prilog povijesti Hrvata Gornje i Donje Lastve”, koja je 2013. godine objavljena u nakladi Hrvatske krovne zajednice - Dux Croatorum. Obiteljske uspomene književnice Nevenke Nekić, naslovljene “Kotorska trilogija”, tiskane su 2013. godine u nakladi Hrvatske bratovštine Bokeljske mornarice 809 Zagreb i Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore iz Kotora. Navedena izdanja predstavljena su u sklopu edicije “Hrvatske knjige izvan Hrvatske -nakladništvo hrvatskih manjina”, s podnaslovom “Izložba nakladničke djelatnosti hrvatskoga iseljeničtva, hrvatskih manjina te Hrvata iz Bosne i Hercegovine” na štandu Hrvatske matice iseljenika na 36. Interliberu - međunarodnome sajmu knjiga i učila koji se svake godine u studenome održava u Zagrebu.

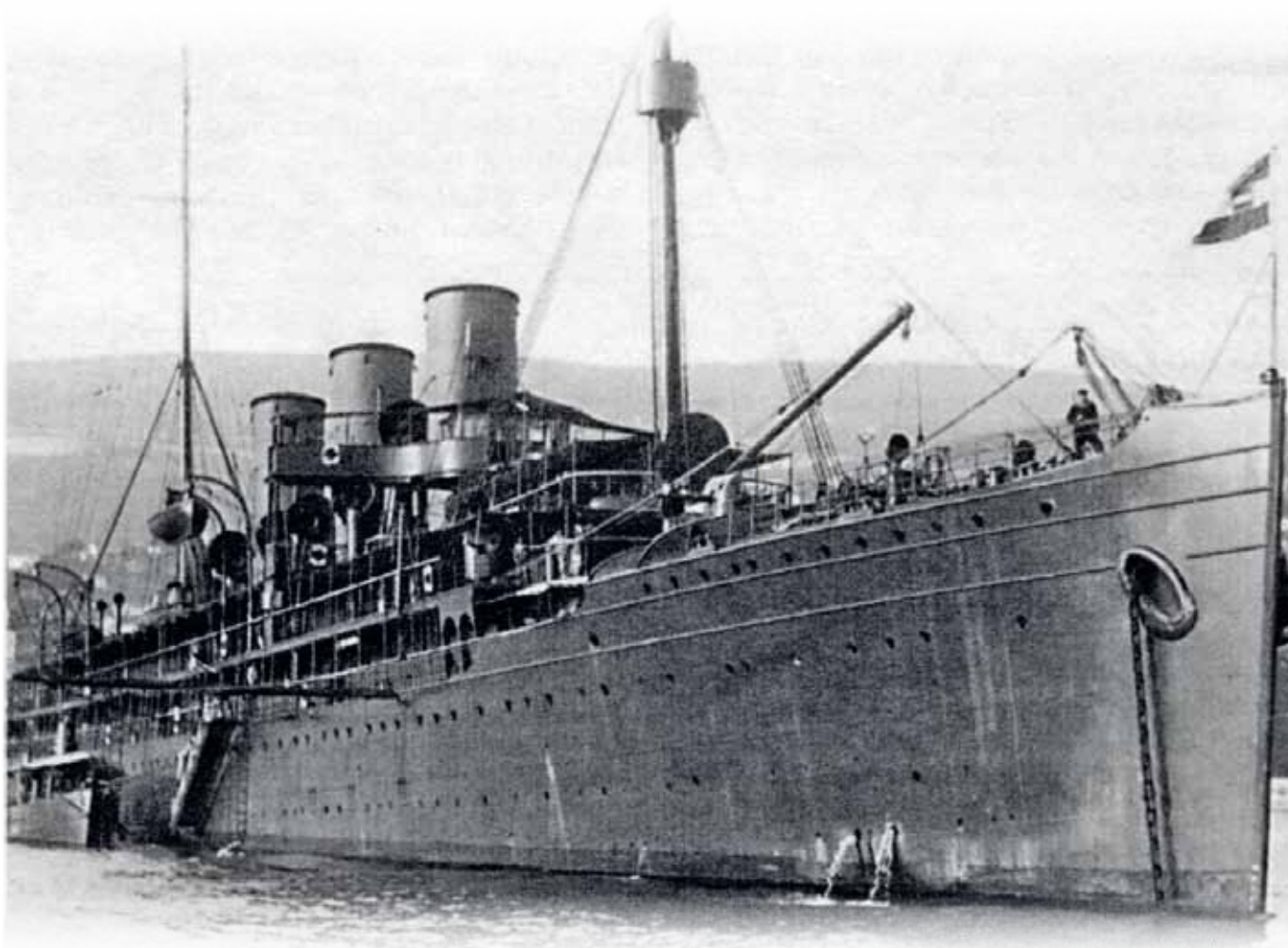
Vuksanović u posjetu Narodnoj biblioteci “Radosav Ljumović”

A drijan Vuksanović, predsjednik Hrvatske krovne zajednice “Dux Croatorum”, bio je 5. prosinca u posjetu Narodnoj biblioteci “Radosav Ljumović” u Podgorici. Tom prigodom sastao se s ravnateljicom Biblioteke Draganom Dmitrović, koja je istaknula zadovoljstvo zbog uspostavljanja suradnje i izrazila želju da se izdanja Dux Croatoruma u prvome mjesecu 2014. godine promoviraju u glavnome gradu Crne Gore. Također, ravnateljica Dmitrović zahvalila je na darovanim knjigama, među kojima su i “Izabrana djela” Viktora Vide. Sada, uz Hrvatsku knjižnicu “Ljudevit Gaj”, Narodna biblioteka “Radosav Ljumović” kao jedina u Crnoj Gori ima izdanja ovoga velikoga hrvatskog pjesnika, rođenog Kotoranina.

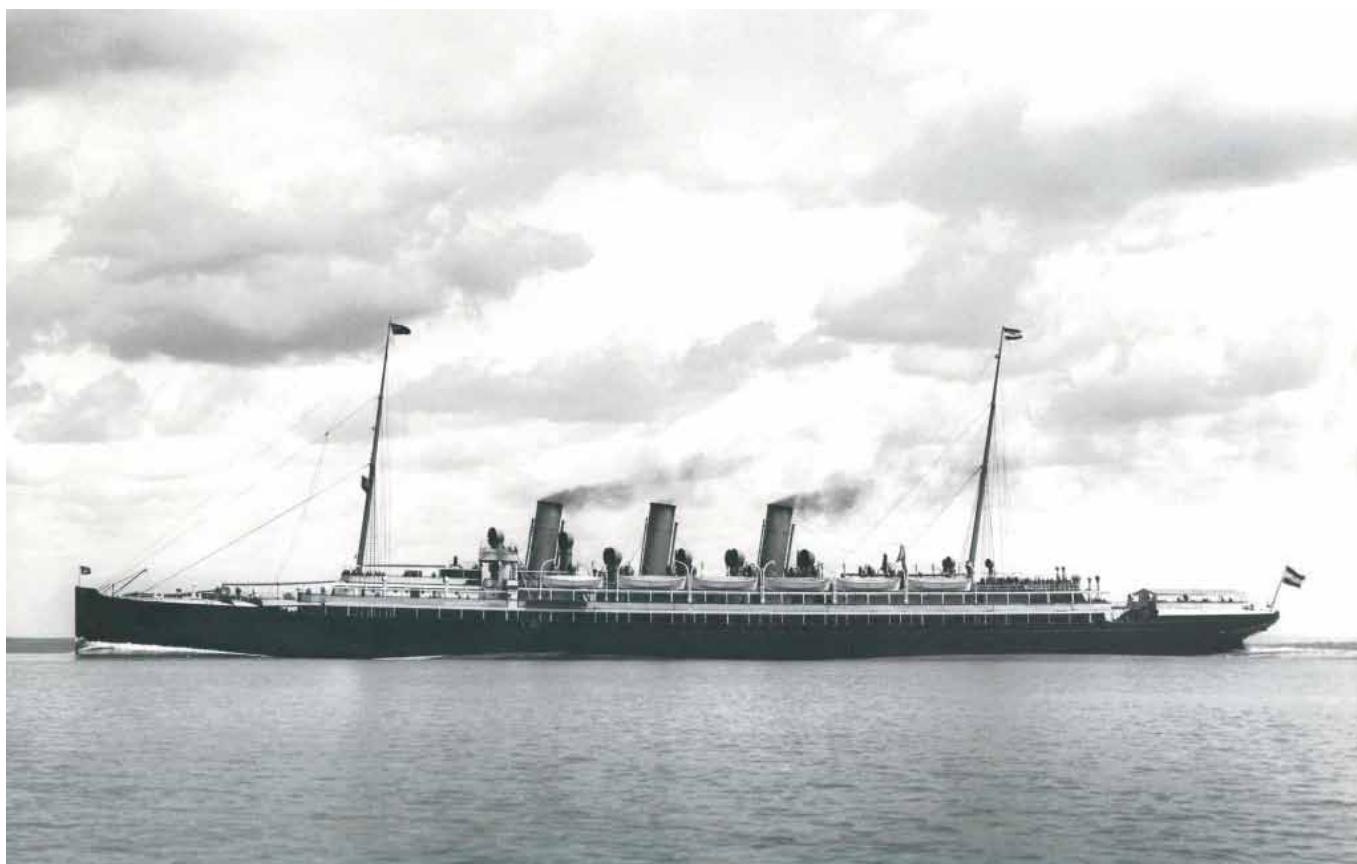
Ravnateljica Dmitrović darovala je Hrvatskoj krovnoj zajednici “Dux Croatorum” izdanja u nakladi institucije na čijem je čelu.

GAEA

Jedan od najvećih putničkih brodova koji su početkom XX. stoljeća doplovili u Boku kotorsku bila je austougarska GAEA, ali ne u ulozi turističkog prometovanja nego u – vojnoj službi. Iako se u našem serijalu ne osvrćemo na posjete ratnih brodova, ipak ćemo, jer se radi o iznimno važnom putničkom lineru, ovaj put učiniti iznimku.

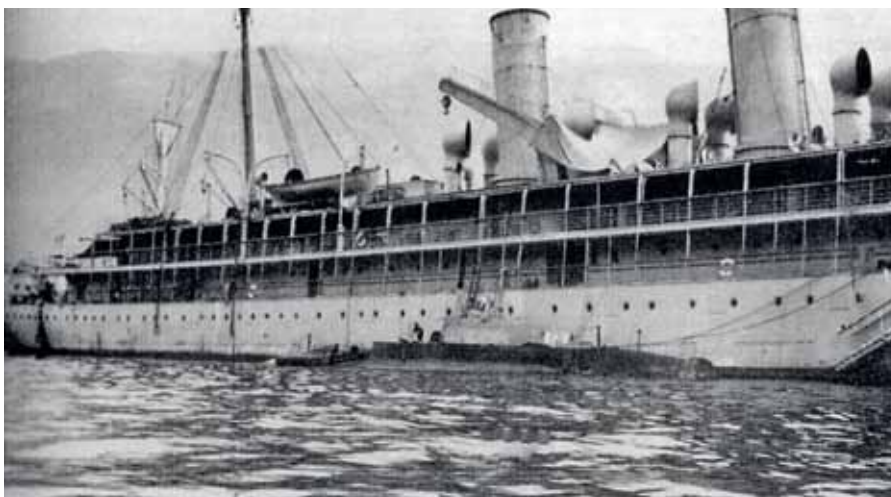
Fuerst Bismarck 1891.

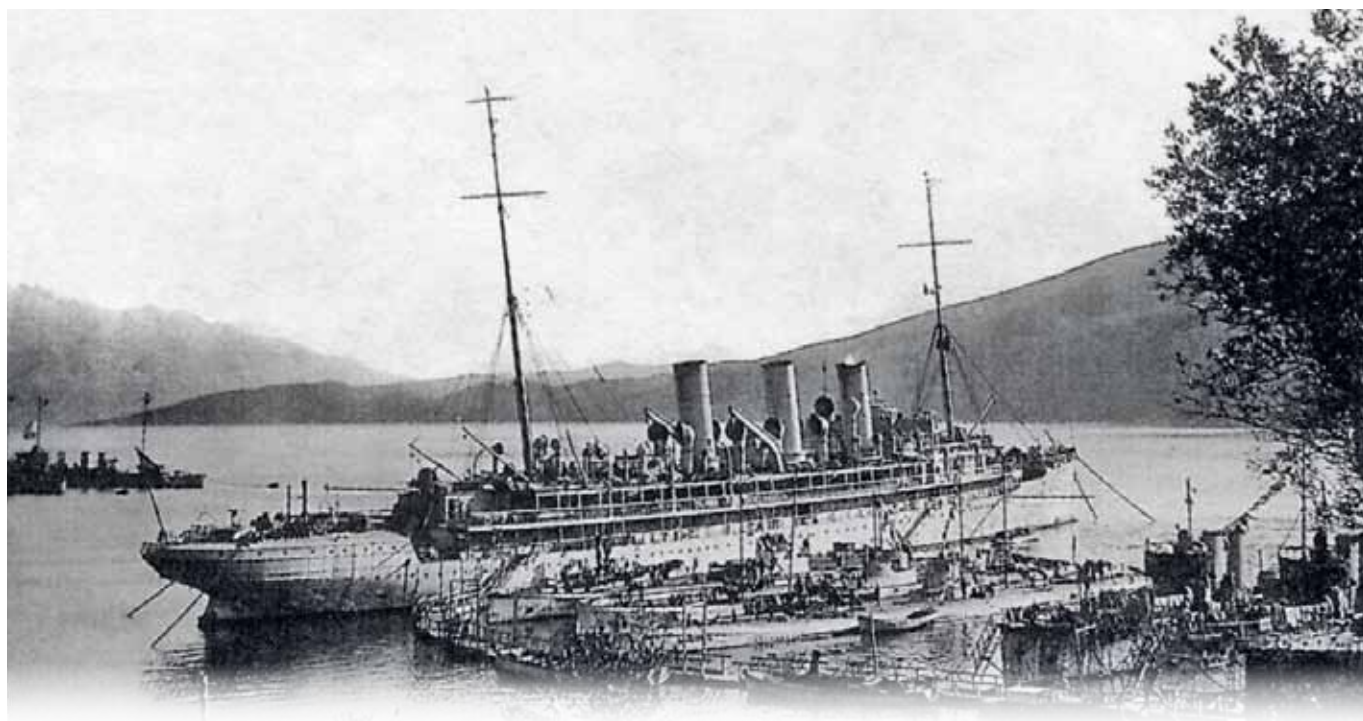
**Piše:
Neven Jerković**

Dalekog 29. studenog 1890. sa navoza brodogradilišta Vulkan u tadašnjem Stettinu (danas poljski Ščečin) porinut je u more za naručitelja HAPAG (Hamburg-Amerikanischen Packetfahrt-Aktien-Gesellschaft) preookeanski liner FUERST BISMARCK, koji je sa svojih 8874 GT, zajedno sa iste godine u Velikoj Britaniji sagrađenim blizancem NORMANNIA u to vrijeme bio najveći njemački putnički brod. Luksuzno opremljeni liner zaplovio je početkom svibnja sljedeće godine na redovnoj tjednoj brznoj putničko-teretnoj pruzi Hamburg – Southampton – Cherbourg – New York koju su pored ova dva broda održavali još i COLUMBIA te AUGUSTA VICTORIA.

FUERST BISMARCK je bio dug 160 metara a mogao je na pet putničkih paluba prihvatiti 420 putnika u prvom razredu, 172 u drugom te još 700 putnika u trećem emigrantskom putničkom razredu u

potpalublju sa odvojenim prostorijama za muškarce, žene i obitelji. Pogonom dva neovisna sustava parnih strojeva trostruke ekspanzije ukupne snage 14150 KS (10407 kW), svaki sa svojim vijkom, plovio

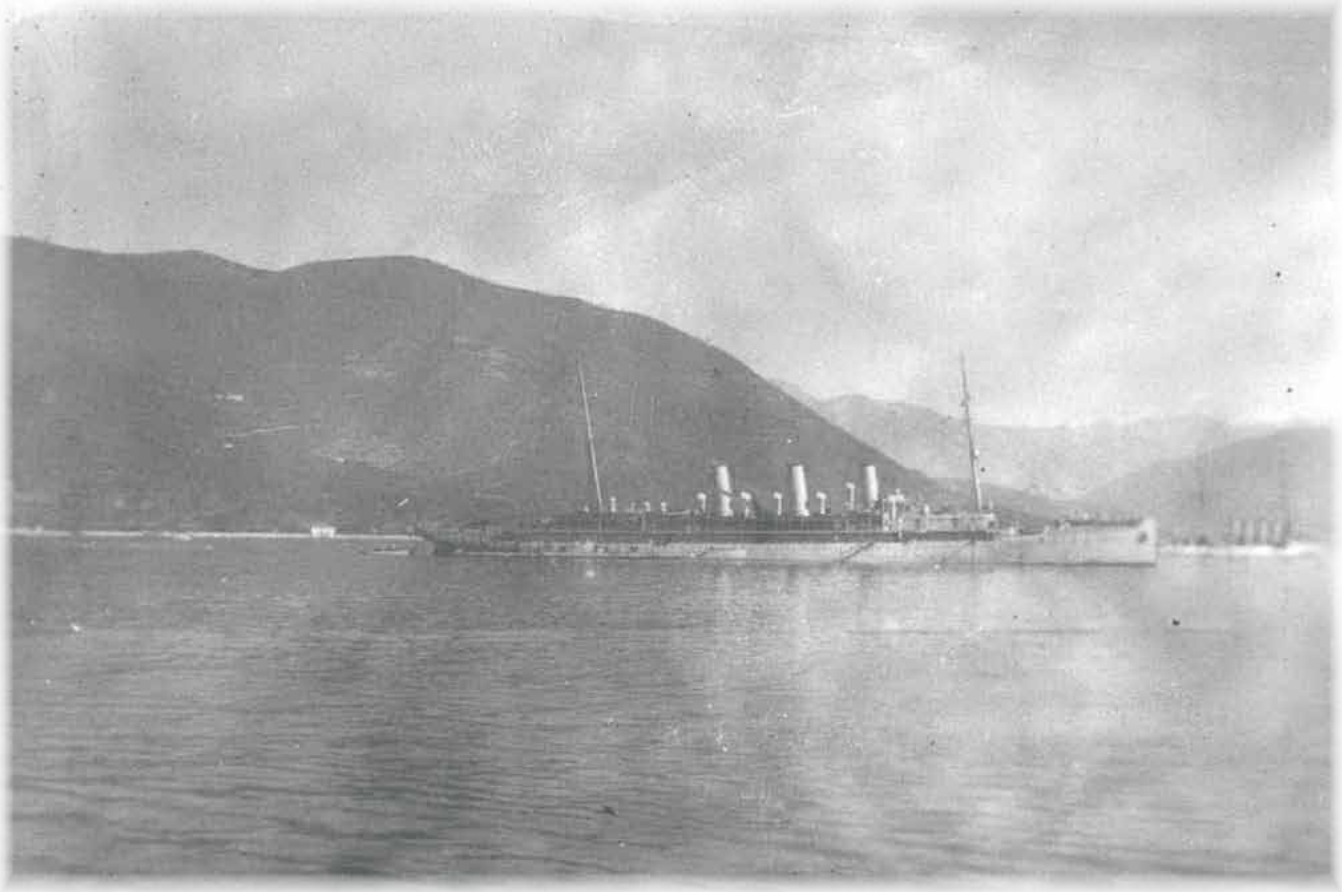

je brzinom od 20,6 čvorova. Kako je bio tek nešto malo brži od blizanca NORMANNIJE, od nje je odmah, ali tek nakratko preuzeo primat najbržeg njemačkog putničkog broda koji je povezivao dvije atlantske obale, za što mu je trebalo 6 dana 8 sati i 15 minuta. Doživljaj ionako impozantne vizure velikog broda dodatno su pojačavale njegove tri elegantne ciminjere (dimnjaka). Priča o brodu ne bi bila potpuna bez spomena njegovog legendarnog zapovjednika, kapetana Adolfa Albersa, koji je na njemu i umro od srčanog udara 1902. u plovidbi na prilazu luci Cuxhaven.

Već 1894. FUERST BISMARCK poduzima i svoje prvo turističko kružno putovanje iz New Yorka do Gibraltara, Genove i Napulja. Kombinirajući redovne prekoceanske pruge sa sve češćim krstarenjima tako plovi sve do 1904. kada je prodan u Rusiju.

Naime, zbog nadolazećeg Rusko-japanskog rata, ruska je Vlada odlučila u Njemačkoj

Gaea u Boki

za 2 milijuna rubalja kupiti nekoliko starijih ali još uvijek brzih putničkih brodova za potrebe dugih transporta prema Dalekom istoku pa se je tako i FUERST BISMARCK 1904. među njima našao u carskoj floti (Voenno Morskoj Flot Rossijskoj Imperii) u kojoj pod imenom DON plovi kao pomoćni krstaš naoružan sa 14 topova. Pokušaj njegove plovidbe prema Tihom oceanu nije uspio pa je je DON već sljedeće godine napustio vojnu službu te je ponovo preuređen, pa pod imenom MOSKVA za Rusku dragovoljačku flotu (Dobroflot) 1907. preuzima putničku prugu Libau (današnja latvijska Liepaja) – Rotterdam – New York. Nakon samo četiri povratne plovidbe je povučen iz prometa da bi ga u srpnju 1909. u Ščeči-

nu preuzela Austrougarska Kriegsmarine i u Puli uposlila kao matični brod za svoju flotu razarača. U svibnju 1910. dobio je i novo ime – GAEA.

Sljedećih godina uglavnom provodi u pričuvi da bi 1914. početkom Prvog svjetskog rata bio upućen u Boku kotorsku kao podrška tamošnjim austrougarskim bojnim brodovima. Od sljedeće godine je usidren pred Kotorom u službi matičnog broda za podmornice. U ustanku mornara u veljači 1918. GAEA je, uz oklopni krstaš SANKT GEORG, bila jedan od komandnih brodova pobunjenih austrougarskih mornara, a pod zapovjedništvom topnika Mate Brničevića, rodom iz Kri-la Jesenice kod Dugog Rata, i najbolje organizirana. Nakon sloma pobune, GAEA je na-

kracna češkim, slovačkim i austrijskim vojnicima 5. studenog 1918. konačno isplovila iz Kotora prema Rijeci i Puli. Dolazak ovako velikog broda iskoristila je talijanska vojska te ga je po dolasku u Pulu odmah rekvirirala.

U talijanskoj vojnoj službi pod imenom SAN GIUSTO plovi za potrebe FS državnih željeznica (Ferrovie dello Stato) da bi je 1920. preuzeo Cosulich i sljedeće godine poslao na prvu, a kako se kasnije ispostavilo i jedinu putničku preko-oceansku plovidbu iz Trsta preko Napulja do New Yorka. Nakon konačne raspreme prodan je u staro željezo te je do 1924. u tršćanskim rezalištima Breda u potpunosti razrezan.

Gledanju, Načinu i Karnevalu

Piše:
Neven Staničić

Svi su Karnevali isti. Razlikuju se samo u načinu na koji ih posmatramo. Naši, domaći, su nam miliji ali znaju teže panut od tuđih. Zimski-tradicionalni, od ljetnjih turističkih. Kotor-ski, od budvanskog. Uostalom Karnevali koji ne zadaju brige: od pokroviteljskih, organizacionih, zakonskih oli čak i vjerskih i nisu „pravi“. To su manifestacije. Karnevali bez ofenđenih, su kao utakmice bez golova, oli teatar bez zapleta. Makar tako stoji priča, a svako mjesto koje ima Karneval ima svoju. Baš kao što je svaki grad, scena sopstvenom Karnevalu. Svaki **Karneval** ima i svoj način, običaj. Ne samo u Boki, završava se suđenjem i kaznom, najčešće spaljivanjem lutke, K'rnevala, simbola proteklog vremena i našeg trajanja u njemu.

I tu se vraćamo na početak. Ako prihvatimo „scenu“, naše

malo, oli velje mjesto, ulicu, pjacu i počnemo vjerovat /u/ što očima vidimo, uostalom u to se „kunemo“, eli /?/ na dobrom smo putu razumjet suštinu toga festivala. Intanto, nije tu poenta u igri i maškarama, one su posljedica. Glavni vic je u posmatranju, a mudri filozofi su odavno zaključili da se sva vještina gledanja sastoji u objelodanjivanju onoga što je skriveno, ili se makar nastoji sakrit. To su gušti, a to i pomijera. Modernim jezikom rečeno, nije vijest ono što oćemo objavit. To je marketing. Vijest je ono što bi šćeli premućat. Dalje može povuć, oli na komediju, oli tragediju, ali samo **gledanje** je umjetnost i politika koja kroji karnevalske fešte. Ne može se zabranit niti kontrolisat. Ko oće da vidi. Doduše, ima nas talentovanih i onijeh sa manje mota. Pa, jedni otvaraju četvoro oći, drugi opet žmure na jedno oko,

jedni gledaju kroz prste, drugi iza škura, treći sklapaju, a peti opet oka ne mogu sklopiti. Na mjestu su i „laša me stat“ persone, koje iza svega što se dogodi pođu malo ubiti oko, ebo je „jutro pametnije od večeri“. Makar intralo popodne. Gledanje je „zakon“. Nije bez ičega kod nas čut: „vidi da ti rečem“. Erbo slijedi interpretacija. Gluma. Teatar. Istina u sve tri dimenzije.

Oficijelni sud i pravda, tun se izuzimaju, pa njenom vi-soćanstvu Pravdi prekrivaju oči. Onoj šesnoj maloj, figurici. Ona je kao slijepa i gluha i „važe“ po zakonima, a ne po tome što je videla oli čula? Koji je tek to maskemba. Uostalom, što da vam pričam. Vidite sami.

Reda se doduše mora znat. Neka su i maškare i maskemba i karneva. Za sve postoji **način**. Način je civilizacijska tekovina. Makar ga, više manje, u Boku tako doživljava-

mo. „Učinimo to s'načinom“. Pravi način, deboto su mogle bit deset božjih zapovijesti. Kako nam to nije bilo dovoljno /?/, došli su statuti gradski, ustavi državni, zakoni, akta, uredbe, poslovnici, izmjene i dopune, tumačenja... i... mijenjaju se. Kao na traku. Što ih je više i što se više mijenjaju to ih manje bendamo i ope' mijenjamo. Ništa se tako brzo ne mijenja kao izmjene zakona. Ne pomažu ni pravnici. Dapače.

Kod načina, promjene su rjeđe. Način, najčešće prelazi u običaj, običaj u tradiciju, a tradicija po definiciji traje. Boka je rođena iz tradicije. Karnevali takođe. Najveći neprijatelji bilo kojeg „domaćeg“ načina, su stranci, došljaci, furešti. Oni imaju neke svoje „nepouzdan“ navike i misli, oni bi da utiču na „naš način“. Po običaju to se i dešava... ako nađu načina. A ima ga. Vazde ga je bilo i biće, ko

zna videt. Zato iskoristimo ovo vrijeme karnevala. Gledajmo se, pogotovo ovako maskirani, može bit da ćemo se razumjet bolje nego prije i poslije. Neki će reć, da se manje glumi ispo maske, nego ispred ogledala. A tek pred publikom?

Sjeme iz babine škatule

Piše:
Mašo-Miško Čekić

„Danas ću parićat malo glavine i zelja, pa ti moram odit da pristavim, evo će sedma ura“, kazala je Drage susjedi Anki, dok su pile cikoriju, sa dram mlijeka.

„Ako ti prifali, ima dosta zelja u moj donji vrt, iza počula“, rekla je Anka.

„Sve može manjkat, ali zelja nikada, moja Anka, ostaj mi dobro“, reče joj Drage, prešeci niza skale.

Ako je i zafalilo zelja u baštini, vazda je bilo divljega, na doce izviše kuće. Da zelja nije bilo, što bi se jelo, u siromašnim i gladnim godinama, kakvih u Boki Kotorskoj nije manjkalo.

Koje pero zelja, malo žučnice, čučega i morača – i kap maslinovog ulja!

Do sutra, pa onda, zelje i krtola!

Za fešte, uz zelje i krtolu, komad suhoga mesa ili bokun slanine – i čaša vina. Makar bevande!

Potrudila se Majka Priroda da nam podari zelje, ono crno, što ga raštanom, raštikom, raščikom ili raštanjem zovu, da raste slobodno na kamenjaru uz more. Da preživimo!

Stiglo je, potom, zelje ricavih pera, što pravi, ako mu dozvolimo, blijedo zelenu glavicu. Vrzot ili verzot.

Kasnije stiže bijelo zelje, kupus, u glavicama. I za vazda je ostalo „bijelo zelje“ – za razliku od crnog.

Zbore da je crno zelje, naš raštan, čedo egipatskog boga Ra. Drugi pričaju da je raštan nikao iz Zevsovih znojnih kapljica, pa zato ima malo gorčine.

Mogu zborit što hoće. Raštan je naš, vazda bio i ostaće, ako bude malo pameti. I sjemenala!

A da je dar od Boga – jeste.

Sjeme mu valja sakupljati i čuvati, da ostane. U staro sjeme je utkana muka i znoj predaka, ukus zemlje, umivane slanom rosom, zagrijavane zracima Sunca i molitvama naših baba.

Da vrt zazeleni!

Takvo se sjeme niđe ne kupuje. Ima ga samo u škatuli, gore na zadnjoj polici škancije, u staroj babinoj kužini. Visoko, da đeca ne dofate.

A dok je našega raštana, biće i objeda sa rodbinom i prijateljima, trajaće običaji i mi sa njima!

Ima li ljepše fešte od one, kada se rođaci i prijatelji okupe za trpezom, na kojoj je bronzin pun raštana i krtole, a na onoj limenoj pjadeli sa izblijeđelim plavim šarama, komadi glavine od prasca, slanina i domaće kobasice. One, sa sjeckanim ruzmarinom i malo vode u kojoj je kišao česan. Tu staru pjadelu kupila je baba – „moj sinko odavno, još pod Talijancima“. O tome, drugi put.

Ruku na srce, što bi bez raštana, divljačnog, izdržljivog, otpornog na mraz i buru. Što

bi naše babe kuhale, zimi i u rano proljeće, kada opuste baštine. A raštana ima tokom cijele godine.

„Ne bilo uroka, raste kao raštan, fala Bogu i Svetom Tripunu“, rekle bi babe za unuka ili detića iz susjedstva.

Dostiže raštan visnu i do dva metra, naročito na Luštici i u Grblju.

Niđe boljega, niti slađega, nema. Posebno kada ga „malo dofati“ mraz, zborila je baba.

Raštan se dobro hoće sa rođacima, posebno sa vrzotom i bijelim zeljem. Dobro se hoće i sa blitvom. Ona je vazda blizu njega u vrtu, kao čuvarkuća uz kuću. Ima tu nešto više, sigurno je, od dobrosusjedskih odnosa.

Znale su to Bokeljke, pa su nam ostavile delicije sa crnim i bijelim zeljem, raštanom i vrzotom, sa bobom i fažolom, blitvom i vrzotom, bijelim i crnim zeljem sa blitvom, a krto-la i suho meso uzdižu sva ta jela u sam vrh meditaranske kuhine. Znale su da u crnom zelju ima nešto posebno, zbog čega su ponavljale deci „jedite, raštan je zdrav“.

Ko zna koliko je vijekova proteklo dok nauka to nije potvrdila: nema povrća sa toliko vitamina A, koliko ga je u raštanu! Ima sve B vitamine, osim B 12, a samo 10 deka raštana, pokriva dnevne potrebe organizma za vitaminom C. Rekord je i po količinama vitamina E, pa se smatra da usporava proces starenja!

Naše babe to sigurno nije su znale, ali su sjeme raštana kroz silne vijekove održavale i predavale potomcima. Ako to sjeme nestane, nestaće i ono što često nazivamo autohtonim.

Zato, dragi moji, u prvu subotu pođite pod Markat, naklonite se raštanu i vrzotu, naklonite se vremenima prošlim, jer ništa, toliko staro, značajno i dragocijeno, nije stiza-

lo, niti će, do bokeških pijaca. I ono najvažnije: paričavajte raštan, što češće, jer – stađon je od gripa. A ona od raštana bježi, kao od vraga!

BRODET OD VRZOTA

Potrebno je:

Glavica vrzota
1 l juhe (može i od kocke)
7 – 8 feta starog kruha
30 dag sira feta
Papar
So po potrebi
Muškatni orah
Maslinovo ulje

Priprema:

Odvojiti listove vrzota i skuhati ih u juhi, pazeći da ostanu cijeli. Kuhane listove vrzota izvaditi iz juhe, a juhu sačuvati. Pouljiti posudu za pečenje (najbolje teču) i složiti red kruha bez korice, pa red listova vrzota i red izmravljenog sira feta. Poprskati sa gratanim muškatnim orahom i paprom. Ponavljati postupak dok se ne utroši sav materijal. Poslednji red neka bude kruh, kojega treba malo pouljiti. Sve zaliti sa ćikarom (ili malo više) juhe u kojoj se kuvao vrzot. Peći poklopljeno 30 minuta, pa

skloniti poklopac i nastaviti sa pečenjem još 20 – 30 minuta. Servirati toplo, a ovaj „brodet“ dobar je i hladan.

P.S. Vrzot se kuha u osoljenoj juhi. Sir feta je dovoljno slan, pa dodatna so ovom jelu gotovo i ne treba.

FAŽOLA I ZELJE

Potrebno je:

1/2 kg fažole
1 kg raštana
2 pera lovorike
1 čipula
Morač
Maslinovo ulje
So, papar

Priprema:

Zelje očistiti od kočana, oprati i nasjeći na rezence, pa kuhati desetak minuta i procijediti.

Fažolu ostaviti, preko noći, u hladnoj vodi, pa je kuvati u posoljenoj vodi sa isjeckanom čipulom, perima lovorike i paprom u zrnu. Kada je fažola napola kuhana, dodati raštan. Pred kraj kuhanja dodati nekoliko strukova isjeckanog morača. Prilikom posluživanja, u pijate usuti ožicu maslinovog ulja.

PEŠT

Potrebno je:

Balica petrusina
4 - 5 špica česna
15 dag slanine ili pancete

Priprema:

Slaninu sitno isjeckati i dobro je ispeštati (izgnječiti). Česna i petrusin usitniti pa sjediniti sa slaninom i sve zajedno tući u avanu dok se ne dobije fina smjesa, kao pire. Tada je pešt spreman za upotrebu, a u hladnjaku može se čuvati nekoliko dana.

RAŠTAN I BOB

Potrebno je:

1/2 kg boba u zrnu (freškog ili zamrznutog)
1/2 kg raštana
2 veće krtole
1 čipula
2 pera lovorike
2 ožice pešta
Ožica sjeckanog morača
Maslinovo ulje
So, papar

Priprema:

Na ulju zažutiti sjeckanu čipulu, pa dodati bob i pešt. Šufigati nekoliko minuta i dodati krtolu izrezanu na kockice, lovoriku i so. Naliti juhom od povrća (može i od kocke) ili toplom vodom. Kuhati desetak minuta, pa dodati, na rezance, nasjeckan i obaren raštan. Pred kraj kuhanja, jelu dodajte morač i pustite da kuha još 3 – 4 minuta, pa sklonite sa vatre i dobro pouljite.

P.S. Ovo jelo je odlično i sa slanim grahom odnosno slanutomkom. U tom slučaju, slanuta ostaviti preko noći u vodi, pa ga skuhati i nastaviti kuhanje prema receptu.

RAŠTAN SA SUHIM MESOM

Potrebno je:

1,5 kg suhog mesa (kaštradi-
na, panceta, kobasica, svinj-
ska rebra)
1 kg raštana
Manja glavica bijelog zelja
75 dag krtole
so (po potrebi)

Priprema:

Suho meso ostaviti preko noći u hladnoj vodi, pa ga dobro oprati i prokuhati, a vodu baciti, pa naliti drugu. Kuhano meso izvaditi, odvojiti od kosti i ostaviti na toplom.

Vodu u kojoj se meso kuhalo, po potrebi procijediti, pa u njoj kuhati raštan izrezan na šire trake i zelje izrezano na veće komade. Nakon dvadesetak minuta dodati krtolu izrezanu na četvrtine i kuhati dok krtola ne omekša. Tada u lonac vratiti, na komade narezano, meso i ostaviti da prokuva zajedno sa povrćem. Na dublju gvantijeru poslužiti povrće, a oko njega posložiti meso. Uz ovo jelo najbolje je ponuditi škalonje iz osta ili svježu kapulu.

P.S. Jelo je najbolje kada se kuha sa čukljem, na kome ima i nešto pršuta. U tom slučaju, čukalj se dobro opere i prokuha, a voda baci, pa naliže nova. Ako je čukalj stariji, baciti i drugu vodu. Kada je pršut na pola kuhan, dodaje se panceta i kobasice. Ljubitelji kaštradi-
ne, crno zelje kuhati će samo sa tim mesom.

ŠUFIGANI VRZOT

Potrebno je:

Glavica vrzota
2 ožice pešta
Maslinovo ulje
1 kapula

Priprema:

Vrzot isjeći na trake širine 2 cm i skuhati u posoljenoj vodi. Na maslinovom ulju šufigati isjeckanu kapulu, pa dodati 2 ožice pešta i vrzot ocijeđen od vode. Miješajući, šufigati nekoliko minuta, pa popapriti i dosoliti (po potrebi). Poslužiti toplo.

P.S. Jela sa vrzotom i raštanom se nikada ne podgrijavaju!

ZELJE NA ULJE

Potrebno je:

1 kg zelja po izboru
1/2 kg krtole
Maslinovo ulje
Česan
So i papar

Priprema:

Zelje očistiti, oprati i narezati, pa kuhati u posoljenoj vodi. Nakon dvadesetak minuta, dodati krtolu izrezanu na koc-

ke i nastaviti kuhanje dok krtola omekša. Ocijediti od vode, dodati nasjeckan česan, popapriti, dosoliti i obilato pouljiti. Dobro promiješati i poslužiti.

ZELJE "NA FIKO"

Potrebno je:

1 kg raštana
2 krtole
1 kg pamidore
1 čipula
3 špice česna
Petrusin
Maslinovo ulje
So, papar

Priprema:

Raštan očistiti, oprati i isjeckati na rezance, pa skuvati sa krtolom u posoljenoj vodi i ocijediti. Pamidoru uroniti u ključalu vodu, oguliti i nasjeckati. Čipulu isjeckati na fetice i šufigati na ulju, dodati sjeckani česan, pa čim pusti miris, pamidoru i isjeckani petrusin. Kuhati dvadesetak minuta. Po želji dodati ožicu cukra. Salsu pomiješati sa raštanom i krtolom pa sve zajedno pustiti da kuha 2 - 3 minuta. Popapriti i dosoliti, po potrebi. Poslužiti uz kuvano ili pečeno meso, a odličan je prilog i uz ribu sa gradela.

Ovo jelo tipično je za Tivat, a ne zna se odakle potiče naziv jela.

ROMEO FIORELLI (1870. – 1958.), GRAĐANIN GRADA KOTORA, KRONIČAR SVOJEG DOBA, U SVOJIM ZAPISIMA SAČUVAO JE OD ZABORAVA MNOGE OBIČNE I ZNAČAJNE DOGAĐAJE GRADA KOTORA TOGA VREMENA.

„Po istoričnim knjigama i kalendarima, po putu sačuvanih listova, plakata i rasporeda, po pričanju moje babe i uz moje dobro pamćenje, od djetinjstva sam sabrao, sastavio i uredio sljedeće uspomene“, objašnjava Fiorelli kako je nastala ova kronika.

Priredio: **Dario Musić**

ZNAMENITI DANI BOKELJSKE MORNARICE O BOJU I SUDJELOVANJU U PROSLAVAMA PRILIKOM DOLASKA VLADARA, NA MANIFESTACIJAMA I SPROVODIMA

Plemić Nikola Bucchia, admiral Bok. mornarice, sudjelovao je kao vojskovođa 1330. god. predvodeći Kotorane u pomoć srpskoj vojsci protiv Bugara u bitci kraj Velbužda (danas Custendil), gdje su pobijedili. Car Stefan Uroš (Dušan), za priznanje junaštva poslao je Kotoranima zlatni križ sa zastavom, koji su oni oteli u pobjedi nad kraljem Dragomirom. Križ se postavljao na stijegu, u dane proslave sv. Tripuna, kao slavodobitni stijeg. Križ danas ne postoji i ne zna se kako je nestao. Govori se kako su se mijenjale države da je tako nestao. Za održavanje uspomene od 1886. god. postavlja se na stijegu metalni križ.

U XVI. st. jako genoveško brodovlje zlom namjerom napalo je Kotor. Izvan rta Oštre, na otvorenome moru, pošao mu je u susret hrabri admiral Bok. mornarice Marin Bizanti sa svojim bokeljskim galijama te su u junačkim okršajima potukli to brodovlje i vratili se s bogatim plijenom. Odmah nakon toga mletačko brodovlje ulazi u Bojanu da zauzme Skadar. Turci su zatvorili ušće rijeke i time zaprijetili porazom mletačkog brodovlja. Glasoviti admiral Marin Bizanti, opet uz očitu životnu pogibelj, nasrne na tursko predgrađe, uništi ih sasvim, a mletačke brodove oslobodi od propasti.

Plečić Jerolim Bizanti, admiral Bok. mornarice, sudjelovao je junački pod vodstvom Ivana (Huana) Austrijskog 7. listopada 1571. god. u morskoj bitci kraj Lepanta sa svojom galijom »Sveti Tripun Kotorski«.

Bokeljska mornarica opskrbljuje Boku hranom 1623. god.

Bokeljska mornarica bila je prisutna prilikom dolaska austrijskog prestolonasljednika Rudolfa van Habsburga 1885. godine.

Nj. Vel. austrijski car Franjo Josip I. dekorirao je zastavu Mornarice s vrpcom jubil. spomena 1848. – 1908. dana 19. travnja 1909. godine.

Dolazak Nj. Vis. nadvojvode austrijskog Karla Albrehta 12. studenoga 1872. god. Bok. mornarica priredila mu je počasni dočec. Nadvojvoda je nagradio gradsku zastavu sv. Tripuna s vrpcom na kojoj jepisalo: »Fides et Honor« - Vjera i poštenje.

Dana 2. svibnja 1875. god. pri dolasku Nj. Vel. austrijskog cara Franje Josipa I. i Nj. Vel. crnogorskog kralja (knjaza) Nikole I., prisustvovala je Bok. mornarica. Car i kralj (knjaz) odsjeli su u Grgurinskoj palači, tada Poglavarstvu. Bok. mornarica je pred palačom održavala počasnu stražu. Kolo sv. Tripuna bilo je izvedeno na Grgurinskome trgu. Car se zadržao četiri dana, posjetio Budvu i Krivošije.

U mjesecu listopadu 1888. god. dolazak Nj. Vel. engleskog kralja. Na obali ga je dočekala Bok. mornarica i dala mu je počasni pozdrav. Na Trgu sv. Tripuna bilo je izvedeno kolo, a na Trgu sv. Luke dočekala ga je Srpska garda.

Prigodom šezdesetogodišnjice vladanja Nj. Vel. austrijskog cara Franje Josipa I. Bokeljska mornarica uz sudjelovanje Bok. hrv. glazbe korporativno je sudjelovala u Beču u ophodu dana 12. lipnja 1908. god. Pri odlasku 8. lipnja bila je pozdravljena od vojnih i civilnih velevlasti, a Općina je u počast njezina odlaska u Beč pozdravila Bokeljsku mornaricu mužarskom paljbom i uz svirku Građanske glazbe. U Beču je Mornarica bila dekorirana.

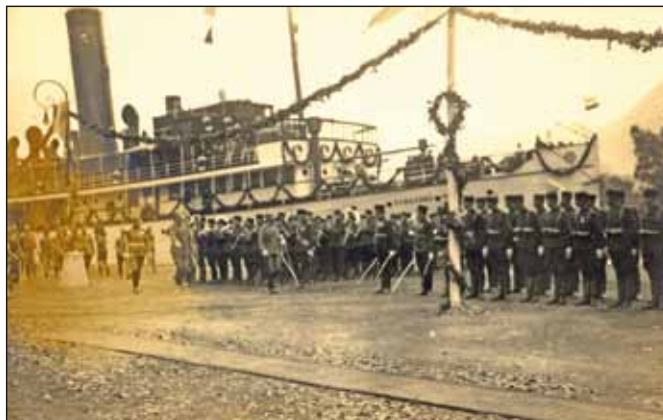
Proslava novih zastava. U mjesecu lipnju 1909. god. Bok. mornarica razvila je svoje dvije nove zastave, u prisutnosti vojnih i civilnih vlasti.

God. 1909. u dane 17. i 18. rujna velika manifestacija prigodom proslave tisućugodišnjice jubileja Bok. mornarice. Prvi dan proslave Bok. mornarica sa svećenstvom i velevlastima otišla je u Rose na svetu misu u kapelici sv. Tripuna u njegovoj slavi, na ono mjesto gdje su kosti svetog Tripuna počinule kada su ih donijeli iz Azije, Kampsade. Na povratku u Kotor, Bok. mornarica je razvila kolo, po tradiciji kada su kosti sv. Tripuna donijeli u Kotor Kotorani su u veselju s rupcima u rukama počeli plesati i tako je nastalo kolo sv. Tripuna. Isti dan poslije podne i drugi dan proslava je tekla kao da je svečanost sv. Tripuna.

Dana 23. travnja 1923. dolazak Nj. Vel. jugoslavenske kraljice Marije Karađorđević. Bok. mornarica u 9 sati na večer pred parobrodom izvela je kolo sv. Tripuna u počast Njezinu Veličanstvu. To je prvi put što je Bok. mornarica održala kolo na tu uru.

Bokeljska hrvatska glazba u Beču 12.6.1908

Dolazak kralja Aleksandra u Kotor 1925.

Dana 7. rujna 1924. god. Nj. Vel. kralj Aleksandar I. Karađorđević poslao je na dar Bok. mornarici - jugoslavensku zastavu i dekorirao

je zastavu sv. Tripuna ordenom sv. Save trećeg stupnja. Na Trgu sv. Tripuna kraljev izaslanik, časnik Ratne mornarice Mažuranić, predao je zastavu, a kotorski načelnik D. Raškom predao je zastavi orden. U proslavi su sudjelovale škole, vojne i civilne vlasti, Ratna mornarica sa svojom glazbom. Nakon predaje slijedila je veličanstvena povorka oko grada. Poslije podne na Obali se igra tombola. Na večer velika rasvjeta, bacanje vatrometa, pred kafanom »Dojmi« glazbeni koncert i raznovrsne igre.

Dana 26. rujna 1925. god. dolazi Nj. Vel. jugoslovenski kralj Aleksandar I. s kraljicom Marijom. Priređen je bio veličanstveni doček. Bok. mornarica u počast vladara u vrata grada postavila je počasnu stražu, a četa mornara dočekala je vladare na Obali i kao najstarija tradicija u Europi dala počasni pozdrav. Na trgu sv. Tripuna Mornarica je plesala kolo. Na večer rasvjeta Kotorskog bazena i glazbeni koncerti. Sutradan su kralj i kraljica nastavili put.

Velika manifestacija u proslavi poblaženja Bl. Ozane u dane 3., 4., 5. i 6. srpnja 1930. god. u prisutnosti dvaju nadbiskupa: Bara – Dobrečić i Splita – Bonifačić, 4 biskupa: Kotor – Uccellini, Dubrovnik – Carević, Hvar – Pušić i Šibenik – Mileta, križevački grčko-istočni vladika Njaradi, zagrebački mitropolit Bauer, beogradski nuncije Pellegrinetti i mnogobrojni popovi, dominikanci, franjevci i dumne. Izlet iz Boke, Dubrovnika, Korčule, Splita, Crne Gore. U ovoj proslavi prisustvovala je i Bok. mornarica i pred crkvom sv. Tripuna u 10 sati ujutro plesala kolo. U 10 i ½ svečana pontifikalna misa, u 11 sati poblaženje Bl. Ozane. Propovijed je održao vladika Njaradi. Na večer je bila Bokeška noć, promenade lađa i motornih čamaca uz rasvjetu, s kotorskim brdima i zaljevom. Koncerti i zabave održali su se u parku Hotela »Slavija«, pred kafanom »Dojmi«, a na Obali puštanje svakovrsnih vatrometa. Bilo je oko 10.000 ljudi. Kotor ovakvu manifestaciju neće više vidjeti, ni kada dođe vrijeme da je posvete.

God. 1934. priređena je bila Bokeljska noć u počast Nj. Vel. jugoslavenskog kralja i kraljice. Sve kuće i crkve, putevi s desne i lijeve strane bazena bili su rasvijetljeni, kotorski brijeg, svako pojedino mjesto puštalo je vatromete. Na moru je plovio veliki broj lađa, motornih čamaca i brodova, svi osvijetljeni balonima tako da je sva Boka blistala u rasvjeti. Kralj i kraljica vozili su se motornim čamcem, promatrajući zanimljivu ljepotu rasvjete. U ovoj prigodi prisustvovala je i Bok. mornarica na jednome

motornom brodu, okičenom rasvjetom. Dubrovčani su priredili sa svojom glazbom izlet i sudjelovali su u ovoj Bokeljskoj noći.

Okičena baraka za Bokeljsku noć 1934.god.

God. 1888. došao je iz Cardifa u Tivat, na svoje imanje, Lukovich conte Antun Tripun, admiral Bok. mornarice (1878. – 1911.) koja mu je priredila počasni doček u Tivtu, uz sudjelovanje Građanske glazbe. Preminuo je 1911. godine.

Dana 29. lipnja 1938. god. proslavila se velika manifestacija »Festival« Kotor – Perast, prigodom otkrića spomen-ploče povrh Perasta, na onome mjestu gdje je poginuo Mehmed-aga Rizvanagić, 15. svibnja 1654., na uspomenu Peraškog boja protiv Turaka. Taj dan Peraško vatrogasno društvo primilo je na dar zastavu od starješine vatrogasnog društva. Prvi dio proslave bio je održan u Perastu do 7 sati uvečer, II. dio u Kotoru, pred kafanom »Dojmi« i na Trgu oružja. U proslavi je prisustvovala Bok. mornarica. Izložbu narodnih nošnji predstavljale su gospođe. Izleti iz Boke i Dubrovnika. Zabava je počela u 9 sati uvečer. Rasvjeta kotorskog bazena, Obale i Trga oružja, s bacanjem umjetnih vatrometa. Koncerti Građanske glazbe Kotor, Seoske glazbe Škaljari, pjevačka društva: Kotor – kor sv. Tripuna, Srpsko pjevačko društvo »Jedinstvo«, Muo - Hrv. pjevačko društvo »Zvonimir«. Zabava je bila razdijeljena pred »Dojmi« i na Trgu oružja, dovršena u 1 sat u potpunom redu, na zadovoljstvo svih prisutnih.

Frano Uccellini imenovan je za bokokotorskog biskupa 1895. god. Za vrijeme svog boravka puno se zauzimao za napredak svoje biskupije. U Herceg Novome podigao je samostan duma na s učiteljskom ženskom školom. Na Otoku kraj Krtola popravio je crkvu i kuću za odmorište mladih popića (clerici). U Kotoru je podigao

sjemenište i popravio crkvu sv. Tripuna. A od svoje mjesečne plaće darovao je crkvi nove današnje orgulje i jedno veliko zvono. Mogu reći da je od svih šest biskupa koje sam promijenio Uccellini bio jedini biskup koji se pobrinuo da nešto učini. Među nama je boravio 40 godina. Zbog starosti se povukao na svoj rodni otok Lopud. Preminuo je u Lopudu kraj Dubrovnika 1. lipnja 1937. Na sprovodu su bili iz Kotora: načelnik, svećenstvo, pjevački kor sv. Tripuna, »Domagoj«, Sokoli, Bok. mornarica s glazbom. Iz Dubrovnika: biskup Carević, svećenstvo, Sokoli s glazbom i Dubrovačko radničko društvo.

Kotorski biskup Frano Ućelini (1847-1937)

Dana 7. veljače 1938. god. velika patriotska manifestacija prigodom ustoličenja i posvećenja preuzvišenog biskupa Pavla Butorca. Ustoličenje i posvećenje bilo je obavljeno u crkvi sv. Tripuna, izvršeno od splitskog biskupa dr. Cuirina Bonefačića i dubrovačkog, Josipa dr. Carevića. Na proslavi su prisustvovali Hrv. rad. zadruga Kotor, Hrv. »Sastanak« Škaljari, Hrv. pjevačko društvo »Zvonimir« Muo, Hrv. »Sloga« Prčanj, sa svojim društvenim zastavama, Bokeljska mornarica, vojne i civilne vlasti, glazbe Kotora, Škaljara i Tivta. Tog dana stigla je iz Splita u Kotor kolonija Kotorana naseljenih u Splitu, da mu čestitaju na promaknuću.

Vitez Niko DeMattei, bivši načelnik Kotora i admiral Bokeljske mornarice od 1862. do

1878., preminuo je (?). Na sprovodu je korporativno prisustvovala Bokeljska mornarica i Općinsko vijeće.

Lukovich conte Marko, bivši doktor medicine i admiral Bok. mornarice od 1878. do 1887. god. preminuo je (?). Na sprovodu je prisustvovala Bokeljska mornarica i veliki broj važnih ličnosti grada Kotora i Prčanja.

Kap. Pavo Radimiri, bivši profesor Nautičke škole i podadmiral Bok. mornarice, preminuo je 5. travnja 1909. godine. Na sprovodu je prisustvovala Bok. mornarica uz Nautičku školu i masu naroda iz Kotora i Dobrote.

Na sprovodu Nj. Vel. kralja Aleksandra, koji je poginuo u Marseillesu dana 9. listopada 1934., Bokeljska mornarica korporativno je prisustvovala u Beogradu dana 16. listopada 1934. god.

Bokeljska mornarica prisustvovala je prvom dolasku broda »Kraljica Marija« u prisutnosti kraljice Marije, dana 9. ožujka 1931. god.

Pri otkriću Gundulićeva spomenika u Dubrovniku 1895. god. prisustvovali su predstavnici Bokeljske mornarice: major vitez Ivan DeMattei i ađutant Antun Vukičević. Načelnik dr. Josip Pezzi položio mu je na spomeniku srebrni vijenac, dar Općine kotorske, koji se danas nalazi u dubrovačkome Muzeju. Također, predstavnici Bok. mornarice prisustvovali su na proslavi otvorenja željezničke pruge Zelenika – Uskoplje – Gruž, god. 1900.

God. 1939. navršilo se 400 godina od slavne i junačke obrane Kotora, koji bijaše opsjedan od silnoga turskog osvajača Hajrudina Barbarose. 400-obljetnica slavila se u spomen toga znamenitog događaja u historiji našega grada godine 1939. uz proslavu Tripundana, kada je Bokeljska mornarica u slavi branila svoj grad. Na taj dan je položen lovorov vijenac na sjeverna i južna gradska vrata, gdje bijaše turska vojska odbijena i poražena. Silni admiral turskog brodovlja Hajrudin Barbarosa, »Beglerbeg mora«, ohrabren osvajanjem Herceg Novoga i Risna, naumio je osvojiti i poharati čitavu Boku, zaplovi galijama i fustama i 1. kolovoza 1539. dođe pred Kotor i pozva zapovjednika Ivana Matiju (Gian Matteo) Bemba da preda grad. Bembo je odbio ovaj zahtjev i potukao tursku vojsku iz tvrđave sv. Ivana i s bedema grada. Tada je admiral pokušao iskrcati vojsku u Dobroti i navaliti s kopnene strane Parila, ali ni to mu nije uspjelo. Na to Barbarosa odluči jurišati iz Gurdića, ali junački branitelji odbiše i poraziše Turke. Dana 16. kolovoza tursko brodovlje otplovi natrag. Na 21. kolovoza 1539. Hajrudin Barbarosa napusti Boku. U Kotoru zavlada ne-

opisivo veselje, obaviše sjajan ophod po gradu moleći Gospinu kronicu, a u crkvi sv. Tripuna bilo je otpjevano »Tebe, Bože, hvalimo« jer je Kotor izbjegao sudbinu Risna i Herceg Novoga. Sljedeće 1540. godine bjehu sagrađena gradska vrata koja vode na Crnogorski pazar, a na njima bi urezan latinski natpis:

Na vječnu uspomenu
oslobođenja Kotora
dana 15. avgusta 1539.
Turska mornarica bila
je odbijena.

Sprovod dr. Karla Radoničića, Kotor 1935.god.

Smrt admirala Bokeljske mornarice. Dr. Karlo Radoničić, redoviti profesor Sveučilišta i šef Medicinske klinike u Zagrebu, preminuo je 12. studenoga 1935. u Sanatoriju u Zagrebu. Smrtni ostaci bili su doneseni u Split, gdje se u njegovu počast nalazila Bokeljska mornarica. Prvi veličanstveni sprovod bio mu je u Zagreb. Prvi je održao govor i oprostio se od preminuloga dr. Julije Budisavljević u ime Medicinskoga fakulteta. Na drugome veličanstvenome sprovodu u Splitu don Niko Luković održao je oproštajni govor, a sudac Jovo Marović u ime Bokelja naseljenih u Splitu. U Kotoru mu je bio priređen veličanstveni sprovod. Kada je lijes bio iznesen na obalu, gradonačelnik Kotora, gospodin Anton Sablić, održao je govor. Na sprovodu su prisustvovali: sve mjesne škole, bratovštine, Seoska glazba Škaljari, Građanska glazba Kotor, 40 vijenaca (zadnji završava od Bok. mornarice), sve vojne i civilne vlasti, veći broj predstavnika grada Zagreba, Bokeljska mornarica. Pred lijesom nošeni su vijenci Nj. Vel. kraljice i rodbine, jedan mornar nosio je odličje, a drugi admiralski štap. Na kovčeg je bio postavljen kalpak i sablja. Oko kovčega su išla četiri oficira

Mornarice i 12 učenika Pomorske akademije sa svijećama i članovi Uprave Bratovštine. Iza lijesa je išla ucvijeljena rodbina. Zatim su stupali: načelnik A. Sablić, banski savjetnik g. Giunio, inspektor g. F. Luković, prestavnici Zagrebačkog sveučilišta: gosp. prof. dr. F. Smetanka i dr. V. Boić, kotorski načelnik g. Šerović, izaslanici Liječničke komore: gosp. prof. dr. Novikov, dr. Tomasović i dr. Vukić, predsjednik Okružnog suda g. H. Dabinović, general u mirovini g. Martinović, arh. namjesnik Đ. Samardžić s protama gosp. J. Bućinom i D. Davidovićem, predstavnici ostalih mjesnih vlasti, društva i ustanova, kao i predsjednici bokeljskih općina. S obale sprovod je krenuo u crkvu sv. Tripuna, gdje je održano opijelo uz pjevanje C. P. Z. »Sveti Tripun«. Lijes je iznesen iz crkve uz počasnu paljbu odreda Bok. mornarice, glazba je odsvirala »Kolo«. Pred katedralom u ime Bratovštine Mornarice održao je oproštajni govor od preminulog admirala g. prof. don Pavo Butorac. Povorka je prolazila ulicama punim naroda te se zaustavila pred Gradskom vijećnicom. Tu je učenik i ljubimac pok. dr. Radoničića, g. dr. Milovan Tomašević, šef Školske poliklinike na Cetinju, održao govor. Nakon govora dr. Tomaševića govorio je dr. Filip Lazarević. Nakon govora povorka je krenula put Obale. Lijes je opet unesen na parobrod da bude prenesen u rodnu Dobrotu. Brodom su krenuli pokraj velikog broja građanstva, članova, oficira i mornara Mornarice, obje glazbe i pjevački zbor sv. Tripuna. Posljednje zbogom u rodnoj Dobroti. Lijes je iznesen s broda u crkvu sv. Mateja gdje je prvi kapetan Mornarice izvršio kratki blagoslov. Nakon opijela održao je pred crkvom govor predsjednik dobrotske Općine, g. komodoro M. Dabčević. Zatim je uzeo govor prepozit Stolnog kaptola, g. kan. don Anton Milošević u ime Dobročana i »Slavjanske čitaonice«. Nad samim grobom uzeo je riječ kolega pok. admirala, g. prof. dr. František Smetanka, profesor fiziologije na Med. fakultetu u Zagrebu. Nakon govora dr. Smetanke govorio je g. dr. Viktor Boić u ime asistenata i osoblja Med. klinike i liječnika u Zagrebu. Govore nisam napisao jer su dugi. Nakon ovoga posljednjega održanoga govora, lijes je spušten u grobnicu, popraćen trokratnom počasnom paljbom Mornarice, glazba je intonirala državnu himnu odnosno kolo sv. Tripuna, a C. P. Z. »Sv. Tripun« otpjevao je posebni »Vječni pokoj«. Ovakav sprovod Kotor nikada nije vidio.

(nastavlja se)

KOTORSKI ORIĐINALI - GALIOTI I ŠKERCI

(17)

Kotorski oriđinali, galioti i boemi bili su ljudi dobrog srca i plemenite duše, bistrog uma i oštrog jezika, koji su na svakovrsne izazove odgovarali na originalan, ali uvijek duhovit način. Bez oriđinala i inače bogata prošlost Kotora bila bi siromašnija. A oni su se, opet, mogli roditi i opstati samo u kotorskom ambijentu. Bili su iskričavi. U najtežim trenucima nisu propuštali prigodu da se našale, na svoj i tuđi račun, da sve okrenu na onu ljepšu „stranu“. Njih više nema, ali njihove šale još uvijek žive.

Priredio:
Dario Musić

BOŽIDAR - DARKO NIKČEVIĆ, Sudija

Božidar - Darko Nikčević

Sudija Božidar - Darko Nikčević rođen je 12. 3. 1936. god. u rodilištu na Cetinju, a svoju životnu dob proveo je u svome Kotoru. Rođen je pod nesretnom zvijezdom. Majka mu je umrla pri porođaju! Otac je napustio Kotor, a Darko, čije je kršteno ime bilo Božidar, ostao je na brizi teti Ireni Rigl. Dala mu je novo ime i tako ga zvala čitavog života. Bila je lijepa, obrazovana djevojka, a nije se udavala kako bi se njemu mogla posvetiti.

Bio je omiljeni galiot, jedan od onih koji su teško prolazili kroz život, ali nikoga nisu mrzili. Želio je ljudima pomoći, shvatiti ih, naći opravdanje za njihove postupke. Bio je pametan i osjećajan čovjek, spreman svima pomoći – osim, izgleda, sebi! Znao je u određenim trenucima, u vrijeme komunističkog režima, sasvim zašutjeti. Kada su ga jednom pitali zašto šuti, odgovorio je originalnom konstatacijom: „Kada bih rekao što mislim, bio bih kažnjen!“

Jednom je kao dijete napravio nestašluk pa ga je strogi nastavnik Luka Velimirović poslao kod direktora „za orden“. Darko je direktoru Jovanu Vukčeviću rekao da je došao da mu - uruči orden. Kako je Luka bio komunist, a Vukčević nije, morao je „slušati“. Nastala je telefonska potraga u prosvjetnim službama za ordenima namijenjenim za nagrađivanje učenika. Darko se vratio u razred, a kasnije je pozvan u zbornicu. Kada je ušao, profesori su se počeli smijati. Direktor ga je pitao zašto je došao, a on je odgovorio: „Naredio mi je drug profesor da dođem kod vas po orden!“ Uvijek ozbiljni direktor počeo se smijati. „Neka Partija čini što hoće, ali ja neću kazniti ovoga simpatičnog djetića“, rekao je.

Kad je završio Pravni fakultet, Darko se vratio u Kotor. Zaposlio se u IKL-u (Industriji kugličnih ležaja) kao pravni referent. Zbog kašnjenja na posao direktor mu je zaprijetio da će mu smanjiti plaću. Darko se obratio Radničkome savjetu: „Kada bih ja govorio kako direktor traži, bio bih nagrađen. Ali, ja sam učio pravne nauke, a ne da lažem. Zato danas doživljavam kritiku. Ja sam kratkovidan, ali znam da ovdje slijeću mnoge grabljivice, a da ih nema drugačije bi nam pjesme pjevale.“

Slobodno vrijeme provodio je u kafanama koje su mu bile drugi dom. Govorio je: „Svuda pođi - u kafanu dođi!“ Posebno je cijenio „Dojmi“ koja je bila svojevrsni hram kotorske kulture, mjesto gdje su prilikom posjeta Kotoru boravili mnogi poznati književnici i drugi uglednici.

I nakon što se Darko oženio i postao otac dviju kćeri, kafana je i dalje ostala njegov

drugi dom. Znao se i redosljed pića: ujutro je pio mali konjak, poslije doručka mali gemišt, a popodne malo crno. Čak se znala i čaša iz koje je pio. Konobari su je zvali „Darkova čaša“. Poneki gost, Darkov prijatelj, tražio je posebnu uslugu: „Nalij mi, molim te, u Darkovu čašu.“

Jednom, dok je ispijao „malo crno“ u kafani došlo je do tučnjave između dviju grupa mladića. Uskoro su stigli milicionari koji su ih uhitili. Zapovjednik postaje, videći u uglu sudiju, prišao mu je: „Druže sudija, koja je od ovih dviju grupa u pravu?“ Darko je ispio gutljaj iz čaše i odgovorio: „Ja sam u pravu!“ „Kako vi“, čudio se milicionar. Sudija je skinuo naočale, obrisao ih i rekao: „Što se uopšte nijesam htio miješati!“

Sudija Nikčević bio je skroman, a sve ljude smatrao je jednakima, čak u šalama. Radi dobre šale ne bi poštedito ni tetu Irenu, koja mu je bila druga majka. Jednom su joj došli aktivisti Narodnog fronta. Donijeli su joj poklon za Novu godinu. Pitali su: „Kako je, drugarice bako?“ „Nije onako dobro kako ste govorili da će biti“, odgovorila im je. Darko, tada još dječak, slušao je razgovor i dopunio tetku: „Izuzev onima koji su tako zborili... A njima je upala sjekira u med. Znaju za što su se borili.“ Drugovi su se naljutili i prorekli da će mali postati revolucionar...

Kada je postao sudac, kupio je polovnog „fiću“ kojim se ponosio. Jednom ga je stopirao prijatelj, novinar Tomo Grjurević, na početku jedne uzbrdice u Dobroti. Međutim, on se nije zaustavio. Tek na vrhu uzbrdice pričekao je prijatelja: „Bila bi prava šteta da ovu uzbrdicu nijesi prošao pješ-

ke, ovog julskog podna. Ako hoćeš, sada te mogu voziti do Dubrovnika!“

Bio je dobrodušan čovjek. Uostalom, takvi su, uglavnom, bili i svi kotorski galioti. Nikad, recimo, nije prošao pokraj prosjaka a da nije ubacio poneku novčanicu u njegovu ruku. U kafanama je gladnima ponekad plaćao ručak ili večeru. Kao iskusan pravnik pisao je sudske podneske, a nije naplaćivao onima koji nisu imali novaca. U njegov ured dolazili su i Romi, znajući da će im on pomoći. Tamo ih je jednom prilikom zatekao predsjednik suda. Zamjerio mu je: „Ti si magarac!“ Sudija Nikčević uzeo je kaput i začuđenom predsjedniku objasnio: „Odlazim, druže predsjedniče, da bi negdje našao malo trave kada sam već proizveden u magarca.“

Jednom se sudija Nikčević uputio u Donji Grbalj s predsjednikom općine. Na više mjestu naišli su na koze, koje su tada bile „izvan zakona“. Reagirao je općinski službenik:

„Znate, druže sudija, naredbom je zabranjeno da se drže koze jer su štetočine!“

Sudac je rekao: „Druže predsjedniče, one su jadne sve nepismene pa nijesu mogle sprovesti vašu naredbu! Za to ne snosi nitko odgovornost!“

Žestoko se ljutio na lokalne službe: „Kotor su rušili Grci, Rimljani, Iliri, Saraceni, Austrijanci, a sada smo došli i mi na red!“ govorio je.

Ugledni odvjetnik i sudac Darko Nikčević svojim radom skrenuo je na sebe i pažnju Općinskog komiteta SK. Bilo je odlučeno da bude primljen u Partiju. Nisu znali da Darka politika uopće ne zanima. Vrlo svestrano obrazovan, nikad nije kupovao ni novine, osim „Sporta“ i „Sportskih novosti“

jer je, kao plivač i vaterpolist, pratio to područje. Pozvali ga u Komitet, gdje je zatekao sekretara i još nekoliko aktivista. Priopćili su mu, kako je kasnije pričao, da ga žele primiti u Savez komunista. Dobronamjerno su mu skrenuli pažnju da treba iskorijeniti neke svoje slabosti. Nabrajali su: da ne smije previše piti, družiti se s neprijateljima sistema, lumpovati... da se mora odazvati pozivu na sve sastanke, izvršavati partijske direktive i da mora, ako bude trebalo, dati i život za Partiju i domovinu... U tom trenutku sudija ih je prekinuo i ljutito, povišenim tonom rekao: „Dat ću život, i to odmah! Jer, što će mi takav život!“ Tu je razgovor prekinut... Ipak, nije sigurno je li sve tako bilo kako je Darko ispričao jer je ponekad znao „pridodati“ događajima samo da bi anegdota bila uspješnija.

I kao sudac Osnovnog suda znao je Darko Nikčević biti originalan. Na jednom od prvih njegovih ročišta optuženog su branili odvjetnici Miro Ćirković i Željko Medin. Bilo je ljetno vrijeme. Odvjetnici su došli u majicama kratkih rukava. Kada ih je takve vidio, sudac je napustio sudnicu. Poslao je kurirku da mu kupi pištaljku, a kad ju je ona donijela ušao je, pozvao prisutne da ustanu pa puhnuo u pištaljku tri puta. Nakon toga je priopćio: „Suđenje se prekida jer učesnici nijesu propisno obučeni. Nastavak za jedan sat.“ U novom terminu odvjetnici Ćirković (koji je bio selektor vaterpolske reprezentacije Jugoslavije) i Medin (savezni vaterpolski sudac) bili su u ljetnim odijelima. Tada se ročište moglo nastaviti. Inače, sudac Nikčević igrao je s njima vaterpolo u ekipi kotorskog „Primorca“.

Kada je Kotor 1979. god. pogodio razorni potres, kuća u kojoj je stanovao sudac Darko Nikčević bila je srušena. Za razliku od drugih službenika nije tražio čak ni nužni smještaj. Pronašao je prikolicu i smjestio se u blizini zidina. Jednog dana htio je koristiti kupaoonicu u jednoj napuštanoj kući. Pričekao ga je milicionar, koji je stražario: „Druže sudija, poginut ćete ako uđete!“ Darko se nasmijao: „To je pravi razlog da uđem... Kada bih stradao, bio bih prvi Crnogorac koji je poginuo zbog higijene!“

Jedne zimske noći 11. prosinca 1993. godine umro je Darko u svojoj 57. godini života. Mnogobrojni građani Kotora i okolnih mjesta ispratili su ga na posljednje počivalište na gradskome groblju u Škaljari-ma.

KRONIKA GRADA KOTORA

SREDNJI VIJEK

Priredio:

Jovan J. Martinović

1453.g.

Knez Kotor **Nikolo Soranco** (1453).

Knez Kotor **Nikolo Trevizan** (1453).

Admiral Kotorske mornarice **Niko Matković**.

Mornarica preuzima od porodice **Buća** i predstavi-

ka Franjevačkog samostana crkvu **sv. Nikole mornara** i to ugovorom.

1454.g.

Knez Kotor **Đovani (Zuane) Barbo** (1454-1456) kuje novce sa likom sv. Tripuna i inicijalima: **Z B**.

Biskup **Bernard II** (1453-

1457).

30. jula, u Veneciji:

Molba vlastelina **Luke Paskvali, Marina Buće, Ivana Bizanti i Ivana Bolica** knezu **Zuane Barbo** za otvaranje **tkačnice**.

3. avgusta, u Veneciji:

Dužd **Frančesko Foscari**

prosleđuje knezu Đovaniju Barbo tužbu građana protiv plemića u crkvenim poslovima.

11. avgusta, u Veneciji:

Dužd **Frančesko Foscari** knezu Đovaniju Barbo o povlasticama datim **Stjepanu Vukčiću Kosači**.

27. avgusta, u Veneciji:

Dužd **Frančesko Foscari** knezu Đovaniju Barbo o molbama građana.

1455.g.

12. novembra, u Veneciji:

Dužd **Frančesko Foscari** obznanjuje svima da daje patentna pisma (*litterae patentes*) za slobodnu trgovinu podanika vojvode **Stjepana**.

1456.g.

Vicekomes Kotora **Paolo Barbo** (1456).

6. juna, u Kotoru:

Kancelar **Ivan Lukša** dokazuje svoje plemićko porijeklo pred **Malim vijećem**.

1457.g.

Knez Kotora **Arsenio Duodo** (1457-1459) kuje novce

sa likom sv. Tripuna i svojim inicijalima: **A D**.

Pomen biskupa Kotora **Andela Fazeoli** iz Venecije.

23. maja, u Veneciji:

Dužd **Frančesko Foscari** knezu **Arseniju Duodo** šalje opoziv dozvole **Nikoli Bizanti** da podigne svod kod gradskih vrata (?).

2. juna, u Veneciji:

Dužd **Frančesko Foscari** knezu **Arseniju Duodo** donosi strogu zabranu uvoza soli iz **Budve** u **Herceg Novi**.

1458.g.

1. maja, u Veneciji:

Dužd **Paskvale Malipjero** knezu **Arseniju Duodo** dostavlja nalog o plaćanju poreza za kuće u **Paštrovićima**.

14. juna, u Veneciji:

Dužd **Paskvale Malipjero** piše knezu **Arseniju Duodo** o molbama građana o **tkačnicama**.

1459.g.

Pomen biskupa Kotora **Marka de Nigris** iz Venecije.

29. aprila, u Veneciji:

Dužd **Paskvale Malipjero** dostavlja knezu **Arseniju Duodo** zabranu da plemići ponovo biraju kancelara.

2. maja, u Veneciji:

Dužd **Paskvale Malipjero** prosleđuje knezu **Arseniju Duodo** molbe građana.

Dužd **Paskvale Malipjero** šalje nalog knezu **Arseniju Duodo** u vezi noćnih straža.

30. maja, u Veneciji:

Dužd **Paskvale Malipjero** knezu **Arseniju Duodo** oko noćnih straža.

1460.g.

Knez **Antonio Dona(to)** (1459-1462) kuje novce sa likom sv. Tripuna i inicijalima: **A D**.

1462.g.

Knez Kotora **Paolo Priuli** (1462-1464).

19. jula, u Veneciji:

Dužd **Kristoforo Moro** obećava sudijama i **Vijeću** vojsku i brodove i to dvije **trireme** kao pomoć protiv **Ivana Crnojevića**.

Pisma čitatelja

Sv. Nikola - zaštitnik pomoraca

Odgajan sam da poštu- jem običaje svake kon- fesije i svakog naroda pa me to potaknulo da Vam se obratim ovim pismom. U doba Kraljevine Jugoslavije sv. Nikolu kao zaštitnika po- moraca slavili su svi pomorci i tadašnja 'Nautika' organizirala bi elitnu svečanu akademiju na koju su dolazili građani s pozivnicama. Bila je to elitna Nikoldanska večernja pro- slava koja bi trajala do zore. Uzvanici su dolazili odjeveni u svečana odijela, a muzički program izvodio bi orkestar

podmorničara Jugoslavenske ratne mornarice. To je bio elit- ni orkestar s bogatim reperto- arom.

Kako bi svi pomorci mogli slaviti njihova zaštitnika, ve- černje zabave u kafani Dojmi jedne su se godine održavale na svetoga Nikolu po julijan- skome kalendaru, a sljedeće po gregorijanskome kalenda- ru. Ovaj lijepi običaj kojim se izkazuje poštovanje svakom pomorcu ukinut je i sv. Niko- la, zaštitnik pomoraca, slavi se po julijanskome kalenda- ru. Odgojen sam da poštujem

pripadnike svih konfesija i svih nacionalnosti pa mislim da bi bio red da se proslava sv. Nikole u sljedećim godina- ma obavlja na način kako se obavljala u doba Kraljevine Jugoslavije. Poštovanje prema svakoj naciji i konfesiji donosi mir i ljubav među ljudima, a to je nešto što pripada kultur- nim građanima. U talijansko- me jeziku postoji izreka: Un rispeto non costa niente, ma vallo tanto - Iskazano poštova- nje ne košta, ali vrijedi mnogo!

Djuro (Georg) Car

Obavijest redakcije

U prošlom broju u rubrici Pisma čitatelja je pogrešno napisano prezime autorice. Umjesto Sulačić treba da stoji Saulačić. Naše isprike autorici.

IN MEMORIAM

VESELIN SIMOVIĆ - AGA
(Herceg Novi, 1930. – Zagreb, 2014.)

U Zagrebu je nakon duge i teške bolesti, 9. 1. 2014., u 84 godini umro naš dragi Veselin Simović- Aga. Crnogorska zajednica u Republici Hrvatskoj izgubila je člana koji je nosio časno crnogorsko ime i bio na ponos svima nama, njegova porodica dragog i brižnog roditelja, a struka svjetski uglednog i priznatog znanstvenika.

Veselin (Radovan) Simović - Aga je rođen 16. 6. 1930. godine u Herceg Novom, Crna Gora. Gimnaziju je završio u Nikšiću 1948., a iste godine upisao se na Građevinski odjel Tehničkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Diplomirao je na Građevinskom odjelu AGG fakulteta u prosincu 1957. godine. Nakon diplomiranja zaposlio se u građevinskom po-

duzeću "Prvoborac" u Herceg Novom. Na dužnost asistenta na Građevinskom odjelu AGG fakulteta u Zagrebu stupio je 1. 12. 1959.

U veljači 1966. izabran je i postavljen za docenta na Građevinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Znanstveni stupanj doktorata tehničkih znanosti stekao je u svibnju 1969. godine. U veljači 1971. izabran je za izvanrednog profesora na Građevinskom fakultetu u Zagrebu, a za redovitog profesora izabran je prvi put u veljači 1976., a ponovo je biran u isto zvanje dva puta: 1982. i 1987. U lipnju 1972. izabran je prvi put za dekana Građevinskog fakulteta u Zagrebu, na istu dužnost je bio biran još dva puta, a na dužnosti predsjednika Građevinskog instituta, u čijem su sastavu bila 4 građevinska fakulteta, bio je od 1979. do 1991. Predavao je i kreirao nastavu na poslijediplomskom studiju. Sudjelovao je povremeno u poslijediplomskoj nastavi na Građevinskom fakultetu u Beogradu i Građevinskom fakultetu u Sarajevu. Umirovljen je kao redoviti profesor 1996.

Visoko vrednujući životni opus prof. Simovića, Senat Sveučilišta u Zagrebu dodijelio mu je u travnju 2000. najviše akademsko počasno znanstveno-nastavno zvanje **professor**

emeritus: "Zbog posebnih zasluga za napredak i razvitak Sveučilišta u Zagrebu te za međunarodno priznatu nastavnu i znanstvenu izvrsnost, posebice u tehničkom znanstveno-nastavnom području".

Tokom svoje sveučilišne djelatnosti prof. Simović kontinuirano je znanstveno radio i postizao značajne rezultate koji su najvećim dijelom objavljeni u njegovim publiciranim djelima (knjigama, člancima, referatima) te u studijama u kojima je na temelju znanstvene analize riješio brojne probleme iz područja građevinskog konstruktorstva. **Objavio je tri knjige, od kojih jednu u koautorstvu, a dvije od njih su sveučilišni udžbenici; znanstvene radove u domaćim i inozemnim publikacijama, te izradio brojna originalna studijska rješenja iz područja građevinskog konstruktorstva. Svaki od njegovih znanstvenih radova predstavljao je izvorni doprinos znanosti i njenoj primjeni u praksi.** Najznačajniji znanstveni doprinos dao je pronalazanjem originalne metode proračuna zidova s otvorima. **Ta je metoda, u vrijeme kad ju je autor razradio, bila ne samo znanstveni doprinos, nego je našla i primjenu pri proračunu brojnih objekata visokogradnje. Metoda je primijenjena na preko 600 visokih zgrada u ondašnjoj državi i inozemstvu.** Za navedeno dobio je 1973. godine najviše znanstveno priznanje u Republici Hrvatskoj - nagradu *Nikola Tesla*.

Prof. Simović je aktivno sudjelovao u nizu međunarodnih udruženja i odbora, **među kojima su najvažnija: članstvo u RILEM-u, u kojemu je od 1986. do 1990. bio i član Biroa - vodećeg tijela te međunarodne znanstveno-struč-**

ne organizacije; članstvo, kao ekspert za konstrukcije, u Međunarodnom konzultativnom odboru UN-a (1980. - 1985.) koje je osnovano za pomoć Crnoj Gori nakon potresa 1979. godine. Veoma je uspješan i značajan rad prof. Simovića u izdavačkoj djelatnosti Hrvatskog saveza građevinskih inženjera. Prvenstveno zahvaljujući njemu, kao voditelju, ta djelatnost postiže veoma zapažene uspjehe. Glavni je i odgovorni urednik: časopisa *Građevinar*, mjesečnika koji svojim sadržajem, opremom i redovitošću pripada najužoj skupini najboljih hrvatskih primarnih publikacija, a dostigao je i visok međunarodni renome. Za dugogodišnje uspješno uređivanje časopisa *Građevinar*, te ukupan dugogodišnji publicistički, znanstveno stručni, nastavni rad i efikasno upravljanje znanstveno-stručnim institucijama, Gradska skupština Grada Zagreba (2009. godine) dodijelila mu je **Nagradu Grada Zagreba.**

Predsjednik Republike Hrvatske Ivo Josipović odlikovao je prof. Simovića (2011. godine) Ordenom **Reda Danice hrvatske s likom Ruđera Boškovića** za osobite zasluge za znanost, dugogodišnji publicistički, znanstveno-stručni, nastavni rad; efikasno upravljanje znanstveno-stručnim institucijama; dugogodišnje uspješno uređivanje znanstveno-stručnog časopisa GRAĐEVINAR.

Dobitnik je **NAGRADE ZA ŽIVOTNO DJELO U GRAĐEVINARSTVU - KOLOS** (2011.), Hrvatske komore inženjera građevinarstva.

Predsjednik Crne Gore gospodin Filip Vujanović odlikovao je profesora Veselina Agu

Simovića, **Ordenom crnogorske zastave drugog stepena**, za izuzetan doprinos očuvanju nacionalnog i kulturnog identiteta crnogorske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj kao i za dugogodišnji publicistički, naučno- stručni rad i efikasno upravljanje naučno-stručnim institucijama.

Član je Dukljanske Akademije Nauka i Umjetnosti. Bio je član Savjeta Pokreta za NE-ZAVISNU EVROPSKU Crnu Goru i učesnik Konstitutivne sjednice Savjeta.

Veselin Simović- Aga je jedan od utemeljitelja Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske (1991.). Na izborima za članove Vijeća crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba biran je u tri mandata za člana i predsjednika Vijeća. Osnivanjem Koordinacije vijeća crnogorske nacionalne manjine na području RH (2005.) izabran je za njenog predsjednika, što je (2007. i 2012.) ponovljeno i u drugom i trećem mandatu. Velik je Njegov doprinos unapređenju statusa i djelovanja nacionalnih manjina u Gradu Zagrebu i Republici Hrvatskoj.

Mi pripadnici crnogorske nacionalne manjine u RH posebno smo ponosni i zahvalni našem Agi za sve što je za nas učinio u stvaranju sadašnjeg statusa i ugleda.

Sahrana Veselina Simovića Age obavljena je u obiteljskom krugu.

Nacionalna zajednica Crnogoraca Hrvatske, Društvo Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „Montenegro“ Zagreb, Vijeće crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba i Koordinacija vijeća crnogorske nacionalne manjine na području RH održali su KOMEMORACIJU 13. 1. 2014. u 12h u CRNOGORSKOM DOMU u Zagrebu.

Hrvatski glasnik

GLASILO HRVATA CRNE GORE

Časopis bez granica

Časopis Hrvatski glasnik, izdavača Hrvatskoga građanskog društva, jedino je glasilo Hrvata Crne Gore. Bavi se temama važnim za život hrvatske zajednice u Crnoj Gori: političkim, gospodarskim, društvenim, kulturnim, povijesnim... ali je i u stalnoj misiji povezivanja dviju država Hrvatske i Crne Gore.

Distribuirana se u Crnoj Gori, a putem pretplate stiže u Hrvatsku, Europu, Australiju, SAD...

Otvoreni smo za suradnju, sugestije i dobronamjerne primjedbe.

Nastojimo da svaki sljedeći broj uradimo bolje i kvalitetnije, s raznolikim i zanimljivim sadržajem.

Budite i dalje s nama, šaljite Vaše priloge, budite i Vi jedan od kreatora našeg i Vašeg lista!

Pretplatite se!

ČASOPIS MOŽETE KUPITI:

U Kotoru u Katedrali sv. Tripuna i u uredu HGD CG,
U Tivtu u župi sv. Roko D. Lastva i kod povjerenika Andrije Krstovića,
U Baru kod predsjednika podružnice Vlada Marvučića,
U Podgorici u prostorijama podružnice, Trg Božane Vučinić bb,
U Hercegu Novom u knjižari „So“ na Trgu Nikole Đurkovića br. 3

Cijena: 2 eura

NARUDŽBENICA

Ovim neopozivo naručujem primjeraka "Hrvatskog glasnika"

Ime i prezime/naziv tvrtke

Ulica i broj

Grad

Poštanski broj

Država

Tel/fax

E-mail

Datum

Potpis/pečat

MEDIJSKI PARTNERI

Hrvatski **glasnik**

PRETPLATITE SE!

Za Crnu Goru:

20 eura

na žiro račun
520-361700-17
Hipotekarna banka
510-4747-76
CKB

Za Hrvatsku:

200 kuna

na kunski račun
23600001101667657,
Zagrebačka banka d.d.,
Poslovnica Dubrovnik
Vukovarska 7,
20 000 Dubrovnik

Za inozemstvo:

30 eura

Beneficiary 59 : /
ME25520042000000104966
(Acc. No-IBAN)
Hrvatski građansko društvo Crne
Gore, Zimski bazen Kotor Account
with 57a: HBBAMEPG (HIPOTEKAR-
NA BANKA AD PODGORICA) Inter-
mediary 56a: DEUTDEFF (Deutsche
Bank ag Frankfurt) EUR, USD

Ovu narudžbenicu i kopiju uplatnice pošaljite na adresu izdavača:
Hrvatsko građansko društvo Crne Gore, Zatvoreni bazen Škaljari, 85330 Kotor, Crna Gora
Pretplatiti se možete i u Uredu HGDCG u Kotoru

**HRVATSKO
GRAĐANSKO DRUŠTVO
Crne Gore - Kotor**

ORGANIZIRA

Tripundansko veče

Sv. Tripun

8.2.2014 (subota)

Hotel Splendid - Bečići,
s početkom u 20:00h

U programu sudjeluju

GORAN KARAN

I VAGABUNDO BEND

**VIS "LUNGO MARE" IZ KOTORA I
KLAPA "INCANTO" IZ KOTORA**

cijena ulaznice s večerom je 25 eura

DOBRO NAM DOŠLI!

Informacije na br.tel: +382 32304232 / +382 69041153

ZAGREB

HRVATSKA

grad kulture

pogledajte osluhnite osjetite

ISKORISTITE MOGUĆNOSTI KOJE VAM PRUŽA **ZAGREB CARD!** www.zagrebcard.fivestars.hr

